

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

พระสมุห์วศิน วิสุทฺโธ (พงษ์ศักดิ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

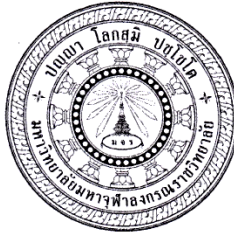
Public Welfare Management of Sangha Administrators
in Mung District, Ratchaburi Province

Phrasamuwasin Visuddho (Pongsak)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์เรื่อง
“การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมปurna วุฑฺฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระมหากังวาล อธิธมฺโม, ผศ. ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร.สมคิด ดาวจักร์)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุพล สุษะพรหม)

กรรมการ

(พระครูวิสุธานันทคุณ, ดร.)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต, ผศ. ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระครูวิสุธานันทคุณ, ดร.

ประธานกรรมการ

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต, ผศ. ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสมุห์หวดสิน วิสุทฺโธ)

ชื่อสารนิพนธ์ : การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัย : พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

- : พระครูวิสุทธาจารย์คุณ, ดร., พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
- : พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์, ผศ. ดร.,
พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูป/คน โดยสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล วัดและพระสังฆาธิการเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประสานกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พระสังฆาธิการต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชน ต้องมีความรอบรู้และรอบคอบในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้าง ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ มีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษา ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อย จำเป็นที่คนหรือประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญก่อนที่สาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายไม่อาจเยียวยาได้ ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป พระสังฆาธิการต้องช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตามความสามารถ การประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชน

แก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบากและต้องการความช่วยเหลือ

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องของประชาชนหรือคนในชุมชน มีการติดต่อกับวัดน้อยลง ปัญหาหน่วยงานราชการ หรือปัญหาของบุคลากรขององค์กรคณะสงฆ์ ซึ่งในทุกปัญหานั้นก็ต้องมีระยะเวลาและความเหมาะสมของกาลเวลา ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ การขาดงบประมาณ ขาดการแคลนกำลังบุคลากร ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชุมชนและประชาชน และคนในชุมชนยังไม่มีความเข้าใจพระสงฆ์ว่ามีหน้าที่หรือมีขอบเขตอย่างไร โดยเฉพาะงานองค์กรคณะสงฆ์ ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ต้องมีการประมวลปัญหาและหาความเป็นไปได้ ในแนวทางที่จะนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ และเป็นกรณีไป โดยที่ต้องใช้หลักเหตุผล เพื่อที่จะให้บรรเทาเบาบางหรือให้ปัญหาลดน้อยลง ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ปัญหาของชุมชนกับวัดก็มีมากขึ้นในบริบทหลาย ๆ อย่าง ทั้งทางด้านความคิดและความเชื่อถือของคนในชุมชนและสังคม พระสังฆาธิการจะต้องมุ่งมั่นและศรัทธาในการที่จะสร้างและนำพาความเจริญและเพื่อการพัฒนา กับชุมชนโดยไม่เห็นแก่ความลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ

๓. แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พระสังฆาธิการต้องประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนของสังคม และต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ ตกผลึกความคิด วางกรอบแนวทางการพัฒนา และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนา ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พระสังฆาธิการหรือวัดต้องมีระบบของการวางแผนงานที่ดี โดยวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ต้องมีการวางแผนที่มีความร่วมมือและการร่วมใจของคนในชุมชน ในแนวทางและแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน พระสังฆาธิการต้องแกนหลักในการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป พระสังฆาธิการต้องมีความรู้และ ความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เป็นการกำหนดแผนการพัฒนาให้ สอดคล้องกับความเป็นจริงได้อย่างตรงจุดตรงประเด็น

Research Paper Title : Public Welfare Management of Sangha Administrators in Mung District, Ratchaburi Province

Researcher : Phrasamuwasin Visuddho (Pongsak)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: PhraKhru Wisuttanantakun, Dr., B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

: Phrakrusangharak Songpan Jayadhatto, Asst. Prof. Dr., B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation : February 26, 2019

Abstract

The objectives of research paper were (1) to study the general state of public welfare management of Sangha administrators in Muang district, Ratchaburi province, (2) to study the problems and obstacles of public welfare management of Sangha administrators in Muang district, Ratchaburi province, and (3) to propose the operational guidelines of public welfare management of Sangha administrators in Muang district, Ratchaburi province. The research methodology was the qualitative research had the documentary analysis and interview as the tool to collect the data in the field study from 17 key informants and analyzed the data through the content analysis technique.

The findings of this research were as following:

1. The general state of public welfare management of Sangha administrators in Muang district, Ratchaburi province found that the hospitality aspect which temples and Sangha administrators play the major role to move the activity on behalf of Buddhist organization cooperate with the government for the sake of community development to be more progressive. The public domain hospitality aspect; Sangha administrators help the society with attention and justice for the benefit of community to have knowledge and scrutiny for helping others for broader public domains. The public place hospitality aspect as the public domains; to preserve the preservation and how to take care that it is difficult for making the people in the community to realize and give the importance for public place domain

for no ruin. The general people hospitality; Sangha administrators must help the people problem in the village or society as much as possible. To cooperate the help to have the convenience or people service, to solve the problems and disturbance of the people when they get the disturbance and want the helping.

2. The problems and obstacles of public welfare management of Sangha administrators in Muang district, Ratchaburi province found that the hospitality aspect which about the matter of people or community people have a few contact with the temple and government agency problem or personnel problem of Sangha organization that these problem take much and proper time. The public domain hospitality aspect; lack of budget and personnel, lack of social support about the trust of community and people. Moreover, the people in community do not understand the role of the monks, especially the Sangha affairs. The public place hospitality aspect as the public domains; must summarize the problem and find out the possible solution of the problem of community that must consider case by case reasonably for reducing the problem. The general people hospitality; the community and temple problem increase everyday in many contents due to the thought and trust of community people and society. Sangha administrators must create the confidence and faith to develop the community seriously.

3. The guidelines of public welfare management of Sangha administrators in Muang district, Ratchaburi province found that the hospitality aspect which Sangha administrators should cooperate with all agencies of society and summarize the problems and obstacles for problem synthesis and set the development plan and develop continuously. The public domain hospitality aspect; Sangha administrators should have the good plan system by planning about all section management to be balanced along with objective or goal. The public place hospitality aspect as the public domains; must plan with cooperation of community people on the same direction. Sangha administrators must play the major role to cooperate the harmony of community people and government agency or related organizations. The general people hospitality; the Sangha administrators must have the knowledge, understanding the various contents of community and general people as the plan set along with the reality at the present.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” สำเร็จลงได้ด้วยดีต้องขอขอบพระคุณในความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ได้แก่ พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ, ดร., และพระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ขยทตโต, ผศ. ดร., ที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือการปรับปรุงแก้ไข สารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้แก่ พระเดชพระคุณพระสมุทรวชิโรโสภณ, ดร., พระเดชพระคุณพระปิฎกโกศล, ดร., พระมหากังวาล อธิธมโม, ผศ. ดร., พระครูวาทีวรัณณ, ดร., ดร.ปณณธร เอียรชัยพฤกษ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ คณะกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ พระมหากังวาล อธิธมโม, ผศ. ดร. ประธานกรรมการ, ผศ. ดร.สมคิด ดวงจักร กรรมการ, รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม กรรมการ, พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ, ดร. และพระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ขยทตโต, ผศ.ดร. กรรมการและเลขานุการ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในการสอบป้องกันสารนิพนธ์ สำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๗ รูป/คน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งผู้เขียนหนังสือทุกเล่มที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณ และอนุโมทนาขอบคุณ พระราชวัลภาจารย์ เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, พระครูจริยธรรมานุรักษ์ เจ้าคณะอำเภอสวนผึ้ง, พระสุพัฒน์วรกิจ เจ้าคณะตำบลหนองปลาหมอ, พระครูพิทักษ์ศิลปาคม เจ้าคณะตำบลสร้อยฟ้า-ชำแระ, พระใบฎีกาสรรชัย ชินวโร, ดร. เลขานุการ เจ้าคณะอำเภอบางคนที และคุณพ่อออง คุณแม่ละมัย พงษ์ศักดิ์

อนึ่ง หากมีข้อบกพร่องใด ๆ ปรากฏอยู่ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป และคุณความดีอันใดที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้ขอน้อมถวายเป็นธรรมบูชาให้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านและหากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์ใด ๆ ขอประโยชน์นั้นจงสำเร็จแก่ผู้อ่านทุกท่าน ตลอดจนการนำไปใช้เพื่อพัฒนาชีวิตตน สังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

พระสมุห์หวัศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์)

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสุขสงเคราะห์	๑๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ	๒๐
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ	๒๖
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพระสังฆาธิการ	๔๓
๒.๖ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	๕๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๑
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๖
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก	๗๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๕
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๑
๔.๑ สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	๘๑
๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	๙๗
๔.๓ แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	๑๐๙
๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๒๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	๑๒๗
๕.๑ สรุป	๑๒๗
๕.๒ อภิปรายผล	๑๓๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๕
บรรณานุกรม	๑๓๗
ภาคผนวก	๑๔๓
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๑๔๔
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์	๑๕๐
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์	๑๖๘
ภาคผนวก ง ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์	๑๗๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๘๐

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
๒.๑ การประสานงานระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	๓๖
๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๕
๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเอกของโลกที่มีหลักคำสั่งสอนอันเปรียบเสมือนห้วงมหานทีแห่งสรรพศาสตร์ จึงมิใช่เพียงแค่ว่าเป็นปรัชญาหรือทฤษฎีเท่านั้น หากยังมีเนื้อหาครอบคลุมถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความนึกคิดแทบทุกด้าน และที่สำคัญคือเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่มหาชน และเป็นการอนุเคราะห์ต่อชาวโลก โดยมีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นพระศาสดาเป็นผู้ทรงเปี่ยมไปด้วยพระปัญญาธิคุณพระวิสุทธิคุณและพระมหากรุณาธิคุณ การบำเพ็ญกรณียกิจของพระพุทธเจ้าและพระสาวก มีวัตถุประสงค์และขอบเขตกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทรงส่งสาวกออกประกาศพระศาสนาว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่มหาชนและมนุษย์ทั้งหลาย”^๑ อันเป็นแนวทางแห่งการสงเคราะห์เวไนยสัตว์โลกที่พระองค์ทรงมีความปรารถนาให้พระสงฆ์สาวกได้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์แก่ชาวโลก พระสงฆ์สาวกจึงมีภาระหน้าที่อันสำคัญที่ต้องการสงเคราะห์แก่ประชาชนเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย

พระพุทธศาสนาอาจจะถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ และดำรงอยู่เคียงคู่กับชาติไทยตลอดมา ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้ (๑) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย (๒) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ (๓) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ (๔) พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย (๕) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย (๖) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม (๗) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ (๘) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นมรดกของชาติ (๙) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างอารยธรรม (๑๐) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างความสงบสุขให้แก่โลก^๒

^๑พระครูใบฎีกาสุพล อาสโณ (แยมชุ่ม), “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนวิธีพุทธ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒.

^๒พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๙-๑๐.

วัดทางพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนิกชนทั่วไป เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ไปสู่ชุมชน หรือจะเรียกได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จากอดีตวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้ เป็นสถานศึกษาอบรมให้มีความรู้ด้านวิชาชีพ ตำราแพทย์แผนไทยและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ วัดจึงเป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งสถานที่บำเพ็ญบุญบำเพ็ญกุศล ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย และเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจให้แก่ประชาชน

ที่กล่าวว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้น หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในวัดนั้นจะเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชนนั้นๆ และสมาชิกในชุมชนนั้นๆ ช่วยกันดูแลพัฒนาวัดให้เป็นระเบียบและให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง การจัดระเบียบหรือวางผังวัดให้ดูสวยงาม ก็โดยการแบ่งอาณาบริเวณของวัดออกเป็น ๓ เขต คือ พุทธาวาส หมายถึง เขตที่มีการปลูกสร้างอาคารที่สำคัญดังต่อไปนี้ ได้แก่ อุโบสถ วิหาร เจดีย์ สถูป ศาลาการเปรียญ และสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นแดนที่สงบเรียบร้อย เขตสังฆาวาส หมายถึง เขตที่อยู่อาศัยและจำพรรษาของพระภิกษุ อาคารที่พระภิกษุจำเป็นต้องใช้สอย ได้แก่ โรงครัว หอฉัน โรงเก็บพัสดุ โรงไฟฟ้า โรงประปา ศาลารับแขก เขตสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง บริเวณที่ทางวัดกันไว้เพื่อสงเคราะห์แก่ประชาชน เช่น เป็นที่ตั้งโรงเรียน สถานพยาบาล สมาคมทางศาสนา โรงเรียนปริยัติธรรม ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์^๓

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรสงฆ์โดยรวมก็คือความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการที่ยังไม่ได้ปรับระบบให้สอดคล้องกับยุคสมัย^๔ อีกทั้งการเข้าใจอย่างทั่วถึงและตรงกัน ถึงแม้วัดและองค์กรสงฆ์จะมีศาสนสมบัติที่อยู่ในรูปของทุนที่เป็นทรัพย์สินมากมายที่สะสมมาตั้งแต่ยุคดั้งเดิม ในฐานะผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตที่สำคัญ อันได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ซึ่งสร้างให้วัดกลายเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจที่มั่นคงอย่างยิ่งในสังคมไทย^๕ ถ้าผู้เกี่ยวข้องทรัพย์สินของวัดไม่มีองค์ความรู้หรือขาดเอาใจใส่ที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยไม่ได้จัดตามเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการศึกษา และการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น^๖

การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนในสังคม เปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่ เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรม จริยธรรมมีมากขึ้น และขาดศรัทธาใน

^๓สุภาพ สุปัญญาพันธ์, “โครงการเมรุปลอดสารพิษ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔), หน้า ๓๐.

^๔พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พระพุทธศาสนายุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๑๕.

^๕อุทิศ จินนพันธ์สกุล, วิวัฒนาการเศรษฐกิจวัดไทย, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๑.

^๖กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://npt.onab.go.th/menue/standard.pdf> [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

พระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างจากวัดมากขึ้นทุกทีเป็นปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ^๗ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ที่สังเกตได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมไทยหลายประการ เช่น ผู้เข้าวัดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ วัยรุ่นหนุ่มสาวไม่นิยมเข้าวัด อันเนื่องมาจากสาเหตุ คือ พระภิกษุบางส่วนกระทำผิดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนไม่ก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน มีการสร้างโบสถ์วิหารเกินความจำเป็น วัดบางวัดอาศัยกลวิธีในวงการธุรกิจ ดึงดูดให้คนยินยอมบริจาคทรัพย์เพื่อตอบแทนทางวัตถุเป็นสำคัญ

ภาระหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยคือทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลัก งานสงเคราะห์นี้พระสงฆ์จะทำการสงเคราะห์โดยตรงทางด้านจิตใจ เช่น การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางด้านจิตใจ การสงเคราะห์บำรุงขวัญด้วยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการประโลมจิตใจแก่ประชาชน ส่วนการสงเคราะห์ด้านวัตถุนั้นก็มีโดยอ้อม เช่น การขอความช่วยเหลือในการทำงานสาธารณประโยชน์หรือเชิญชวนให้นำสิ่งของมาบริจาคแก่ประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น^๘ การสาธารณสงเคราะห์นับว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ในเขตปกครองของตน ให้ดำเนินไปได้ด้วยดี^๙ สถาบันสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และภาระสำคัญ ที่ต้องเข้าไปมีบทบาท โดยให้การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนด้านต่างๆ เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของคนในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมไทย จึงตั้งความหวังไว้กับสถาบันสงฆ์ที่จะเข้ามาฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยา และเป็นขวัญกำลังใจให้แก่สังคมไทย

ในส่วนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ของจังหวัดราชบุรีนั้น ทางคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ซึ่งให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่สมควรนำมาศึกษา ได้แก่ รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระพระสังฆาธิการ ซึ่งยังไม่มีรูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์งานของพระสังฆาธิการที่ปฏิบัติกันอยู่ก็ทำตามความเข้าใจพื้นฐาน ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน

^๗ประเวศ วะสี, ศ.นพ., “พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม”, หลักการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๒.

^๘พระมหาสันติ จานวโร (ประสพสุข), “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๒.

^๙คำเลื่อง วุฒิจันทร์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑๘.

สภาพปัจจุบันอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ ทั้งหมด ๑๕ ตำบล มีวัดที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด จำนวน ๘๒ วัด และมีที่พักสงฆ์ จำนวน ๗ แห่ง ซึ่งมีจำนวนพระภิกษุ จำนวน ๘๗๘ รูป^{๑๐}

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยเป็นพระสังฆาธิการ จึงมีความต้องการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สืบไป

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๔. ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาตามแนวคิด การสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ)^{๑๑} แยกโดยลักษณะมี ๔ ประการ คือ

๑. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

^{๑๐}สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, สถิติพระภิกษุจำพรรษา ประจำปี ๒๕๖๐, (ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองฯ, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (เอกสารเย็บเล่ม).

^{๑๑}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ), เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗-๕๘.

๒. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์
๓. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ
๔. ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๑.๔.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๗ รูป/คน ประกอบ

- กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จำนวน ๕ รูป
- กลุ่มที่ ๒ หัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๔ คน
- กลุ่มที่ ๓ ตัวแทนประชาสังคม/ชุมชน จำนวน ๔ คน
- กลุ่มที่ ๔ ตัวแทนไวยาวัจกรของวัดในพื้นที่ จำนวน ๔ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมเป็นระยะเวลา ๙ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการ หมายถึง ระบบที่ประกอบไปด้วยกระบวนการในการนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินงานสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชนและการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นหน้าที่สำคัญของคณะสงฆ์ ๔ ประการ คือ

๑. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มิว่าวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๒. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้น เป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำ

อุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

๓. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ขอนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

๔. ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครอง มีชั้นลำดับคือ (๑) เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ (๒) เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล (๓) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในที่นี้ผู้วิจัยกำหนดเฉพาะพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๖.๒ ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๖.๓ ได้ทราบแนวทางการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๖.๔ ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้นำเสนอเจ้าคณะพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสงเคราะห์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพระสังฆาธิการ

๒.๖ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

จากการศึกษาค้นคว้า “แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ” จากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

จัดการ หมายถึง “สั่งงาน, ควบคุมงาน, ดำเนินงาน” เมื่อเป็นเช่นนี้ คำว่า การบริหารและการจัดการจึงมีความหมายใกล้เคียงกันโดยหนึ่ง พจนานุกรมได้บัญญัติว่า การบริหาร คือการปกครอง การดำเนินการ และการจัดการ ทั้งสองคำรวมเรียกว่า การบริหารและการจัดการ มีความหมายร่วมหรือมีคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันที่พจนานุกรมได้บัญญัติไว้ คือการดำเนินการ หรือการดำเนินงาน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงขอสรุปลงบนพื้นฐานของความหมายที่ระบุอยู่ที่พจนานุกรมว่า คำว่า การบริหารและการจัดการมีความหมายใกล้เคียงกัน ซึ่งหมายถึง การดำเนินงาน การจัดการ ใช้คำในภาษาอังกฤษว่า “Management” ได้มีผู้ให้นิยามความหมายของคำว่า การจัดการ ดังต่อไปนี้

การจัดการหรือการบริหาร เนื่องจากมีขอบข่ายและความหมายที่กว้างเกินกว่าจะนิยามด้วยประโยคสั้น ๆ เพียงไม่กี่ประโยคได้ คำนิยามที่นักวิชาการในสมัยก่อนนิยมได้แก่คำจำกัดความขององค์ประกอบข้างต้น (บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน) โดยดูว่ากิจกรรมใดบ้างที่เข้าข่ายลักษณะงานตามภารกิจของการจัดการ อย่างไรก็ตามนักวิชาการด้านการจัดการในปัจจุบันมีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่าควรให้นิยามความหมายของ การ

จัดการ หรือการบริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกันในการอธิบายขอบข่ายของลักษณะการจัดการ แม้จะไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุมหรืออธิบายได้เพียงบางส่วนเท่านั้นก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนขึ้น^๑

ถึงแม้ว่าการเป็นบริหารหรือผู้นำและการจัดการมักมีการใช้สลับที่กันได้อยู่เสมอ ๆ ความหมายของคำทั้งสองนี้ไม่เหมือนกันเลยทีเดียว ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเข้าใจอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้การทำงานของจัดการเด่นชัดแตกต่างไปจากการเป็นบริหารหรือผู้นำ การจัดการสามารถใช้สลับเปลี่ยนที่กันกับการเป็นบริหารหรือผู้นำได้ ตัวอย่าง เช่น ที่บริษัทสายการบิน Southwest Airlines เป็นสถานการณ์ที่เห็นได้ชัดในกรณีนี้ Herb Kelleher เป็นเจ้าแห่งการเป็นบริหารหรือผู้นำ เขายังได้มีการแสดงหน้าที่ของการจัดการเป็นส่วนใหญ่ โดยเขาได้ทำหน้าที่ในการวางแผนงานที่มั่นคง ติดตามอย่างใกล้ชิดของต้นทุนสินค้า และคอยตรวจตราสิ่งสำคัญ ๆ ให้อยู่ในมาตรฐานในวงการอุตสาหกรรมการบินอย่างสม่ำเสมอด้วยทำให้ต้นทุนของค่าโดยสารต่ำกว่าสายการบินอื่น ๆ ในลักษณะของการบริหารแบบครบวงจร ซึ่งในบางโอกาสเขาได้เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้จัดการมาเป็นบริหารหรือผู้นำ หรือเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นบริหารหรือผู้นำ มาเป็นผู้จัดการก็ได้ในเวลาใกล้เคียงกัน^๒

การจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินการในการวางแผนตัดสินใจ การจัดองค์การ การนำ การควบคุมทรัพยากรพื้นฐานขององค์การ อันได้แก่ ทรัพยากรการเงิน สินทรัพย์ ถาวร ข้อมูลและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อที่จะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^๓

การจัดการ โดยทั่วไปหมายถึง การปฏิบัติงาน กิจกรรมขั้นตอนทั้งหลายหรือกระบวนการที่นักบริหารนำมาใช้ในหน่วยงาน การบริหารมีลักษณะผสมผสานกันของทั้งศาสตร์และศิลป์”^๔

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ซึ่งมีวิวัฒนาการมาหลายยุค วัดังนี้

เมื่อประมาณ ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ผู้บริหารทั้งหลายได้มีการต่อสู้กับปัญหาและประเด็นทางด้านการบริหารจัดการคล้ายคลึงกับที่ผู้บริหารปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ รวมไปถึง พ.ศ. ๑๑๐๐ ชาวจีนได้มีการปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารจัดการ ๔ หน้าที่ ได้แก่

๑. การวางแผน (Planning)

^๑ตุลา มหาพสุธานนท์, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: พี เอ็น เค แอนด์ สกายพรีนตติ้ง จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๔๒.

^๒วิเชียร วิทย์อุดม, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒-๓.

^๓พัชรี ชมพุดำ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

^๔วีรช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่นและไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพร่เพช, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

๒. การจัดองค์การและการจัดคนเข้าทำงาน (Organizing and Staffing)

๓. การนำ (Leading)

๔. การควบคุม (Controlling)

ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐาน การสร้างกำแพงเมืองจีนที่สำเร็จลงได้ ก็เพราะใช้หน้าที่ทางการบริหารจัดการ

ชาวกรีกได้รู้จักการบริหารจัดการในฐานะศิลปะและสนับสนุนแนวคิดทางด้านวิทยาการในการทำงาน, ชาวโรมันใช้การกระจายอำนาจของการบริหารจัดการกับอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ไพศาลของพวกเขา ก่อนเริ่มปีคริสต์ศักราช, ชาวเมืองเวนิสได้กำหนดมาตรฐานการผลิตโดยใช้สายประกอบการผลิต, ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ (ยุคกลาง) มีการสร้างคลังสินค้าและการใช้ระบบสินค้าคงเหลือในการควบคุมขนาดที่เหมาะสม

แต่ประวัติความเป็นมาเหล่านี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ดำเนินการปฏิบัติอย่างเข้มงวด บนพื้นฐานของการลองผิดลองถูก กว่าที่จะวิวัฒนาการเป็นแนวคิดในการบริหารจัดการในปัจจุบัน^๕

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๕๐ จนถึงปัจจุบันว่า มีทั้งสิ้น ๒๕ ประการ ได้แก่

๑. แขนงการตัดสินใจ (Decision) เป็นเทคนิคช่วยในการตัดสินใจภายใต้สภาพความเสี่ยง โดยคำนึงถึงคุณค่าและผลประโยชน์หรือขาดทุนที่คาดว่าจะได้ในแต่ละทางเลือก

๒. ตารางการบริหาร (Managerial Grid) เป็นโมเดลทฤษฎีโดยมุ่งความสำคัญที่การผลิตและคน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหาร เทคนิคนี้ใช้พัฒนาวงศ์การ ซึ่งใช้ประเมินรูปแบบการจัดการของผู้นำโดยผ่านการใช้ตารางเป็นตัวแทนพิจารณา

๓. สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานและสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน (Satisfiers & Dissatisfies) มี ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยภายในของบุคคลที่มีอิทธิพลในการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความก้าวหน้า ความสำเร็จ การยกย่อง เป็นต้น และปัจจัยสุขอนามัย เป็นปัจจัยภายนอกที่ป้องกันไม่ให้นั่นงานเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน การเสนอสุขอนามัย ไม่ใช่วิธีการจูงใจที่ดีที่สุด แต่เป็นการป้องกันความไม่พึงพอใจ ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมาทำงานหรือการขาดงานของพนักงาน เช่น นโยบายบริษัท การบังคับบัญชา ความมั่นคงในงาน ค่าตอบแทน สภาพการทำงาน เป็นต้น

๔. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y (Theory X and Theory Y) เป็นทฤษฎีที่มีข้อสมมติในการบริหารว่า บุคคลทั่วไปมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่กระตือรือร้นในการทำงาน และไม่มีคามกระตือรือร้นในการทำงาน

^๕ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.

๕. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกระบวนการ ที่ให้บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำหนดในช่วงที่มีการอภิปรายกลุ่มโดยเสรี โดยใช้เทคนิคกระตุ้น ความคิดริเริ่มและจินตนาการของบุคคลให้มีส่วนร่วม

๖. การฝึกอบรมแบบไวต่อความรู้สึก (Training Group) เป็นเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนา องค์การเพื่อเพิ่มทักษะด้านความคิดของผู้เข้าฝึกอบรมทางด้านพฤติกรรมของตนเอง และพฤติกรรม ของสมาชิกในกลุ่ม

๗. การรวมตัวระหว่างธุรกิจ (Conglomeration) เป็นการรวมตัวระหว่างหลายธุรกิจที่ไม่ เกี่ยวข้องกัน การรวมตัวระหว่างธุรกิจนี้มีได้ใน ๒ กรณี คือ การขยายตัวไปรวมกับธุรกิจอื่น และการ ขยายธุรกิจโดยการควบกิจการ

๘. การบริหารจัดการโดยวัตถุประสงค์ (MBO) เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาร่วมกันภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือเป็นขั้นตอนใน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้ สำเร็จตามเป้าหมายนั้น

๙. การกระจายธุรกิจ (Diversification) เป็นกลยุทธ์ระดับบริษัท ซึ่งผู้จัดการพยายามที่จะ ใช้ทรัพยากรขององค์การให้ดียิ่งขึ้น โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และตลาดใหม่

๑๐. ทฤษฎี Z (Theory Z) เป็นทฤษฎีซึ่งอธิบายโครงสร้างงานในการบริหาร โดยมุ่งการ ตัดสินใจร่วมกัน การประเมิน และการเลื่อนตำแหน่งอย่างล่าช้า และมีการเกี่ยวข้องกันในลักษณะ แบบครอบครัว

๑๑. การงบประมาณฐานศูนย์ (Zero-Base Budgeting) เป็นการจัดสรรทรัพยากรให้กับ โครงการหรือกิจกรรม เป็นเทคนิคการควบคุมซึ่งต้องการให้ทุกโปรแกรมการกำหนดงบประมาณของ บริษัทต้องมีการสำรวจทุกปี

๑๒. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นขอบเขตซึ่งมีการมอบอำนาจหน้าที่ใน การตัดสินใจและความรับผิดชอบไปยังระดับล่างตามสายการบังคับบัญชาขององค์การ

๑๓. วงจรคุณภาพ (Quality Circle) เป็นกลุ่มทำงานหน่วยเล็ก ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ ๔-๑๕ คน ร่วมกันศึกษาการควบคุมคุณภาพ เกี่ยวกับการผลิตและการปฏิบัติการอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนระบุปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา

๑๔. ความเป็นเลิศ (Excellence) ซึ่งระบุความเป็นเลิศขององค์การ ๘ ประการ คือ การ มุ่งการกระทำ การอยู่ใกล้ชิดกับลูกค้า การส่งเสริมความอิสระและความเป็นเจ้าของกิจการ การเพิ่ม ประสิทธิภาพโดยอาศัยคน มุ่งที่ค่านิยม การดำเนินธุรกิจที่เชี่ยวชาญ การมีโครงสร้างที่เรียบง่ายและมี ที่ปรึกษาน้อยลง และการเข้มงวดพร้อมผ่อนปรนในขณะเดียวกัน

๑๕. การปรับโครงสร้างองค์การใหม่ (Restructuring) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญใน วิธีการปฏิบัติงานขององค์การ หรือเป็นวิธีเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งเกี่ยวข้อง

กับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในโครงสร้างองค์การ รวมทั้งลดระดับการบริหารและส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลงองค์การ การจัดหาบุคคล และการลดขนาดของปริมาณคน

๑๖. การบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจที่ลงทุนหรือการจัดการเกี่ยวกับการกระจายการลงทุนหรือกระจายความเสี่ยง (Portfolio management) เป็นกลยุทธ์ของบริษัทซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หองค์ประกอบของธุรกิจและผลิตภัณฑ์แล้วกำหนดกลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรทางการเงินสำหรับแต่ละธุรกิจและผลิตภัณฑ์นั้น

๑๗. การบริหารจัดการโดยเดินดูรอบ ๆ (MBWA) เป็นแนวทางในการจัดการซึ่งเกี่ยวกับการไปเยี่ยมเยียนแผนกต่าง ๆ ขององค์การโดยไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้บริหารพบปะโดยตรงกับพนักงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

๑๘. โครงสร้างองค์การแบบเมทริกซ์ (Matrix) เป็นการจัดการในลักษณะแผนก แต่ขึ้นกับหน้าที่องค์การ โดยจะมีสายการบังคับบัญชา ๒ สายที่เกิดขึ้น พร้อมกัน คือ สายงานบังคับบัญชาที่เป็นงานประจำ และสายการบังคับบัญชาที่เป็นงานโครงการ

๑๙. การบริหารจัดการญี่ปุ่นแบบแคมบัง (Kamban) เป็นระบบย่อยของวิธีการควบคุมให้ทันเวลา หรือเป็นอีกชื่อหนึ่งของการควบคุมสินค้าคงเหลือแบบทันเวลาพอดี

๒๐. การบริหารจัดการแบบผู้ประกอบการ (Intrapreneuring) เป็นกิจกรรมของผู้ประกอบการภายในองค์การ กล่าวคือ แต่ละกลุ่มมีบทบาทในการเป็นผู้ประกอบการภายใน

๒๑. วัฒนธรรมบริษัท (Corporate Culture) เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมร่วมที่มีการพัฒนาขึ้นมาภายในสังคมและชี้นำพฤติกรรมของสมาชิก หรือเป็นระบบซึ่งมีความหมายร่วมกันภายในสังคมหนึ่ง ซึ่งจะกำหนดวิธีการที่บุคคลนำมาปฏิบัติ เป็นระบบซึ่งกำหนดโดยสมาชิกที่ทำให้สังคมหนึ่งแตกต่างจากสังคมหนึ่ง

๒๒. การลดขนาดองค์การ (Downsizing) เป็นการปรับลดขนาดและขอบเขตของแรงงานลงเป็นอย่างมาก โดยพยายามค้นหาหรือกำหนดขนาดที่เหมาะสมของแรงงานให้แก่องค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ

๒๔. ทีมที่บริหารด้วยตนเอง (Self-Managed Teams) เป็นกลุ่มงานอัตโนมัติโดยพนักงานที่ได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้ทำงานทั้งหมดในหน่วยงานหนึ่งโดยทีมงานนั้น

๒๕. การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) เป็นการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม ๔ ประการ คือ มุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของลูกค้า การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงคุณภาพทุกอย่างขององค์การ มีความถูกต้องแม่นยำในการวัด และมอบอำนาจให้แก่พนักงาน^๖

^๖ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗-๓๐.

ทฤษฎีการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

ทฤษฎีการบริหารจัดการวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ แนวความคิด คือ

ก. แนวคิดที่ ๑ แนวคิดแบบดั้งเดิม (Classic Approach)

แนวคิดทางการบริหารแบบดั้งเดิมนี้นับเป็นแนวคิดเก่าที่สุดของการบริหารที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน แม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง แต่หลักการที่สำคัญ ๆ ยังคงใช้อยู่ เป็นแนวคิดที่ยอมรับกันมาก โดยเน้นว่า การบริหารจะมีกระบวนการที่ใช้ในการบริหารงานทุกประเภท จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เป็นวิธีการบริหารที่เป็นสากล แนวคิดการบริหารแบบดั้งเดิมนี้นี้ ประกอบด้วย ๔ แนวคิด คือ

๑. การบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ผู้ที่ริเริ่มหลักการนี้ขึ้นมาคือ เฟรดริก เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) ซึ่งได้ชื่อว่าบิดาของการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ โดยจากการสังเกตเห็นว่าบริษัทที่เขาทำงานอยู่นั้น มีผลผลิตต่ำ ขาดประสิทธิภาพ งานสูญเสียมีมาก และงานไม่มีระบบ เขาจึงพัฒนาหลักการ ๔ ข้อ ของการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ ดังนี้

๑.๑ งานทุกงานต้องกำหนดวิธีการทำงานขึ้นมาก่อน โดยการค้นคว้าและทดลองหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดขึ้นมาและกำหนดให้ทุกคนต้องทำงานตามวิธีที่กำหนดนั้น คนงานจะเลือกวิธีการทำงานตามใจชอบไม่ได้ วิธีการทำงานนั้นจะรวมถึง การเคลื่อนไหว การใช้เวลา สภาพการทำงานและมาตรฐานของงาน

๑.๒ คนงานที่จะรับเข้ามาทำงานจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อหาว่า แต่ละคนมีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของงาน

๑.๓ คนงานทุกคนจะต้องรับการอบรมก่อนมอบหมายให้ทำงาน โดยหาว่าแต่ละคนเหมาะที่จะทำงานอะไร จะได้มอบหมายงานให้ถูกและตรงกับความรู้ความสามารถ

๑.๔ ฝ่ายบริหารจะต้องควบคุมดูแลและร่วมมือกับพนักงานผู้ปฏิบัติงาน ฝ่ายบริหารงานวางแผนว่าพนักงานจะทำงานอย่างไร เมื่อมีปัญหาการปฏิบัติงานจะแก้ไขอย่างไร โดยแยกงานบริหารกับงานปฏิบัติออกจากกัน

๒. การบริหารงานเชิงระบบ (Systematic Management) เป็นการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนของการทำงานทั้งระบบให้สอดคล้องกันตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ โดยเน้นความสัมพันธ์ภายในของการดำเนินงาน เป้าหมายของการบริหารงานเชิงระบบ คือ

๒.๑ ต้องระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของงานไว้อย่างชัดเจน

๒.๒ กำหนดวิธีการที่เป็นมาตรฐานสำหรับใช้ในการทำงาน

๒.๓ กำหนดวิธีการอย่างชัดเจนในการเก็บรวบรวม ดำเนินการ การส่ง และการวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๔ กำหนดระบบบัญชีและการควบคุมเพื่อสะดวกต่อการประสานงานภายใน

๓. หลักการบริหาร (Administrative Principle) บุคคลสำคัญที่กำหนดหลักการ บริหารนี้ขึ้นมาคือ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) หลักที่กำหนดขึ้นมามี ๒ เรื่อง คือ หน้าที่ทางการบริหาร และ หลักการบริหาร หน้าที่ทางการบริหารกำหนดไว้ ๕ หน้าที่ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ส่วนหลักการบริหารมี ๑๔ ข้อ คือ

- ๓.๑ การแบ่งงานกันทำ
- ๓.๒ อำนาจสั่งการ
- ๓.๓ ระเบียบวินัย
- ๓.๔ คำสั่งอย่างเดียวกันหรือความเป็นเอกภาพของการบังคับบัญชา
- ๓.๕ ทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน
- ๓.๖ ผลประโยชน์ของพนักงานเป็นรองประโยชน์ขององค์การ
- ๓.๗ หลักการจ่ายค่าตอบแทน
- ๓.๘ การรวมอำนาจ
- ๓.๙ สายการบังคับบัญชา
- ๓.๑๐ การมีระเบียบ
- ๓.๑๑ ความเท่าเทียมกัน
- ๓.๑๒ ความมั่นคงในการทำงาน
- ๓.๑๓ หลักความคิดริเริ่ม
- ๓.๑๔ หลักความสามัคคี

๔. หลักราชการ (Bureaucracy) บุคคลที่มีแนวคิดในเรื่องนี้คือ Max Weber ซึ่งเขาเชื่อว่าโครงสร้างองค์การตามหลักราชการจะมีความแตกต่างของผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์การเดียวกัน แต่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และเป้าหมายในการทำงานไม่เท่ากัน แม้ว่าจะกำหนดมาตรฐานงานขึ้นมาแล้วก็ตาม แต่อาจทำงานได้ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน แต่ถ้ากำหนดโครงสร้างองค์การและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพราะกฎเกณฑ์ข้อบังคับขององค์การจะทำให้พฤติกรรมของคนเป็นแบบเดียวกันและอำนาจบังคับบัญชาจะทำให้สั่งการได้ดีกว่าจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้งานขององค์การดำเนินต่อเนื่องตามโครงสร้างองค์การโดยไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ลักษณะองค์การที่จัดแบบระบบราชการเป็นรูปแบบองค์การที่จัดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบ และการใช้อำนาจอย่างถูกหลักการ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๕ ประการ คือ

- ๔.๑ มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน
- ๔.๒ มีสายการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงมา
- ๔.๓ มีระเบียบและกฎเกณฑ์อย่างเป็นทางการ

๔.๔ ไม่มีความเป็นส่วนตัว

๔.๕ การก้าวหน้าในอาชีพการงานยึดหลักคุณธรรม^๗

ข. แนวคิดที่ ๒ แนวคิดมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Approach)

ปัจจัยตัวบุคคลในการทำงานเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๒๐ เป็นต้นมา ทำให้ผู้บริหารหันมาสนใจเรื่องของคน หรือพฤติกรรมของคน แนวคิดทางการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือการบริหารแนวพฤติกรรม หรือพฤติกรรมองค์การ เป็นแนวคิดที่มีสมมติฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความต้องการให้ความคิดของตนเองเป็นจริง ซึ่งเน้นที่การจูงใจ ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีมและการบริหารความขัดแย้งในการบริหารงาน การถือว่าปัจจัยตัวบุคคลมีความสำคัญในการทำงานนั้นมีนักบริหารจำนวนมากสนใจมาตั้งแต่ยุค ปี ค.ศ. ๑๙๘๙ เป็นต้นมา การบริหารตามแนวมนุษยสัมพันธ์ ต้องอาศัยทฤษฎีการบริหาร ๔ ทฤษฎี ได้แก่

๑. ทฤษฎีความต้องการของคน หรือทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีนี้อธิบายความต้องการของมนุษย์เรียงลำดับเป็นขั้น ๆ ตั้งแต่ต่ำสุดจนสูงสุด ดังนี้

- ๑.๑ ความต้องการของร่างกาย
- ๑.๒ ความต้องการความปลอดภัย
- ๑.๓ ความต้องการทางสังคม
- ๑.๔ ความต้องการให้ตัวเองมีความสำคัญ
- ๑.๕ ความต้องการให้ความคิดของตัวเองเป็นจริง

๒. ทฤษฎีเอกซ์และวาย เป็นสมมติฐานที่เกี่ยวกับคน เป็นแนวคิดของ Duouglas Mc Gregor ซึ่งระบุธรรมชาติของคนไว้เป็นทฤษฎีเอกซ์และทฤษฎีวาย คือ ทฤษฎีเอกซ์มีแนวคิดเป็นลบ และทฤษฎีวายมีแนวคิดเป็นบวก การนำเอาสองทฤษฎีมาใช้ในการจูงใจคนให้ทำงานในแง่ของผู้บริหารจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารจะสร้างบรรยากาศในการทำงานอย่างไร ผู้บริหารที่มองคนในแง่ทฤษฎีเอกซ์ ก็จะกำหนดบรรยากาศในการทำงานที่เข้มงวดและควบคุมการทำงานของคน แต่ถ้าผู้บริหารที่มีทัศนคติต่อคนในแง่ของทฤษฎีวาย ก็จะสร้างบรรยากาศในการทำงานในทางให้คนมีส่วนร่วม มีความคิดอิสระและมอบหมายความรับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติงาน การปฏิบัติต่อคนตามทฤษฎีวายจะกระตุ้นคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเพิ่มผลผลิตในการทำงาน จะทำให้คนมีการพัฒนาและมีส่วนร่วมในงานมากขึ้นกว่าการปฏิบัติต่อคนตามทฤษฎีเอกซ์

๓. ทฤษฎีบุคลิกภาพกับองค์การ กล่าวคือ การบริหารตามแนวดั้งเดิมอาจไม่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของคนที่มีภาวะความเป็นเด็ก แต่ไม่ทุกคน เพราะภาวะความเป็นเด็กมักจะชอบทำตามความรู้สึกของตัวเอง แต่จะขัดแย้งกับบุคลิกภาพของคนที่มีความเป็นผู้ใหญ่ ที่สามารถควบคุมตัวเอง

^๗ เสนาะ ดิยาวาร์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖-๔๙.

ในทางบวก จะทำให้คนไม่ว่าจะมีภาวะความเป็นเด็กหรือความเป็นผู้ใหญ่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลผลิตสูง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากก็คือ การใช้วิธีการทางการบริหารขัดแย้งกับบุคลิกภาพของคน จะสร้างปัญหาทางการบริหารให้เกิดขึ้นส่งผลต่อการขาดงาน การมาสาย การต่อต้านอำนาจ และการวางแผนต่อกฎข้อบังคับ

๔. ทฤษฎีความเป็นผู้นำ ทฤษฎีความเป็นผู้นำนี้เน้นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งเสมือนแบบในการทำงานนั่นเอง ทฤษฎีแยกออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ คือ

๔.๑ ทฤษฎีที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสรุปไว้ เป็นพฤติกรรมการทำงาน ๓ แบบคือ แบบประชาธิปไตย แบบเผด็จการ และแบบเสรี

๔.๒ ทฤษฎีผู้นำของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท ได้แยกผู้นำตามความสัมพันธ์ ของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ ๒ พฤติกรรมคือ ผู้นำที่เห็นใจคน และผู้นำที่มุ่งโครงสร้าง

๔.๓ ทฤษฎีของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แยกผู้นำไว้ ๒ พฤติกรรม คือ ผู้นำที่เน้นคน และผู้นำที่เน้นผลผลิต

๔.๔ ทฤษฎี Managerial Grid เป็นทฤษฎีที่เน้นเช่นเดียวกับทฤษฎีของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แต่วัดเป็นค่า ๕ พฤติกรรม ผู้นำที่สนใจคน กับผู้นำที่สนใจผลผลิต โดยมีค่าเป็น ๙,๙ ๑,๙ ๙,๑ ๕,๕ และ ๑,๑ ตามลำดับ^๔

ค. แนวคิดที่ ๓ แนวคิดเชิงปริมาณหรือการบริหารศาสตร์(Quantitative or Management Science Approach)

แนวคิดเชิงปริมาณหรือการบริหารศาสตร์ เน้นที่ใช้เทคนิคเชิงปริมาณ หรือเทคนิคทางคณิตศาสตร์มาใช้ตัดสินใจและแก้ปัญหาทางการบริหาร การนำแนวคิดเชิงปริมาณมาใช้ก็โดยยึดสมมติฐานว่าการใช้เทคนิคคณิตศาสตร์จะทำให้การตัดสินใจและแก้ปัญหาดีขึ้น ลักษณะสำคัญของแนวคิดการบริหารเชิงปริมาณ มีดังนี้

๑ เน้นการตัดสินใจเพื่อใช้ประโยชน์ทางการบริหาร

๒ ใช้มาตรการตัดสินใจโดยยึดหลักเศรษฐศาสตร์

๓ ใช้สูตรหรือรูปแบบการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์หรือเชิงปริมาณ

๔ ต้องอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ประมวลข้อมูลจำนวนมาก^๕

ง. แนวคิดที่ ๔ แนวคิดตามสถานการณ์ (Contingence Approach)

การบริหารตามสถานการณ์ มีสมมติฐานว่าสถานการณ์เป็นปัจจัยในการกำหนดวิธีการทางการบริหารที่จะนำไปใช้ในองค์การที่เป็นแนวคิดที่จะออกไปจากหลักการบริหารแบบดั้งเดิม ซึ่งถือ

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐-๕๓.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓-๕๔.

ว่าการบริหารเป็นสากลใช้ได้ในทุกสถานการณ์ มาเป็นการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์แต่ละอย่างให้เหมาะสม แนวความคิดการบริหารตามสถานการณ์ประกอบด้วยความสัมพันธ์ ๓ แนวคิด คือ

๑. แนวคิดเชิงระบบ เป็นแนวคิดทั่ว ๆ ไปและเลื่อนลอยเกินไป โดยระบุว่าทุกอย่างประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ และส่วนย่อยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กับภายในและมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่อยู่ภายนอกองค์กร ดังนั้นองค์การก็เป็นเช่นเดียวกัน

๒. แนวคิดเชิงปฏิบัติ เป็นแนวคิดที่จะนำเอาส่วนประกอบเหล่านั้นมาใช้เป็นเครื่องมือปฏิบัติให้เกิดผลจริงในการบริหารงาน โดยพิจารณาปัจจัยที่เหมือนกันของส่วนประกอบอยู่ในกลุ่มเดียว ส่วนปัจจัยที่ต่างกันก็จัดไว้อีกจำพวกหนึ่ง จุดหมายปลายทางของแนวคิดเชิงปฏิบัติคือจะทำอย่างไรให้เอาส่วนประกอบเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดผลจริงในงานบริหาร

๓. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง ซึ่งเป็นเทคนิคที่กำหนดว่าจะรวมเอาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ได้อย่างไร

จ. แนวคิดที่ ๕ แนวคิดสมัยใหม่ (Modern Approach)^{๑๐}

แนวคิดการบริหารสมัยใหม่ยังคงยึดหลักการบริหารแบบดั้งเดิม แนวคิดมนุษยสัมพันธ์ แนวคิดเชิงปริมาณ และแนวคิดตามสถานการณ์อยู่ แต่จะเลือกใช้ให้เหมาะสม เพราะไม่มีทฤษฎีการบริหารจัดการใดที่เป็นสากลและใช้ได้โดยสมบูรณ์แต่จะต้องปรับเปลี่ยน และเพิ่มแนวคิดใหม่ที่ไม่ใช่ทั้ง ๔ แนวคิดข้างต้นทั้งหมด เพราะภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนต้องเอามาผสมผสานให้เข้ากันอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม แนวคิดสมัยใหม่มีสมมติฐานว่า มนุษย์เป็นสิ่งยุ่งยากซับซ้อน มีความต้องการที่หลากหลาย และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่มีความรู้ความสามารถที่สามารถพัฒนาได้อย่างตลอดเวลาอย่างไม่มีสิ้นสุด แนวคิดทางการบริหารจะต้องตอบรับกับความหลากหลายของมนุษย์ โดยการปรับกลยุทธ์ทางการบริหารและแสวงหาโอกาสให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดการบริหารสมัยใหม่นอกจากผสมผสานแนวคิดทั้ง ๔ แนวคิดเดิมแล้ว ยังต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดแบบดั้งเดิมบางอย่าง และเสริมด้วยแนวคิดอีก ๖ แนวคิด ได้แก่

๑. การบริหารคุณภาพโดยรวม มีหลักสำคัญคือ การใช้การวิเคราะห์ทางสถิติความแตกต่างของคุณภาพสินค้าที่เกิดจากกระบวนการผลิต องค์กรที่มีการจัดระบบควบคุมการผลิตทางสถิติตามความคิดของ Deming จะลดความแตกต่างในเรื่องคุณภาพสินค้าที่เกิดจากกระบวนการผลิตให้เหลือน้อยลง โดยในระยะแรกได้พัฒนาการควบคุมไว้ ๑๔ จุด ในกระบวนการผลิต ในที่สุดจากการเริ่มต้นนี้เองทำให้นำไปสู่การบริหารคุณภาพซึ่งมีปรัชญาว่า จะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองตรงตามความต้องการของลูกค้า

๒. การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เป็นการรวบรวมมาตรการทั้งที่ชัดเจนและไม่ชัดเจนของบริษัท ๖๒ แห่ง ที่บริหารงานดีที่สุดในสหรัฐอเมริกา ในจำนวนนี้มีจำนวนบริษัท ๓๖ แห่ง ความเป็นเลิศ

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔-๕๕.

และบริหารงานมายาวนานมากกว่า ๒๐ ปี ตลอดเวลาอันยาวนานนั้นบริหารงานมีกำไรและมีนวัตกรรมมาตลอด ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารบริษัทเหล่านี้ และทำการวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความเป็นเลิศก็ได้ข้อสรุปออกมา ๘ ข้อ ซึ่งลักษณะทั้ง ๘ ข้อนี้ ไม่ได้หมายความว่า ทุกบริษัทจะให้ความสำคัญเท่ากัน แต่แตกต่างกันตามสถานการณ์และลักษณะธุรกิจนั้น ลักษณะความเป็นเลิศทั้ง ๘ ข้อ มีดังนี้

๒.๑ มุ่งการกระทำ

๒.๒ ความใกล้ชิดกับลูกค้า

๒.๓ ให้ความสำคัญและเป็นผู้ประกอบการ

๒.๔ การเพิ่มผลผลิตโดยอาศัยคน

๒.๕ วิธีการบริหารอย่างง่าย ๆ

๒.๖ จงทำในสิ่งที่ต้องการถนัด

๒.๗ จัดโครงสร้างองค์การอย่างง่ายและมีพนักงานน้อย

๒.๘ มีทั้งเข้มงวดและผ่อนปรนขณะเดียวกัน

๓. การลดสายการบังคับบัญชา การลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลง ทำเพื่อลดค่าใช้จ่าย ปรับปรุงประสิทธิภาพและการแข่งขัน เพิ่มการให้พนักงานมีส่วนร่วมมากขึ้น ปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นและมุ่งไปสู่กิจกรรมการดำเนินงานที่องค์การมีความถนัดหรือทำได้ดีที่สุด การลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลงนั้นองค์การทำได้โดยอาศัยการลดขนาด การใช้พนักงานชั่วคราว และการให้อำนาจพนักงาน

๔. การเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบองค์การ การเรียนรู้และการปรับปรุงรูปแบบองค์การก็เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ทางการบริหาร และจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองใหม่ จากการทำงานโดยเป็นหัวหน้างานมาเป็นหัวหน้าทีมงาน จากวิธีการบอกว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร มาเป็นการรับฟัง จูงใจ และสอนงาน

๕. การแสวงจากภายนอก เป็นกระบวนการทำสัญญากับองค์การอื่นให้ดำเนินงานหรือให้บริการแทนองค์การของเรา เพราะว่าองค์การทำสัญญานั้นสามารถดำเนินการได้ดีกว่า และราคาถูกกว่า การหาแหล่งจากภายนอกอาจเกิดขึ้นเนื่องจากวิธีการหาจุดเด่นขององค์การอื่นแล้วองค์การของเราไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับองค์การอื่น จึงว่าจ้างองค์การอื่นผลิตแทนหรือรับซื้อวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนมาทำการผลิตด้วยเหตุผลว่า ชิ้นส่วนนั้นคุณภาพดีกว่าและต้นทุนถูกกว่าผลิตเอง การหาแหล่งจากภายนอก นอกจากเรื่องสินค้าและบริการแล้วอาจรวมถึงการให้เป็นตัวแทนจำหน่าย การเก็บรักษาสินค้า การบริหารงานหรือการใช้สถานที่ทำงานขององค์การอื่นแทนที่จะจัดตั้งขึ้นเอง การจ้าง

บริษัทรักษาความสะอาด รักษาความปลอดภัย และรวมทั้งการจ้างพนักงานช่างนอกทำงานแทน เป็นต้น^{๑๑}

การจัดการ หมายถึงศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำโดยเป็นผลสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว”^{๑๒}

การจัดการ (Management) หมายถึงการปฏิบัติหรือการดำเนินงานด้านการสั่งการ การจัดองค์การ และการพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยี และเงินทุนไปใช้ในระบบการดำเนินงานที่มีการจัดหาบริการและสินค้าไปสู่ผู้อื่น^{๑๓}

การจัดการ หมายถึง การรวมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การได้แก่ การวางแผนและการตัดสินใจ การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมที่มุ่งเน้นในการจัดการ ด้านทรัพยากร ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ การเงิน การปฏิบัติการ ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้นที่มีการบรรลุผลถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๑๔}

สรุปได้ว่า การจัดการ คือ การดำเนินงานหรือปฏิบัติงานที่หน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานนำมาใช้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้ค่านี้นส่วนใหญ่ใช้ในหน่วยงานและบุคลากรของเอกชนแต่ทุกวันนี้ ได้มีการนำค่านี้นี้เข้ามาปรับใช้ในการบริหารภาครัฐด้วยการจัดการที่เป็นระบบโดยการนำเอา คน เงิน วัสดุ และเทคโนโลยีมาทำงานร่วมกันอย่างมีระบบระเบียบ มีแผน มีกระบวนการจัดทำเกี่ยวกับระบบคน ระบบงาน และระบบการใช้ปัจจัยทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ขององค์การ เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสุขสงเคราะห์” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสุขสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะมี ๔ ประการ คือ

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖-๖๒.

^{๑๒} Simon, Smithburg & Thompson, **Public Administration**, 14th ed., (New york: Alfred A. Knofe, 1971), p. 3.

^{๑๓} Cook, Curtis W. & Hunsaker, Philip L., **Management and Organization Behavior**, 3th. Ed., (New jersey: McGraw-Hill, 2001), p. 5.

^{๑๔} Griffin, Ricky W., **Management**, 6th ed., (Boston: MA Houghton Mifflin Company, 1999), p. 7.

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้น เป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมการจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อ เครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้ง หน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนหาอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส^{๑๕}

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตโดยการสาธารณสงเคราะห์ให้กับชาวบ้าน ซึ่งพอสรุปได้ว่า พระสงฆ์เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของชาวบ้าน เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน หากพระสงฆ์เข้าร่วมพัฒนาแก้ไขปัญหา ก็จะมีส่วนช่วยให้ชาวบ้านเกิดความเคารพศรัทธา แม้ปัจจุบันพระสงฆ์จะประพฤติตัวออกนอกกรอบวินัยไปบ้างแต่ชาวบ้านโดยเฉพาะภาคอีสานก็ยังให้ความเคารพนับถืออยู่เช่นเดิม^{๑๖}

การสาธารณสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยได้แก่โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์สามเณรภาคฤดูร้อนโครงการสงเคราะห์พระสงฆ์สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลนวัดและเจ้าอาวาสพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคมเช่นให้ใช้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการออมทรัพย์การช่วยเหลือผู้ยากไร้^{๑๗}

^{๑๕} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗-๕๘.

^{๑๖} พระครูสุภาจารวัฒน์, บทบาทพระสงฆ์ชนบทท่ามกลางวิกฤต, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๙.

^{๑๗} กรมการศาสนา, คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

ความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวยปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส^{๑๘}

สรุปได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นงานการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้วยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กุฎระเปียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสุขสมบูรณ์ทั้งกาย วาจา และใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หมายถึง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแห่งราชอาณาจักรซึ่งมีวัดตั้งอยู่” เป็นความริเริ่มของคณะสงฆ์ ซึ่งมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงได้ก่อตั้งขึ้นมา

วัด เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบกิจกรรมของสังคมร่วมกันและเป็นสถานที่ดำเนินการให้การศึกษาอบรม แนะนำ สั่งสอน ตลอดจนสงเคราะห์ประชาชนเพื่อประโยชน์และความรู้ของชุมชนและสังคมนั้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความสำคัญของหน่วย อ.ป.ต.

หน่วย อ.ป.ต. มุ่งที่สังคมชนบทเป็นสำคัญ ผู้ร่วมงานประกอบด้วย

ฝ่ายบรรพชิต ได้แก่ เจ้าอาวาสและพระภิกษุในวัดในตำบลนั้น

^{๑๘}บุญศรี พานะจิตต์, **ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕.

ฝ่ายคฤหัสถ์ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และทายาททายิกาในตำบลนั้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล คือ หน่วยช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้ตามสมควรแก่อัธยาศัย ตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๕ ประการ คือ

๑. เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ

๒. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น

- ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นหรือไปขายแรงงานที่อื่น

- ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับภูมิปัญญาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

- ช่วยกันพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายที่เราเรียกกันว่าสัมมาชีพ ทั้งนี้เพื่อที่จะหารายได้มาพัฒนาครอบครัว หมู่บ้าน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่โดยไม่เลื่องงานหนักเอาเบาสู้ยึดคิดว่า คนขยันย่อมหาทรัพย์ได้

๓. เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า กล่าวคือ ใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองให้มาแสดงออกที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จะนำชาติให้เจริญ

๔. เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่น ๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท

๕. เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการจำเป็นจะต้องรับทราบอย่างทันทั่วที่ตรงไปตรงมายุคนี้เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เราเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ถูกต้องและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง

เพื่อให้วัตถุประสงค์หลักทั้ง ๕ ประการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอย่างแท้จริงหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำเป็นต้องปรับ

บทบาทของหน่วยให้มีความคล่องตัว โดยการจัดตั้งองค์กรในรูปของคณะกรรมการตามระเบียบว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พุทธศักราช ๒๕๔๖^{๑๙}

การจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

ในอำเภอหนึ่ง เมื่อมีคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอมีความประสงค์ขอตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ณ วัดใดให้รายงานเสนอขอการรับอนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำจังหวัด เมื่อได้รับอนุมัติให้ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนั้น และเปิดดำเนินการอบรมครั้งแรกแล้ว ให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนั้น รายงาน โดยลำดับจนถึงคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีอาณาเขตกว้างขวางหรือมีประชาชนจำนวนมาก เพื่อความสะดวกแก่ประชาชน จะจัดให้มีการอบรมเพิ่มขึ้น ณ วัดใดวัดหนึ่ง หรือสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ในเขตตำบลนั้น ตามที่คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเห็นสมควรก็ได้

ถ้าตำบลใดที่ไม่มีวัดตั้งอยู่ เมื่อกำนัน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตนั้น ร้องขอต่อหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลใด คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะจัดให้มีการอบรมเพิ่มขึ้น ณ ตำบลนั้นก็ได

ในกรณีที่คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เห็นสมควรย้ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจากวัดหนึ่งไปยังอีกวัดหนึ่งในตำบลเดียวกันให้รายงานเสนอผ่านคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอจนถึงคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำจังหวัด เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำจังหวัดแล้ว จึงให้ย้ายได้ และให้คณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำจังหวัดรายงานโดยลำดับจนถึงคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง

ในตำบลใดที่ยังไม่ได้จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้ดำเนินการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภายในสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เว้นแต่เหตุขัดข้องซึ่งไม่สามารถจะจัดตั้งภายในกำหนดให้คณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอรายงานโดยลำดับ จนถึงคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง

หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบลปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) มีจำนวน ๕,๖๔๑ หน่วยทั่วประเทศ บางหน่วยไม่สามารถจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้เนื่องจากขาดปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลากรและอุปกรณ์ที่จะมาสนับสนุนในการดำเนินงาน จึงเห็นควรประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีเครือข่ายโยงใยทั่วประเทศ ช่วยวางแผนในการทำงานให้สอดคล้องกับ

^{๑๙} สง่า พิมพ์พงษ์, นักวิชาการศาสนา ๖ ว, คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๑-๓.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นหลักในการพัฒนาด้าน การศาสนา ดังนี้

๑. ประชาชนต้องได้รับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เข้าใจและ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข โดยมี การเผยแผ่หลักธรรมไปสู่ประชาชนในรูปแบบที่หลากหลายกว้างขวาง และต่อเนื่อง

๒. การศึกษาของสงฆ์ต้องปฏิรูปและยกระดับให้มีคุณภาพสูงขึ้นรวมทั้งขยายผลออกไปให้ กว้างขวางทั่วถึงทุกวัด

๓. ศาสนสถานสำหรับพุทธศาสนาคือวัดต้องได้รับพัฒนาให้เป็นแกนนำในการเผยแผ่ หลักธรรมและให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน สามารถสงเคราะห์เกื้อกูลชุมชน ในทุก ๆ ด้านที่ไม่ขัดต่อ กฎหมายและพระธรรมวินัย

๔. ระดมสรรพกำลังจากศาสนิกชนและองค์กรทางพุทธศาสนาที่มีอยู่ให้มีส่วนร่วมทำนุ บำรุงอุปถัมภ์ในกิจการศาสนาซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนทุกคน รวมทั้งการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรทางพุทธศาสนาด้วยกันและองค์กรทางศาสนาอื่นเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่ง สันติภาพที่ยั่งยืน

๕. เร่งรัดพัฒนาการด้านการบริหารงานศาสนาเพื่อนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของศาสนา และเพื่อให้บุคลากรทางศาสนาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ^{๒๐}

ความมั่นคงของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นและดำเนินการโดยคณะกรรมการผู้เสียสละซึ่งประกอบด้วย

คณะกรรมการโดยตำแหน่ง มีทั้งฝ่ายพุทธจักร เช่น เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ฝ่าย อาณาจักร เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลนั้น ๆ เป็นกรรมการ

คณะกรรมการโดยแต่งตั้ง เป็นบุคคลในตำบลที่คณะกรรมการโดยตำแหน่งเห็นสมควร และเหมาะสมเป็นผู้แต่งตั้ง

คณะกรรมการผู้ดำเนินงาน ให้เป็นประชาชนในตำบลนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินงานเอง

กรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ประกอบด้วย คณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

๑. กรรมการโดยตำแหน่ง

ก. ประธานกรรมการ ได้แก่ เจ้าอาวาสแห่งวัดที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล นั้น

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓-๕.

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ามีรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิตรูปเดียว ให้ประธานกรรมการมอบหมายให้รองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิตรูปนั้นปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้ามีรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิตรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าประธานกรรมการมิได้มอบหมายให้รองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิตเลือกกันเองขึ้นปฏิบัติหน้าที่แทน ประธานกรรมการ เว้นแต่กรณีที่มิมีรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิตรูปเดียวให้รองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิตนั้น ปฏิบัติหน้าที่แทน

ข. รองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิต ได้แก่ เจ้าอาวาสอื่นทุกวัดในตำบล เว้นแต่กรณีที่เจ้าอาวาสวัดอื่นนั้น ดำรงตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะตำบลในตำบลขึ้นไป ให้มอบหมายแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในวัดของตนเป็นรองประธานกรรมการในฐานะเจ้าอาวาสด้วย

ถ้าในตำบลนั้นมีวัดตั้งหน่วยอบรมเพียงวัดเดียว ให้เจ้าอาวาสเลือกพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในวัดนั้นเป็นรองประธานกรรมการ

ถ้าเจ้าคณะตำบลในตำบลนั้นมีได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนหรืออยู่ที่วัดอื่น ให้เจ้าคณะตำบลเข้าร่วมประชุมในฐานะที่ปรึกษา

ค. รองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ ได้แก่ กำนันในตำบลนั้น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในตำบลนั้น ถ้าตำบลนั้นอยู่ในเขตเทศบาล ให้มีผู้แทนเทศบาลเป็นรองประธานฝ่ายคฤหัสถ์

ง. กรรมการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และแพทย์ประจำตำบลในตำบลนั้น

๒. กรรมการโดยแต่งตั้ง ได้แก่ กรรมการซึ่งที่ประชุมกรรมการโดยตำแหน่งคัดเลือกจากคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นทายาททายิกา ครูโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้นมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๕ คน และไม่เกิน ๙ คน เสนอเจ้าคณะอำเภอเพื่อแต่งตั้งและอยู่ในวาระคราวละ ๔ ปี

ให้คณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น แต่งตั้งเลขานุการขึ้นรูปหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่เลขานุการ และถ้าเป็นการสมควรจะแต่งตั้งบรรพชิตหรือคฤหัสถ์เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ก็ได้^{๒๑}

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

๑. จัดอบรมประชาชนตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม และตามแนวการอบรมซึ่งคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง

๒. ปฏิบัติการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในตำบลนั้น ตามกำลังและความสามารถ

๓. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน และฝ่ายธุรการอื่น ๆ กำหนดวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ และเป็นการสมควรแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นเพื่อมอบหมายให้พิจารณาหรือดำเนินการใด ๆ ก็ได้

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖-๗.

๔. จัดการดูแลทรัพย์สินของหน่วยอบรมให้เป็นไปด้วยดี

๕. นำเสนอความเห็น หรือข้อขัดข้องต่อคณะกรรมการอำนวยการอบรมและปฏิบัติตามคำแนะนำชี้แจงของคณะกรรมการอำนวยการหรือผู้อำนวยการอบรมแล้วแต่กรณี

๖. ติดต่อประสานงาน และขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองเพื่อให้การอบรมประชาชนดำเนินไปโดยสะดวกและเรียบร้อย

๗. เสนอรายการกิจการที่ได้ดำเนินการไปแล้วในรอบปีต่อคณะกรรมการอำนวยการ และผู้อำนวยการอบรมตามลำดับจนถึงคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลาง

วิธีดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

การดำเนินการอบรมประชาชนตามวัตถุประสงค์ จะดำเนินการโดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ตามสมควรแก่กรณี คือ

๑. การอบรมทั่วไป ได้แก่ การประชุมประชาชนทั่วไปในตำบลนั้น โดยเชิญวิทยากรมาอธิบายชี้แจงแนะนำในทางวิชาการ และการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งของหน่วยอบรม

๒. การอบรมเฉพาะกรณี ได้แก่ การประชุมประชาชนเพียงบางส่วน เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนส่วนนั้น ๆ โดยวิธีการชี้แจงแนะนำซ่อมความเข้าใจเรื่องนั้น ๆ

๓. การอบรมเฉพาะบุคคล ได้แก่ การจัดให้บุคคลมาพบปะสังสรรค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือชี้แจงแนะนำซ่อมความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลนั้น

การประชุมอบรมตามวิธีการอบรมทั่วไป โดยปกติให้มีการประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง ในกรณีจำเป็นคณะกรรมการจะงดการประชุม หรือจะจัดให้มีการประชุมพิเศษก็ได้

ส่วนการประชุมอบรมตามวิธีการอบรมเฉพาะกรณีและการอบรมเฉพาะบุคคลให้ดำเนินการตามสมควรแก่กรณีที่เกิดขึ้น^{๒๒}

สรุปได้ว่า งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ เป็นงานที่พระสงฆ์ต้องดำเนินการสงเคราะห์และอนุเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านโดยตรง โดยการน้อมนำหลักการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนมีความสุขจิตด้วยกาย วาจา และใจ ให้มีสติสัมปชัญญะ ให้มีพลังไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพจิต และเสริมสร้างคุณภาพจิตให้ประชาชนและสังคมมีความสุขและเจริญรุ่งเรืองต่อไป

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘-๙.

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

ความหมายของพระสังฆาธิการ

“พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เริ่มใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรก โดยเปลี่ยนคำว่า “พระคณาธิการ” มาเป็น “พระสังฆาธิการ” ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ รวมคำว่า “พระ” “สังฆ” และ “อธิการ” เป็น “พระสังฆาธิการ” แปลตามรูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์” “พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง” ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง “พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” มีตำแหน่งดังนี้

๑. เจ้าคณะใหญ่
๒. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
๓. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
๔. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
๕. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
๖. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส^{๒๓}

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้ เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่ง ก็เพราะได้รับการมอบหมาย จึงบัญญัตินามว่า “พระสังฆาธิการ” ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะ หาได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการ

จากความหมายข้างต้น พระสังฆาธิการ จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าคณะใหญ่
๒. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค

^{๒๓} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖), แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๑.

๓. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
๔. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
๕. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
๖. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส^{๒๔}

ในกฎนี้ กำหนดพระสังฆาธิการไว้ ๖ ชั้นด้วยกัน เมื่อแบ่งเป็นตำแหน่ง หมายถึงที่ต้องใช้ตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นได้ ๑๒ ตำแหน่ง คือ

๑. ชั้น (ระดับ) หน มี ๑ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะใหญ่หน....
๒. ชั้น (ระดับ) ภาค มี ๒ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะภาค,รองเจ้าคณะภาค
๓. ชั้น (ระดับ) จังหวัด มี ๒ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะจังหวัด,รองเจ้าคณะจังหวัด
๔. ชั้น (ระดับ) อำเภอ มี ๒ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะอำเภอ,รองเจ้าคณะอำเภอ
๕. ชั้น (ระดับ) ตำบล มี ๒ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะตำบล,รองเจ้าคณะตำบล
๖. ชั้น (ระดับ) วัด มี ๓ ตำแหน่ง คือ เจ้าอาวาส,รองเจ้าอาวาส,และผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและ การสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณร ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุ สามเณร มีจริยาวัตรตรงตามประเพณีปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณร มิให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา จัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

ความสำคัญของพระสังฆาธิการว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของ

^{๒๔} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๒๖๔.

ประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจ หน้าที่ ในการบริหารและจัดการวัด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๕}

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการในแต่ละชั้นนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็ดูความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งและวุฒิภาวะของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันและมีความเป็นไปได้ว่าจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมากน้อยเพียงไร ซึ่งการแต่งตั้งพระสังฆาธิการในแต่ละระดับนั้น จะมีข้อพิจารณาดังนี้

คุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการ

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

- (๑) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
- (๒) มีความรู้ความสามารถแก่ตำแหน่ง
- (๓) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
- (๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
- (๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อรัง หรือเป็นวิกลจริต ในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ
- (๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน
- (๗) ไม่เคยถูกถอดถอน หรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน^{๒๖}

มีข้อที่น่าสังเกตว่า ท่านยังมีได้ใช้คำว่า พระสังฆาธิการ ใช้คำว่า **พระภิกษุ** เพราะยึดหลักคำว่า **พระภิกษุ** อันเป็นนามบัญญัติ เรียกพระโดยรวมตามกฎหมาย ด้วยเหตุที่ยังไม่ได้แต่งตั้ง แต่ที่กำหนดนี้ ก็เพื่อกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการดังกล่าวมาแล้วนั่นเองว่า ต้องมีคุณสมบัติดังนี้^{๒๗}

- (๑) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
- (๒) มีความรู้ความสามารถแก่ตำแหน่ง
- (๓) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย

^{๒๕} กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, หน้า คำนำ.

^{๒๖} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี ป.ธ.๕), **พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑)**, หน้า ๒๖๔.

^{๒๗} พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีรปญโญ), **อธิบายกฎหมายเถรสมาคม**, (กรุงเทพมหานคร: หจก.ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙.

(๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์

(๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวิกลจริต ในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ

(๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณที่พึงรังเกียจมาก่อน

(๗) ไม่เคยถูกถอดถอน หรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

ในการกำหนดคุณสมบัตินี้ เป็นคุณสมบัติหลักผู้ที่มาดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ไม่ว่าจะ เป็นชั้นใด ๆ ก็ตามให้ถือเอาคุณสมบัติตามนี้เป็นหลักพิจารณาเป็นเบื้องต้นและต้องพิจารณาทุกข้อ ตั้งแต่ (๑) จนถึง (๗) นั้นเอง เพราะเป็นคุณสมบัติหลัก^{๒๘}

ใน (๑) นั้น เป็นข้อกำหนดไว้ตายตัว ในแต่ละชั้นของพระสังฆาธิการชั้นนั้น ๆ ว่าผู้จะดำรงตำแหน่งนั้น ต้องมีพรรษาเท่าไร เป็นต้น เช่น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีพรรษาพ้น ๕ พรรษา จะต่ำกว่านั้นมิได้ ในชั้นอื่น ๆ ก็กำหนดไว้ชัดเจนเช่นเดียวกัน ซึ่งจะไม่ขอกล่าวในที่นี้ เพราะกำหนดไว้ในข้อและหมวดต่อ ๆ ไป

ใน (๒) นั้น เป็นข้อกำหนดถึงความรู้ของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว แต่ในที่นี้ กำหนดไว้กว้าง ๆ ซึ่งจะมีปรากฏอยู่ในข้อต่อ ๆ ไปข้างหน้า ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งได้พิจารณาเอาตามความเหมาะสม ซึ่งในเรื่องของความรู้ นั้น ท่านมิได้กำหนดตายตัวลงไปว่า ต้องเป็นความรู้ชั้นไหนอย่างไร ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงานจริงนั่นเอง ความรู้ที่กำหนดเป็นมาตรฐานทางการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันที่ถือเป็นหลักนั้น มี ๒ คือ ความรู้ในส่วนนิกกรรม เรียกว่า นิกกรรมชั้น ตรี โท เอก ความรู้ในทางการศึกษาบาลี เรียกว่า ประโยค ๑-๒, ประโยค ป.ธ.๓ ไปจนถึงประโยค ป.ธ.๙ ความรู้ในส่วนของการศึกษาภาษาบาลีในปัจจุบัน ได้ถูกจัดเป็นสมณศักดิ์ประเภทหนึ่งด้วย แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ความรู้มีความหมายมากกว่านั้น เพราะในบางท่านบางคน แม้ไม่มีความรู้ที่เป็นมาตรฐานทางการศึกษาอันได้รับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตร แต่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เป็นประสบการณ์จริงประสบการณ์ตรงก็มีมาก และมีประโยชน์ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่งด้วย ดังนั้นในเรื่องของความรู้ นั้น กฎจึงกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ นั้นเอง ยังมีความรู้อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดเป็นระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตมาเพื่อรองรับและสนองการคณะสงฆ์ ในด้านการปกครองและการเผยแผ่ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันมีระดับความรู้ถึงปริญญาเอกทีเดียว

ใน (๓) นั้น กำหนดถึงความสามารถ โดยยกพระธรรมวินัยเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการว่า เป็นภิกษุผู้มีความประพฤติเรียบร้อยตามหลักพระธรรมวินัย ซึ่งในทางปฏิบัติ ย่อมต้องหมายถึงผู้มีอำนาจในการแต่งตั้ง จะใช้วิธี ในการสอดส่องดูแลความประพฤติของภิกษุผู้อยู่ในปกครองว่าเป็นอย่างไรนั่นเอง ควรแก่การแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ๆ หรือไม่อย่างไร

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๔-๒๖๕.

ใน (๔) นั้น กำหนดถึงความสามารถ ในการปกครอง ซึ่งในข้อนี้ ก็เป็นการกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ อีกเช่นกัน ซึ่งต้องเป็นดุลยพินิจของท่านผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งที่จะพิจารณา

ใน (๕) นั้น กำหนดถึงความเป็นปกติของร่างกายเป็นหลักโดยกำหนดไว้ชัดเจนว่า ต้องไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ คือต้องยังคงเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารงานได้อยู่ มิใช่เป็นผู้เจ็บป่วย หรืออ่อนแอไม่มีกำลัง อันหมายถึงความไม่เป็นปกติ และต้องไม่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ต้องไม่เป็นโรคเรื้อนหรือวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ ในข้อที่กล่าวถึงเรื่องโรคเรื้อนหรือวัณโรคนี้ ก็กำหนดไว้โดยเน้นว่า วัณโรคในระยะอันตราย ซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ ซึ่งในทาง การแพทย์นั้นวัณโรคมีหลากหลายระยะ ดังนั้น ถ้าเป็นวัณโรค แต่ในระยะเริ่มต้น แล้วรักษาและไม่ มีลักษณะเป็นที่น่ารังเกียจ เมื่อไม่เป็นที่น่ารังเกียจก็ไม่จัดเข้าในข้อนี้

ใน (๖) นั้น ท่านกำหนดหมายเอาประวัติแห่งการดำรงเพศพระภิกษุว่า ต้องไม่เคยต้องคำ วินิจฉัยลงโทษในอภิรณที่พึงรังเกียจมาก่อน อภิรณนั้น เมื่อกล่าวตามศัพท์ ก็คือเรื่องราวที่เกิดขึ้น และสงฆ์จะต้องจัดทำสำเร็จ มีการอุปสมบท ที่เรียกว่า กิจจาอภิรณ เป็นต้น แต่ในที่นี้ หมายถึง อภิรณ ที่เป็นเรื่องราวในทางเสียหายหมายถึงตัวภิกษุเองก่อเรื่องขึ้นหรือพัวพันกับเรื่องราวที่เป็นไป ในทางเสียหาย เมื่อมีคำวินิจฉัยลงโทษจากผู้ปกครองที่พิจารณาอภิรณนั้นแล้ว อย่างนี้ถือว่า ขาด คุณสมบัติ ดังนั้น จึงกำหนดว่า ต้องไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษ ในอภิรณที่พึงรังเกียจมาก่อน

จริงอยู่ แม้ในกฎหมายเถรสมาคมจะกำหนดลักษณะไว้ตามนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว พระภิกษุผู้ถูกคำวินิจฉัยลงโทษในอภิรณที่พึงรังเกียจนั้น อาจไม่มีความผิดตามที่ถูกลงโทษก็เป็นได้ หากแต่ถูกการกระทำ อันไม่ชอบมาพากลบางอย่างสร้างเรื่องสร้างหลักฐานจนแนบเนียน ก็เป็นได้ จึง เป็นสิ่งที่พระภิกษุพึงสำเหนียกและระมัดระวังในเรื่องเหล่านี้ให้มาก ในส่วนของท่านผู้วินิจฉัยเองก็ตาม ที่ คงต้องใช้วิจารณญาณให้มากเช่นเดียวกัน มิเช่นนั้น จะเป็นการสนับสนุนผู้ไม่ประสงค์ดีไปเสีย อันมี ผลต่อบุคลากรของพระศาสนา ทั้งมีผลต่ออายุและความมั่นคงของพระศาสนาด้วย

ใน (๗) นั้น กำหนดเอาประวัติแห่งการดำรงตำแหน่งในชั้นต้น ๆ มาก่อนแล้ว โดยกำหนด ว่า ต้องไม่ถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน มีข้อที่ควรพิจารณาดังนี้ การปลด หรือถูกถอดถอนนั้นเป็นโทษทางจริยาพระสังฆาธิการ เหตุเพราะละเมิดจริยาพระสังฆาธิการ อย่างร้ายแรง ต้องไม่ถูกถอดถอนจากตำแหน่ง เพราะความผิด เหตุเพราะละเมิดจริยาพระสังฆาธิการ อย่างร้ายแรงนั่นเอง

เพื่อเป็นการเข้าใจได้ง่ายจากการพิจารณาคุณสมบัติพระสังฆาธิการที่จะดำรงตำแหน่งที่ได้ กล่าวไว้แล้วนั้น ต่อไปจะได้ขยายถึงการพิจารณาแต่งตั้งพระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. ระดับเจ้าคณะใหญ่

การพิจารณาแต่งตั้งพระสังฆาธิการในระดับเจ้าคณะใหญ่นั้น ได้กำหนดไว้ว่า

“พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่งดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๓๐ และ

(๒) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพระราชาคณะ”^{๒๙}

เจ้าคณะใหญ่นั้นเป็นตำแหน่งผู้ปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งเมื่อก้าวโดยตำแหน่งนี้ได้ตราไว้ในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) หมวด ๒ ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ส่วนกลาง ดังนั้น ตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่นี้ จึงจัดเป็นตำแหน่งพระสังฆาธิการในส่วนกลาง และเป็นตำแหน่งเดียวเท่านั้นที่เป็นส่วนกลาง เขตปกครองคณะสงฆ์ที่เจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง เรียกว่า หน ซึ่งมีข้อกำหนดในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) หมวด ๒ ข้อ ๖ ดังนี้

ในส่วนของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย แบ่งเป็น ๔ หน มีตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ ๔ ตำแหน่ง คือ

๑. เจ้าคณะใหญ่หนกลาง มีเขตปกครอง ๖ ภาค คือ ภาค ๑ ภาค ๒ ภาค ๓ ภาค ๑๓ ภาค ๑๔ ภาค ๑๕

๒. เจ้าคณะใหญ่หนเหนือมีเขตปกครอง ๔ ภาค คือ ภาค ๔ ภาค ๕ ภาค ๖ ภาค ๗

๓. เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก มีเขตปกครอง ๕ ภาค คือ ภาค ๘ ภาค ๙ ภาค ๑๐ ภาค ๑๑ ภาค ๑๒

เจ้าคณะใหญ่หนใต้ ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ๓ ภาค คือ ภาค ๑๖ ภาค ๑๗ ภาค ๑๘

๔. เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตทุกภาค

๒. ระดับเจ้าคณะภาค

การพิจารณาแต่งตั้งพระสังฆาธิการในระดับเจ้าคณะภาคนั้นนั้น ได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๐ ความว่า พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๒๐ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ

(๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ

(๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือ

(๕) เป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอก หรือ เป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ไม่ได้หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๕.

สำหรับการแต่งตั้งเจ้าคณะภาคนั้น ได้มีกำหนดไว้ในข้อ ๑๑ ความว่า ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม ข้อ ๖ และข้อ ๑๐ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะภาคอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่เจ้าคณะภาคพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้เจ้าคณะภาคซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

๓. ระดับเจ้าคณะจังหวัด

เจ้าคณะจังหวัด หมายถึง เจ้าคณะกรุงเทพมหานครและเจ้าคณะจังหวัดนอกรจากกรุงเทพมหานคร^{๓๐}

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพ้น ๑๐ กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ
- (๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ
- (๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี^{๓๑}

ในการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๔ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม^{๓๒}

๔. ระดับเจ้าคณะอำเภอ

เจ้าคณะอำเภอ หมายถึงเจ้าคณะเขตในกรุงเทพมหานคร เจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนอกรจากกรุงเทพมหานคร^{๓๓}

^{๓๐} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๒๕๕.

^{๓๑} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๖๗.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๗.

^{๓๓} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๗.

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพ้น ๑๐ กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ
- (๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ
- (๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๔ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม เจ้าคณะภาคอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่^{๓๔}

๕. ระดับเจ้าคณะตำบล

เจ้าคณะตำบล หมายถึงเจ้าคณะแขวงในกรุงเทพมหานครและเจ้าคณะตำบลในจังหวัด นอกจากกรุงเทพมหานคร^{๓๕}

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพ้น ๕ กับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ
- (๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ
- (๔) เป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์ หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรม หรือเป็นนักธรรมชั้นเอก

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้หรือได้แต่ไม่เหมาะสม เจ้าคณะจังหวัดอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะจังหวัด^{๓๖}

ในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๒ เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ^{๓๗}

^{๓๔} พระวิสุทธิกัทรฐาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี), พระราชบัญญัติและกฎหมายอาณัติ ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๖๘.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๘.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๘.

^{๓๗} อ้างแล้ว.

๖. ระดับเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาส ผู้มีอำนาจสูงสุดในวัด คือ เจ้าอาวาสวัดซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ ๙ ตามกฎหมายเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองวัด และเป็นผู้แทนวัด เนื่องจากวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล คือบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นเจ้าอาวาสจึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา ๔๕ กล่าวไว้ว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งสำคัญยิ่ง^{๓๘}

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

๑. มีพรรษา ๕ และ

๒. เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น^{๓๙}

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังฆัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ไม่มีรองเจ้าคณะตำบลให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้นรวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า ๓ รูป ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม ข้อ ๖ และข้อ ๒๖ แล้ว ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง^{๔๐}

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วยให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะภาค เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้ง ในส่วนเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

^{๓๘} กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๔๒), หน้า ๘๙.

^{๓๙} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๗๐.

^{๔๐} อ้างแล้ว.

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี^{๔๑}

สำหรับพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่นนอกจาก กรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัตไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี^{๔๒}

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดพิจารณา คัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๙ หรือข้อ ๓๐ แล้วแต่กรณี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อมหาเถรสมาคมพิจารณา

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามข้อ ๒๙ หรือข้อ ๓๐ แล้วแต่กรณี ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคเป็นผู้ดำเนินการ^{๔๓}

การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการย่อมพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีถึงมรณภาพ หรือพ้นจากความเป็นพระภิกษุ หรือลาออก หรือย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ หรือยกเป็นกิตติมศักดิ์ หรือรับตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะหรือรองเจ้าคณะอื่น หรือให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ หรือถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ หรือถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่^{๔๔}

ข้อ ๓๗ พระสังฆาธิการรูปใดประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ที่ย่อมทำได้ เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้พิจารณาอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

หากกล่าวโดยสรุปถึงรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์นั้นแบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ การปกครองในส่วนกลาง และ การปกครองส่วนภูมิภาค โดยการปกครองทั้งสองส่วนนั้นจะทำหน้าที่

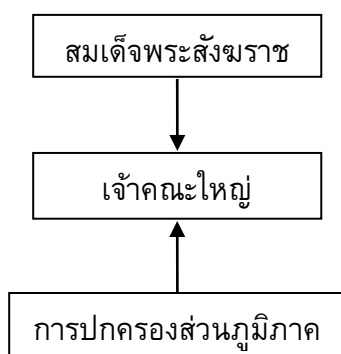
^{๔๑} อ่างแล้ว.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๑.

^{๔๓} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรังสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๗๑.

^{๔๔} กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๔๐๓.

บริหารที่สอดคล้องกันโดยมีเจ้าคณะใหญ่เป็นผู้ประสานงานระหว่างทั้งสองส่วนการปกครอง ดังแผนภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

ภาพที่ ๒.๑ การประสานงานระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีหลักการปกครองคือมุ่งความสงบเรียบร้อย มุ่งความเจริญงอกงาม และมุ่งความสามัคคีปรองดอง ซึ่งทั้ง ๓ ประการนี้เป็นเครื่องวัดสมรรถภาพของการปกครอง ในขณะเดียวกันในการปกครองพระสงฆ์ให้ได้ผลดีตามหลักการดังกล่าวนี้^{๔๕}

พระสังฆาธิการ เป็นนามบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่การปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตน ได้แก่ การรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ รวมทั้งการนิคมกรรมหรือการวินิจฉัยอธิกรณ์ หรือความผิดทางพระธรรมวินัยของพระภิกษุ

กฎหมายอาญา มาตรา ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดจริยาพระสังฆาธิการ ซึ่งพระสังฆาธิการต้องปฏิบัติตามบทบาทของพระสังฆาธิการดังต่อไปนี้

๑. ต้องเคารพเพื่อเพื่อต่อกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช สังวรและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

๒. ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้น ให้เสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่

^{๔๕}พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินโน), “การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย” อ้างใน พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีวรกุล, “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๗.

ได้ รับทราบคำ สั่ง และเมื่อได้ตัดทอนดังกล่าวมานั้นแล้ว แต่ผู้สั่งมิได้ถอนหรือแก้คำ สั่งนั้นถ้าคำ สั่งนั้นไม่ผิดพระวินัยต้องปฏิบัติตาม ต้องรายงานจนถึงผู้สั่ง ในกรณีมีการตัดทอนคำ สั่งให้ผู้ส่งรายงานเรื่องทั้งหมดไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามทำ ข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษเป็นครั้งคราว

๓. ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันควร

๔. ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร

๕. ต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชา เหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง

๖. ต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ

๗. ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา

๘. ต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่ควรเปิดเผย

ทั้ง ๘ ข้อนี้ เป็นจรรยาอันพระสังฆาธิการต้องถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เพราะละเมิดแล้วย่อมได้รับโทษฐานละเมิดจรรยา

อำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการ

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่

เจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตหนของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะภาคให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๔๖}

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะภาค

เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตภาคของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัดให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๔๗}

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด

เจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะอำเภอ

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ

^{๔๖} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๓.

^{๔๗} พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรสี ป.ธ.๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม, ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๔.

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๔๘}

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ

เจ้าคณะอำเภอมียอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะตำบล

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๔๙}

อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล

เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๖.

^{๔๙} พระวิสุทธิกัฏฐธาดา (ประสิทธิ์ พุทธิมรสี ป.ธ. ๕), พระราชบัญญัติและกฎหมายมหาเถรสมาคม, ฉบับที่ ๒๓(พ.ศ. ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๗.

(๓) ระบุอธิการ วินิจัยการลงนิคกรรม วินิจัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมและบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือ อยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๕๐}

อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส

อำนาจเจ้าอาวาส หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปการะแก่การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส เพื่อให้งานที่ปฏิบัติเป็นไปด้วยดี เป็นสิ่งที่มีคู่กับหน้าที่เจ้าอาวาส มีไว้เพื่อใช้บังคับบัญชาผู้อยู่ในบังคับบัญชา โดยเฉพาะเกี่ยวกับบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นดังที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ดังนี้

๑. ห้ามบรรพชิต และคฤหัสถ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

๒. สั่งให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส ออกไปเสียจากวัด

๓. สั่งให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำ งานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมต้องมีบรรยาการแห่งศาสนกิจอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการไหว้พระ มีการสวดมนต์ มีการทำสังฆกรรมเป็นประจำตามพระวินัย^{๕๑}

เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

๑. บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

๓. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัย แก่บรรพชิต และคฤหัสถ์

๔. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล^{๕๒}

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๙.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖-๓๗.

^{๕๒} พระเทพปริยัติสุธี (วราวิทย์ คงคปณโณ), เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๓๓-๓๔. (อัสสัณ)

สภาพวัด เจ้าอาวาสก็ต้องจัดวัดให้เป็น ศาสนสถานคือเป็นที่บำเพ็ญกิจทางศาสนา เป็นบุญสถาน คือเป็นสถานที่ในการบำเพ็ญกุศลเป็นศึกษาสถาน คือเป็นที่ให้การศึกษาเล่าเรียน อบรมเป็นธรรมสถาน คือเป็นสถานที่ในทางประสิทธิ์ประสาทคุณงามความดี เพราะฉะนั้น ภายในวัดจึง^{๕๓}

ดังนั้น กฎหมายคณะสงฆ์จึงได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘^{๕๔} ดังนี้

หน้าที่เจ้าอาวาสดังกล่าวในมาตรา ๓๗ นี้ เป็นหน้าที่โดยภาพรวมลักษณะงานอย่างกว้าง ๆ มิได้ชี้ชัดถึงวิธีปฏิบัติแต่อย่างใด เพราะวิธีปฏิบัตินั้น ได้กำหนดโดยลักษณะงานเป็น ๔

๑. หน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ได้แก่

๑.๑ การบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี หมายถึง การก่อสร้าง การบูรณะปฏิสังขรณ์ การปรับปรุงตกแต่งการกำหนดแบบแปลนแผนผัง ซึ่งล้วนแต่เป็นงานที่ต้องทำ ด้วยแรงเงินแรงงาน และแรงความคิดอันเป็นส่วนสร้างสรรค์และเสริมสร้างส่วนที่เป็นวัตถุ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรม ศาสนสถานและศาสนวัตถุของวัดวาอารามต่าง ๆ จักได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นไปด้วยดีด้วยหน้าที่เจ้าอาวาสข้อนี้

๑.๒ การจัดกิจการของวัดให้เป็นไปด้วยดี หมายถึง การจัดกิจการของวัดตามหน้าที่ผู้ปกครองวัดและหน้าที่จัดกิจการแทนวัดในฐานะผู้แทนนิติบุคคล เช่น การรับทรัพย์สิน การอรรถคดี กิจการเหล่านี้ เจ้าอาวาสจะต้องจัดการให้เป็นไปด้วยดี คือ เป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบแบบแผน หรือจารีตว่าด้วยการนั้น

๑.๓ การจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี หมายถึง การดูแลรักษา การใช้จ่าย การจัดทรัพย์สินของวัด ตลอดจนการบัญชี ทั้งส่วนที่เป็นศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนสมบัติของวัดที่ตนเป็นเจ้าอาวาส ให้เป็นไปด้วยดี คือ ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. หน้าที่ในการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัด ได้แก่

๒.๑ การปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัด หมายถึง การคุ้มครองปกป้องรักษาให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ได้เป็นอยู่ด้วยความผาสุก ให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควร หรือกล่าวอีกในหนึ่งว่า ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์ดังกล่าวด้วยพรหมวิหารธรรมตามควรแก่เหตุ

๒.๒ การสอดส่องบรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัด หมายถึง การตรวจตราและเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ให้เป็นไป

^{๕๓} พระธรรมญาณมุนี (ทอญ้อย กิตติทินโน), วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร, “การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย”, อ้างใน พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีวรกุล, “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, หน้า ๑๔.

^{๕๔} กนก แสงประเสริฐ, ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๙-๑๐.

ด้วยความเรียบร้อยดีงาม รวมถึงควบคุมและบังคับบัญชาบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังกล่าว ให้ปฏิบัติตาม พระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำ สั่งมหาเถรสมาคมและรวมถึง การว่ากล่าวแนะนำ ชี้แจง เกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งวัดและ พระศาสนาอันเป็นส่วนรวม

๓. หน้าที่เป็นธุระจัดการศึกษาและอบรม

๓.๑ การจัดการศาสนศึกษา หมายถึงการจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมให้ บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม (รวมถึงธรรมศึกษาอยู่ด้วย) หรือ เฉพาะแผนกใดแผนกหนึ่ง ซึ่งยึดแบบแผนตามจารีตประเพณีที่โดยปฏิบัติสืบมาโดยตรงได้แก่การ จัดตั้งสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม หรือการให้พระภิกษุสามเณรไปเรียนที่วัดใกล้เคียง ซึ่งมีสำนัก ศาสนศึกษาดังกล่าว

๓.๒ การอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัย หมายถึง การจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรม วินัยแก่บรรพชิตตามวิธีการที่กำหนดในคำ สั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรม วินัย พ.ศ. ๒๕๒๘ และการจัดให้มีการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่คฤหัสถ์ในรูปแบบอื่น ๆ รวมถึง การฝึกอบรมระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและการปฏิบัติศาสนกิจของ พระสงฆ์ เช่น การทำ กิจวัตรประจำ วัน การฝึกซ้อมสวดมนต์ ฝึกซ้อมเรื่องสังฆกรรมและพิธีกรรมทาง พระศาสนา ตลอดจนฝึกอบรมการปฏิบัติศาสนกิจของคฤหัสถ์ เช่น การทำ วัตรสวดมนต์ประจำวัน พระ การสมาทานอุโบสถศีล และปฏิบัติศาสนพิธีอื่น ๆ

๔. หน้าที่อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล

หน้าที่อำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลนั้น เป็นหน้าที่เชื่อมโยงผูกพันกับสังคมทั้งใน ส่วนวัดและนอกวัดและเป็นหน้าที่อันเกี่ยวกับผลประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งพอแยกได้โดย ลักษณะ คือ

๔.๑ การอำนวยความสะดวกแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่ขอใช้วัดเป็นที่จัดบำเพ็ญกุศล ทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม

๔.๒ การอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลของวัดเอง ทั้งที่เป็นการประจำ และ เป็นการจร

๔.๓ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้จะบำเพ็ญกุศลนอกวัด แต่ขอรับคำ ปรีกษาและความอุปถัมภ์จากเจ้าอาวาสหรือจากวัด

๔.๔ การสร้างสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล เช่น การสร้างฌาปน สถาน มีเมรุเผาศพ ศาลาเผาศพ ศาลาพักรับหรือศาลาบำเพ็ญกุศลและที่เก็บศพ เป็นต้น

สรุปได้ว่า คุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระสังฆา ธิการใด ๆ ก็ตามต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่กำหนดไว้หากไม่มีหรือมีไม่ครบก็ แต่งตั้งให้เป็นพระสังฆาธิการไม่ได้ เหมือนคุณสมบัติเบื้องต้นของบุคคลจะเข้ารับราชการตาม

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่กำหนดว่าต้องมีสัญชาติไทยอายุ ๑๘ ปี ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เป็นต้น

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพระสังฆาธิการ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า “แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพระสังฆาธิการ” จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

การบริหารงานเป็นกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นฐานะหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนามี ๖ ประการ ดังนี้

๑. ด้านการปกครอง

การปกครอง หมายถึง การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึงงานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า การปกครอง แปลว่า การควบคุมดูแลรักษาควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่^{๕๕} ด้วยเหตุนี้พระสังฆาธิการจึงต้องดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช นอกจากนั้นพระสังฆาธิการยังจะต้องทำหน้าที่ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง รวมตลอดทั้งควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยพร้อมทั้งตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๕๖}

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า งานการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามเป็นงานเกี่ยวกับการปกครองพระภิกษุสามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม

งานปกครองเป็นงานนำ เป็นงานหลักซึ่งกว้างขวางยิ่งใหญ่อะเอียดอ่อนยิ่งกว่างานทั้งหลาย และเป็นงานที่ทำไม่เสร็จ ต้องคอยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา ถ้างานปกครองดำเนินไปอย่างใดงานอื่น ๆ ก็จะดำเนินไปอย่างนั้น ถ้างานปกครองดำเนินไปไม่ได้ งานบริหารลักษณะอื่น ๆ ก็ดำเนินไปไม่ได้เช่นกัน

ผู้ปกครองวัดก็คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ ๙ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องปกครองวัด คำว่า “วัด” มีความหมาย ๒ ประการ คือ

^{๕๕} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโณ), เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการปกครองคณะสงฆ์และการศาสนา, หน้า ๘๗.

^{๕๖} สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑-๗๖.

หมายถึง ศูนย์กลางแห่งการพระศาสนาทั้งปวง และหมายถึงแหล่งรวมของส่วนประกอบที่สำคัญของพระศาสนา ๕ ประการ คือ

๑. ศาสนสถาน ได้แก่ พื้นที่ตั้งวัดและบริเวณ มีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเหมาะที่จะเป็นเครื่องเสริมสร้างความวิเวก ความสงบ

๒. ศาสนวัตถุ ได้แก่ สิ่งปลูกสร้างเป็นเสนาสนะต่าง ๆ เป็นปูชนียวัตถุ ปูชนียสถานที่แสดงถึงความถูกต้องเรียบร้อย นำไปสู่ความสงบ

๓. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่มีลักษณะตั้งอยู่ในศีลจารวัตร บำเพ็ญหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติและแนะนำสั่งสอนเพื่อความสงบ บำเพ็ญสังคมสงเคราะห์ตามสมณวิสัย ศิษย์วัดที่มีลักษณะเป็นพุทธมามกะ ตลอดจนทายาททายิกาที่มีแนวแห่งความเป็นอุบาสก อุบาสิกา มีความมั่นคงในพระศาสนาพอสมควร

๔. ศาสนธรรม ได้แก่ ระเบียบแบบแผน ขนบประเพณีทางศาสนา ตลอดจนคำสั่งสอนและแนวปฏิบัติทางพระศาสนาที่ได้รับการยกย่องเชิดชู และศึกษาเล่าเรียนด้วยความเลื่อมใสในคุณค่าเป็นที่พึงพอใจ

๕. ศาสนกิจ ได้แก่ งานต่าง ๆ การพระศาสนา เช่น การศึกษา การเผยแพร่หรืองานเสริมสร้างความบริสุทธิ์ ความมั่นคงของสังคมชนบท เพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีของพระศาสนา

เจ้าอาวาสมีภาระหน้าที่ที่จะต้องบริหารส่วนประกอบที่สำคัญของพระศาสนาทั้ง ๕ นี้ไปพร้อม ๆ กัน ด้วยความรับผิดชอบ โดยนโยบายที่สุขุมรอบคอบ เหมาะสมแก่กาลเทศะ และสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ภารกิจที่เจ้าอาวาสจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่เป็นพิเศษ คือ “การบริหารศาสนาพุทธ” โดยเริ่มงานปกครองพระภิกษุสามเณรในวัดให้เป็นพื้นฐานในเบื้องต้น

นอกจากภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาส ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวแล้ว เจ้าอาวาสยังต้องมีภาระหน้าที่สำคัญตามพระพุทธรประสงค์ คือ การช่วยพัฒนาท้องถิ่นด้วย เพราะในปัจจุบัน ประชาชนนับถือพระภิกษุมีน้อย นับถือพระภิกษุมีมากกว่าการนับถือพระภิกษุจะต้องนับถือพระที่ท่านใช้ชีวิตของท่านตามพระพุทธรประสงค์^{๕๗}

การบริหารหมู่คณะ คือ การปกครองดูแล ตลอดจนทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด ให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย ตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม^{๕๘}

การที่พระสงฆ์จะมีบทบาทต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ปัจจุบันพระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอน และการเผยแผ่

^{๕๗} พระพุทธรธรรมาน (มงคล วิโรจน์), ธรรมญาณนิพนธ์ : ๑๐๐ ปีพระพุทธรธรรมาน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, หน้า ๓๐.

^{๕๘} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), การบริหารวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๐.

พระธรรม จึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำในทางคุณธรรมและสติปัญญา และสูญเสียศรัทธาจากญาติโยม ดังนั้นการบริหารการปกครองและการดูแลพระสงฆ์เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพพระสงฆ์ดีขึ้น คุณภาพของพระสงฆ์จะดีขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นอีก ทั้งนี้ หากระบบการปกครองสงฆ์เป็นระบบกำกับดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่จะต้องมาเสริมควบคู่กันก็คือ ระบบกลั่นกรอง และกล่อมเกล่า ระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาบวช ส่วนระบบกล่อมเกล่าสำหรับผู้ที่ผ่านการบวชมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกล่าผู้บวชนั้นมีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัย โดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์ อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกล่า การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์ ขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้นคือ การกล่อมเกล่าทั้งในด้านความประพฤติ ความรู้ ความเข้าใจในทางธรรมให้เจริญงอกงามทั้งคุณธรรมและปัญญา แม้คณะสงฆ์ไม่มีระบบกลั่นกรองแต่ถ้ามีระบบกล่อมเกล่าที่ดี ก็ยังมีหลักประกันว่า ผู้ที่มาบวชเป็นพระจะได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นพระที่ดี สามารถทำหน้าที่ตามพระธรรมวินัยได้ ดังนั้นพระสงฆ์จะต้องสร้างระบบกล่อมเกล่าที่ดี ได้แก่ ระบบกล่อมเกล่าที่ไม่เป็นทางการ ก็คือ การดูแลเอาใจใส่ที่อุปัชฌาย์อาจารย์พึงมีต่อศิษย์ ส่วนระบบที่เป็นทางการก็คือ ระบบการศึกษาด้านปริยัติธรรมของพระสงฆ์ นอกจากนั้นการศึกษาโดยใช้พระธรรมวินัยเป็นเครื่องฝึกฝน พัฒนาตนนั้น การเล่าเรียนการวิชาการพระพุทธศาสนาและการฝึกฝนพัฒนาจิต ที่เรียกว่า ปริยัติ และปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชุมชนสงฆ์ วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยจนมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน พระสงฆ์ที่มีข้อวัตรปฏิบัติอยู่ในสังคมที่งดงามและมีความสามารถในการอบรมประชาชนให้มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนับว่ามีความสำคัญมาก^{๕๙}

พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต้องช่วยพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งนี้ วัดกับบ้าน พระกับชาวบ้าน เป็นของคู่กันมาช้านานแล้ว โดยที่วัดต้องเป็นแหล่งให้วิทยากรแก่ชาวบ้านทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม และประเพณี ประชาชนที่จะหันหน้าเข้ามาสู่วัดว้าวารามกันมากขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา บทบาทและกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดทำพบว่า วัดมีความหมายที่สำคัญ ๆ อยู่ ๕ ประการ ดังนี้

๑. วัดเป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร
๒. วัดเป็นที่บวชเรียนของลูกหลานชาวบ้าน
๓. วัดเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้านรอบวัด
๔. วัดและพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน

^{๕๙} พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกวิกฤต, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๖-๒๗๗.

๕. วัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชน^{๖๐}

ทั้งนี้บทบาทของพระสงฆ์ในการปกครองนั้น ยังได้มีการตั้งความคาดหวังถึงการแสดงบทบาทที่พึงประสงค์ของพระสงฆ์ไว้ว่า

๑. รัฐและมหาเถรสมาคม ควรร่วมกันกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์ เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้วิถีชีวิตตนได้ ๒. สถาบันผลิตพระสงฆ์ ควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง ๖ ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต

๓. วัด ควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยดึงเอาศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน มีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ

๔. มหาเถรสมาคม ควรมีมาตรการให้ยุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน

๕. พระสงฆ์ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

๖. ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตามภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้าด้านสมณศักดิ์ การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ยอมรับแก่หมู่คณะสงฆ์^{๖๑}

๒. ด้านการศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของ มหาเถรสมาคม มาตรา ๑๕ ตรี มีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา” ของคณะสงฆ์ และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ของกฏมหาเถรสมาคม ได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุม และส่งเสริมศาสนศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี”

^{๖๐} ชำเลียง วุฒิจันทร์, อ้างใน พระครูอรุณเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณฺโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในการในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๒.

^{๖๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย, พ.ศ. ๒๕๔๓, (อัสสัมชัญ).

การจัดการศาสนศึกษา ดังกล่าว คณะสงฆ์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจน แต่โดยหลักสูตรและเนื้อหาแล้ว คงอนุมานได้ว่า มีวัตถุประสงค์ ๙ ประการ^{๖๒} คือ

๑. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
๒. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
๓. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของศาสนา
๔. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการศาสนา
๕. เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
๖. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
๗. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
๘. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
๙. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนร่วม

ส่วนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา ๓๗ ว่า “เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์” จึงเห็นได้ว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาและวัดเป็นสถานศึกษา คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. ๒๕๒๘ ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง และให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย ดังนี้

๑. เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาในฐานะเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา
๒. เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้จัดการในฐานะเจ้าสำนักเรียน คณะจังหวัด
๓. ในบางกรณีให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย

จากบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการเป็นธุระเรื่องการศึกษาดังกล่าว บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริหารด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือการไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติ ดังกล่าวนี้นี้จะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์

^{๖๒} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๔๑.

ทั้งนี้ องค์ประกอบในการจัดการศาสนศึกษาดังกล่าวจะดีหรือไม่ประการใดขึ้นกับเจ้าสำนักเรียนและหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา และครูอาจารย์ผู้บริหารการศาสนศึกษาที่ได้ช่วยแบกภาระการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงกตัญญูต่อพระศาสนาและคณะสงฆ์ การจัดการศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหามาก คือ การจัดการศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้งครูและนักเรียนและอุปสรรคอื่น ๆ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลี อันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้และการศาสนศึกษาให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรมรวมเป็นการศึกษาหลักและสำคัญยิ่งของพระสงฆ์

๓. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษาและบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน

คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้น ว่าโดยลักษณะ ควรแยกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร

๒. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษา

การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท ตามพระเทพปริยัติสุธี กล่าวคือ

๑. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนให้เข้าใกล้วัดและได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษาดูแบบปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา

๓. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมนิสัยเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้วัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติตั้งแต่วัยเด็ก

๔. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (แผนกสามัญศึกษา) และมีการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๗ และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้วัดต่าง ๆ จำนวนมาก จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แต่ยังมีได้จัดเป็นการศาสนศึกษาหรือการศึกษาสงเคราะห์ โดยรูปการนั้น น่าจะจัดเป็น “การศึกษาสงเคราะห์” มากกว่า เพราะจะเป็นการศึกษาเพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้มีการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็นับหลักทางวิชาสามัญศึกษา

การจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรม ทั้ง ๔ ประเภtdังกล่าวนี้นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้

การสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัว หรือเป็นรูปแบบคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่

๑. จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา, มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
๒. การช่วยพัฒนาการศึกษา
๓. การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา
๔. ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา

การช่วยเหลือในรูปแบบดังกล่าว เป็นการสงเคราะห์การศึกษานับเป็นผลดีแก่ประเทศชาติโดยรวม และผลสะท้อนย้อนถึงคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาการสงเคราะห์เองก็ดี การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาดำเนินการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยเหลือสถานศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาก็ดี เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการจัดเป็นการศึกษาสงเคราะห์คณะสงฆ์โดยแท้

มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์และส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาของเจ้าอาวาสอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีส่วนควบคุมและส่งเสริมให้เจ้าอาวาสดำเนินการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ตามสมควร ถ้าเพิกเฉยเสียย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพราะการศึกษาประเภทนี้เป็นการศึกษาเพื่อพระศาสนา เป็นกิจการของวัดตามหน้าที่เจ้าอาวาส ส่วนการส่งเสริมนั้น เจ้าคณะควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้ศึกษาได้ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและระเบียบแบบแผนของพระสงฆ์ เช่น ช่วยขวนขวายในการสร้างอาคารเรียน ช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา จัดตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาตามหลักการประกาศของมหาเถรสมาคม ช่วยแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ และพิจารณาให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่เจ้าอาวาสตามควรแก่การปฏิบัติหน้าที่

๔. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์แก่

ชาวโลก หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) (๒) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) (๓) ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าของอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนี้

ตามบทบัญญัติได้กำหนดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติ จะต้องจัด จะต้องทำ อันเป็นภารกิจประจำตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แยกออกเป็น ๒ ประการ คือ

๑. เป็นธุระในการจัดการศึกษา อบรมและสั่งพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต
๒. เป็นธุระในการอบรมและสั่งสอนแก่คฤหัสถ์

หน้าที่หรือบทบาทที่วัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์อำเภอ และคณะสงฆ์จังหวัด เกี่ยวกับการเผยแผ่ ไว้ดังนี้

๑. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์
๒. แนะนำ สั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ
๓. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง^{๖๓}

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนา และหน่วยพัฒนาทางจิต ซึ่งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้งนี้การเผยแผ่จะได้ดีก็ต่อเมื่อ

๑. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้ออย่างนั้น
๒. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน
๓. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม
๔. ไม่เห็นแก่ความง่ายตีความพระธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

^{๖๓} สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺณโณ), การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน (บรรณารักษ์)**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๘-๑๕๕.

๕. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

๖. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่น ๆ^{๖๔}

พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแพรศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแพรศาสนามีคำใช้อยู่ ๒ คำ คือ คำว่า “เผยแพร่” และ “เผยแผ่” คำว่า “เผยแพร่” เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่า “เผยแผ่” หมายถึง การประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ้มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดกับผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน ในการเผยแพร่หรือเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้ากระทำโดยคฤหัสถ์ นิยมให้คำว่า เผยแพร่ เช่น อำนาจหน้าที่ส่วนหนึ่งของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ คือ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติไทย

องค์การ สมาคมต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่า เผยแพร่พระพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรหรือพระสงฆ์จะใช้คำว่า เผยแผ่ เช่น “พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะพระสาวกให้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้าขาดการเผยแผ่แล้ว พระพุทธศาสนาจะไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้”

หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนา ดังนี้

๑. อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณะสัญญาและอบรมในเรื่องจรรยาบรรณตลอดถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ

๒. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย

๓. หาอุบายวิธีให้ได้ยิน ได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็นประโยชน์

๔. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธีและการปฏิบัติ

๕. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนาโดยถูกต้อง

^{๖๔} พระมหาบุญทรง สิริธโร และคณะ, อ้างใน พระครูอริยเขตคณาภิรักษ์ (นิพนธ์ อุดคุณโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๖-๒๗.

๖. หาอุบายวิธีสกัดกั้นสัทธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่
ชอบ

๗. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการ
ไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น

๘. ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี หรือเพื่อประโยชน์แก่
ประชาชน หรือขวนขวายจัดหาหนังสือกับความรู้ทั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่
เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปวัฒนธรรม ตามวัดต่าง ๆ ได้ท่อง ได้
อ่านได้ ได้ฟังตามควรแก่สถานที่และโอกาส

๙. ขวนขวายจัดหาเครื่องอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถมขึ้นไว้
เพื่อให้เด็กขัดสนยืมใช้ในการเรียน

กิจการเผยแผ่พระศาสนาของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบประเพณี
แบบปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเฉพาะจัดขึ้น
มีการดำเนินการดังนี้

๑.. การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่ง
สอนประชาชนที่วัด ที่บ้านผู้อาราธนาและที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูป
เดียวหรือเทศน์ปฐกวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้รับการปรับปรุงมีการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง
วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกแผ่นเสียงหรือแบบบันทึกเสียง นำไปเผยแผ่ในที่ต่าง ๆ และโอกาสต่าง ๆ

๒. การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม
การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุม ที่วัดหรือที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ หรือโดยทาง
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกแผ่นเสียงหรือแบบบันทึกเสียงนำไปเผยแผ่ในที่อื่น ในโอกาส
ต่าง ๆ รวมตลอดถึงการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์

๓. การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือเป็นสถานศึกษาเป็นการประจำ
หรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งาน
พระธรรมจาริต งานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์
โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฯลฯ

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านวิทยุกระจายเสียง มีการตั้งเป็นสมาคมเพื่อเผยแผ่
พระพุทธศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ยุวพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่าง ๆ การบรรยายธรรมในที่ประชุมและ
ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ การตั้งชมรมพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษา
พระพุทธศาสนาในสถานศึกษาและในที่สาธารณะต่าง ๆ

๕. การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ วัดบางวัดจัดให้มีปาฐกถา
ธรรม เป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา อาจมีการ

ประกวดกัน วันสงกรานต์ จัดให้มีพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์พระทราย

นอกจากนั้น นำทรัพย์ จันทน์หอม ยังได้กล่าวว่า กิจกรรมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็น การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จัดให้มีเทศน์หรือปาฐกถาธรรมเป็นประจำทุกสัปดาห์ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมอีกหลายประการ เช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา มีการประกวดเทียนพรรษา วันสงกรานต์ มีการจัดพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย เป็นต้น^{๖๕}

๕. ด้านการสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวว่า เป็น “ค่านาม” หมายถึง “การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์” สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น พระเทพปริยัติสุธี หมายถึง

๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน

๒. กิจกรรมอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๓. กิจกรรมของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร

๔. การศาสนสมบัติของวัด

การสาธารณูปการทั้ง ๔ ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๓๗ (๑) เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและ ศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี การสาธารณูปการ ตามความหมายที่กล่าวมานี้ จะมีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน ๓ ประการ คือ

๑. การกระทำด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม

๒. การกระทำด้วยเอกสารรายงาน

๓. การกระทำโดยการจัดประโยชน์

การกระทำใน ๓ ลักษณะนี้ บางอย่างเป็นกิจกรรมเฉพาะในหน้าที่ของเจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติโดยตรงเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการ โดยเฉพาะการบางอย่างเจ้าอาวาสเริ่มแล้วผ่านการพิจารณาตามลำดับ ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และราชอาณาจักร บางอย่างเริ่มต้นจากเจ้าคณะ และ

^{๖๕} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณโย), การเผยแพร่พระพุทธศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ (บรรณาธิการ), หน้า ๑๔๔.

หรือเจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร หรือผู้มีจิตศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์ ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนคณะสงฆ์ ดังนั้น ผู้จัดการสาธารณูปการ จึงได้แก่

๑. เจ้าอาวาส
๒. เจ้าคณะ
๓. เจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร
๔. ผู้เจริญด้วยศรัทธามุ่งช่วยการวัด และการคณะสงฆ์

การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันไปตามลักษณะงาน การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่ การซ่อมแซมของเก่า และการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การควบคุมและส่งเสริมการสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรง คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้น ต้องมีความสัมพันธ์ ๒ ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการและส่งเสริมการสาธารณูปการ

การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติ ต้องสอดส่อง ดูแล ชี้แจง แนะนำในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาส ดังนี้

๑. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
๒. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่นและให้ก่อสร้างตามแบบแปลน
๓. ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ
๔. ควบคุมการเงินและบัญชีรายรับ-จ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
๕. ควบคุมดูแลการเอกสารต่าง ๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง

๖. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

การส่งเสริมกิจการของวัด เจ้าคณะทุกชั้นการส่งเสริมเจ้าอาวาสในการสาธารณูปการ ดังนี้

๑. ออกตรวจตราเยี่ยมเจ้าอาวาสให้เร่งรัดการพัฒนาวัด
๒. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส ดังนี้
 - ๒.๑ จัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง
 - ๒.๒ จัดแบบแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด

๒.๓ ดูแลการหาทุนก่อสร้างด้วยการขอเงินงบประมาณอุดหนุนจากทางราชการ

๒.๔ ให้คำชี้แจงแนะนำการปฏิบัติงานสาธารณูปการเพื่อให้เข้าใจถูกต้อง

๒.๕ จัดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านซึ่งมีการสาธารณูปการเป็นเหตุ

๓. แนะนำการจัดงานวัดและการเรียไร ให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคม

๔. ช่วยยกฐานะวัดที่ได้พัฒนาดีแล้ว เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง

๕. ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดี หรือแม้มองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสที่ควรยกย่องด้วยแต่อย่าให้เกินกว่าเจ้าอาวาส

๖. แนะนำชี้แจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง

จะเห็นได้ว่า งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบารมีเจ้าอาวาส และเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกหลานใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะให้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตรา ชี้แจง แนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคปรองมอดระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

๖. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่หน่วยงานหรือของบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานทีซึ่งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป

การสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจและด้านวัตถุ

ด้านจิตใจ กระทำได้โดย

๑. เป็นที่ปรึกษาแนะนำในปัญหาชีวิตและด้านอื่น ๆ เช่น ทางวิชาการบางอย่าง

๒. ทำให้วัดร่มรื่น สมเป็นอารามให้ความร่มเย็นทางการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพศรัทธา เลื่อมใสและนับถือ สร้างความร่มเย็นเมื่อเห็นวัดและพระสงฆ์

ด้านวัตถุ กระทำได้โดย

๑. แนะนำชักจูงให้ผู้อื่นกระทำ เช่น การสาธารณูปโภค จัดให้มีโรงเรียน โรงพยาบาล ถนน บ่อน้ำ เป็นต้น

๒. นำสิ่งของหรือบริการที่รับจากผู้อื่นมาแบ่งปันให้มีประโยชน์กว้างขวางออกไป คือ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำไปบริการแก่สังคม

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดว่าเป็นวิธีการดำเนินการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะที่ควรจะมี ๔ ประการ คือ

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ตัวเองหรือโครงการที่กำหนดเองทั้งที่เป็นกิจการประจำหรือกิจการชั่วคราวก็ได้

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งได้ดำเนินการ เพื่อประโยชน์แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสูตทุภักดิ์ การประสูตอัคคีภัย การประสูตวาตภัย หรือคราวอากาศหนาวจัด หรือเมื่อยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการและสงเคราะห์โดยประการอื่น^{๖๖}

นอกจากนั้น กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ จัดให้มีที่พักสำหรับประชาชน อาหารกลางวันสำหรับเด็ก ยารักษาโรค ห้องสมุดประชาชน จัดที่ดินให้ประชาชนอยู่อาศัย ตั้งหน่วยสงเคราะห์และศึกษาจิต ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตด้านต่าง ๆ ด้วยความเมตตาธรรม

การสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจนสำหรับผู้จัดการสาธารณสงเคราะห์โดยส่วนมาก ได้แก่ วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

๑. จัดกิจกรรมของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

๒. เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

^{๖๖} พระมหาสมทรง สิริณฺธโร และคณะ, อ้างใน พระครูอรุณเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณฺโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, หน้า ๓๑-๓๓.

๓. ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล

หน้าที่เหล่านี้ ย่อมเข้าได้กับการสาธารณสงเคราะห์อันเป็นการคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นกิจการของวัด การให้การศึกษาดบธรรมและการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) จะมีเจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง

วิธีการจัดการสาธารณสงเคราะห์ที่เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้กำหนดวิธีการไว้ชัดเจนในระเบียบมหาเถรสมาคม เพื่อให้กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีคณะกรรมการ มีการประชุม มีการปฏิบัติงานการอบรมประชาชนประจำตำบล การปฏิบัติงาน ควรจัดในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ

๑. อบรมทั่วไป ได้แก่ จัดประชุมอบรมแนะนำทางวิชาการ โดยมีวิทยากรบรรยายทางวิชาการ

๒. อบรมเฉพาะกรณี ได้แก่ จัดอบรมประชาชนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยวิธีชี้แจงแนะนำชักชวนความเข้าใจ

๓. อบรมเฉพาะบุคคล ได้แก่ การพบปะบุคคลบางคนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือชี้แจงแนะนำชักชวนความเข้าใจในเฉพาะเรื่องอันเกี่ยวกับผู้นั้น

มหาเถรสมาคมได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริมไว้ชัดเจน คือ กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๔๑๘ ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ โดยระเบียบดังกล่าว กำหนดหน่วยงาน ให้ตั้ง ณ วัดใด วัดหนึ่ง ตำบลละหนึ่งหน่วย ให้จัดการเป็นรูปคณะกรรมการ โดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง เจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้น เป็นรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิต กำนันในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการพิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

๑. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์

๒. การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

๓. การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัยหรือช่วยคนชราหรือคนพิการ

การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะต้องว่าเป็นไปได้ด้วยความถูกต้อง และเป็นการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมและควรได้รับการส่งเสริม

สนับสนุนตามสมควร กรรมการโดยตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕-๙ คน เป็นกรรมการ สำหรับผู้ควบคุมและส่งเสริม มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลาง

การควบคุมการสาธารณสุขสงเคราะห์ก็เพื่อให้การดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปเพื่อสร้างสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์นั้น ควรดำเนินไปได้อย่างไม่มีอุปสรรค แนวทางส่งเสริมพอสรุปได้ ดังนี้

๑. ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่
๒. ช่วยในการกำหนดแผนงานของแต่ละปี
๓. ช่วยในคราวขาดแคลนทรัพยากร
๔. ช่วยยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติหน้าที่
๕. ช่วยสนับสนุนด้านการทุนตามที่จะมีโอกาส
๖. ช่วยประสานงานคณะกรรมการให้เกิดความสามัคคีร่วมกันอย่างดี
๗. ช่วยการอื่นอันเหมาะสม

งานสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นงานของพระสงฆ์เพื่อประชาชน วัดเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งต้องเป็นผู้นำประชาชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์โดยตรง กิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นหน่วยงานเพื่อประโยชน์ดังกล่าวได้ดียิ่ง

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ ดังนี้ (๑) เพื่อความเรียบร้อยแห่งพระภิกษุสามเณร (๒) เพื่อการนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส (๓) เพื่อการสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้อันเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาในอนาคต (๔) เพื่อความผูกพันระหว่างคณะสงฆ์กับประชาชนทั่วไป (๕) เพื่อสร้างแบบอย่างอันดีงามแก่ประชาชน (๖) เพื่อการประสานระหว่างคณะสงฆ์กับองค์กรของรัฐ อันจะทำให้เกิดความร่วมมือกันเป็นไปด้วยดี

๒.๖ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

อำเภอเมืองราชบุรี เดิมเป็นที่ตั้งเมืองเรียกว่า “เมืองราชบุรี” มีฐานะเป็นมณฑลราชบุรี อันเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร “ทวารวดี” ของชนชาติลาว นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีชาวอินเดียและเขมรได้มาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในเมืองนี้ ทั้งชื่อเมืองราชบุรีนี้ ก็ปรากฏว่าได้นำเอาชื่อเมืองไทยในอินเดียมาตั้งเป็นชื่อเมืองขึ้น เล่าต่อ ๆ กันมาว่า เมืองราชบุรีนี้ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชกษัตริย์ ผู้ปกครองมณฑลประเทศเป็น ผู้สร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๑๐ ฐานะเป็นเมืองลูกหลวงของมณฑลประเทศ ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านไร่ (เดิมชื่อตำบลอยู่เรือ) อำเภอเมืองราชบุรี ในปัจจุบัน ต่อมาเมืองราชบุรีได้ร้างไปประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ ปี ภายหลังพระเจ้าอู่ทอง (เจ้าเมืองอู่ทอง) ได้สร้างเมืองราชบุรีขึ้นใหม่ที่วัดมหาธาตุ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า) ฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๐ (ร.ศ.๓๖) ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงโปรดเกล้าให้ย้ายเมืองราชบุรี มาตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองคือทั้งจังหวัด

ทหารบก ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๔๐ (ร.ศ.๑๑๖) ได้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องที่มีข้าหลวงเทศาภิบาลขึ้น จึงได้ย้ายเมืองราชบุรี มาตั้งอยู่ ณ ศาลากลางจังหวัดราชบุรี (หลังเก่า)

การจัดปกครอง ท้องที่ในครั้งนั้น ได้แบ่งการปกครองท้องที่ออกเป็น ๕ อำเภอ เฉพาะอำเภอเมืองราชบุรี เดิมตั้งอยู่ ที่ตำบลธรรมมาเสนอำเภอโพธารามห่างจากที่ตั้งตัวอำเภอเมืองปัจจุบันขึ้นไปทางเหนือประมาณ ๓๕๐ เส้น ในครั้งนั้นจึงเรียกว่า “แขวง” ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๑ (ร.ศ. ๑๑๗) จึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอจากตำบลธรรมมาเสน มาตั้งที่ ถนนอัมรินทร์ตำบลหน้าเมือง ครั้นต่อมาบริเวณที่ว่าการอำเภอเมืองราชบุรี ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นศูนย์การค้าจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองราชบุรี ไปปลูกสร้างที่ถนนอำเภอ (ติดกับศาลากลางจังหวัดราชบุรี) ตั้งแต่ปี ๒๔๑๗ จนถึงปัจจุบัน

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเมืองราชบุรีแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๒๒ ตำบล ๑๘๗ หมู่บ้าน ๓๕ ชุมชน^{๖๗}

๑. หน้าเมือง (Na Mueang)	๑๒.น้ำพุ (Nam Phu)
๒. เจริญหัก (Chedi Hak)	๑๓.ดอนแร่ (Don Rae)
๓. ดอนตะโก (Don Tako)	๑๔.หินกอง (Hin Kong)
๔. หนองกลางนา(Nong Klang Na)	๑๕.เขาแร้ง (Khao Raeng)
๕. ห้วยไผ่ (Huai Phai)	๑๖.เกาะพลับพลา(Ko Phlapphla)
๖. คຸ່ງน้ำวน (Khung Nam Won)	๑๗.หลุมดิน (Lum Din)
๗. คຸ່ງกระถิน (Khung Krathin)	๑๘.บางป่า (Bang Pa)
๘. อ่างทอง (Ang Thong)	๑๙.พงสวาย (Phong Sawai)
๙. โคกหม้อ (Khok Mo)	๒๐.คูบัว (Khu Bua)
๑๐. สามเรือน (Sam Ruean)	๒๑.ท่าราบ (Tha Rap)
๑๑. พิกุลทอง (Phikun Thong)	๒๒.บ้านไร่ (Ban Rai)

คำขวัญอำเภอ

เมืองเกษตรกรรม พืชไร่พันธุ์ล้ำค่า เขาแก่นจันทน์เด่นสง่า ตระการตาผ้าทอมือ เลื่องลือแหล่งอารยธรรม

อาชีพหลัก ได้แก่

๑. เกษตรกรรม

๒. ปศุสัตว์

^{๖๗} ศูนย์บริการข้อมูล, ประวัติอำเภอเมืองราชบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://district.cdd.go.th/muangratchaburi/about-us/muangratchaburi/about-us/ประวัติความเป็นมา/> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

๓. อุตุสาหกรรม

๔. ประมง

อาชีพเสริม ได้แก่

หัตถกรรมในครัวเรือน^{๖๘}

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอโพธารามและอำเภอบางแพ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอวัดเพลงและอำเภอปากท่อ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอจอมบึงและอำเภอปากท่อ

พื้นที่

อำเภอเมืองราชบุรี มีเนื้อที่ประมาณ ๔๕๔.๒๓๙ ตารางกิโลเมตร^{๖๙}

สรุปได้ว่า อำเภอเมืองราชบุรี ตั้งอยู่ที่ ถนนอัมรินทร์ตำบลหน้าเมือง ครั้นต่อมาบริเวณที่ว่าการอำเภอเมืองราชบุรี ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นศูนย์การค้าจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองราชบุรี ไปปลูกสร้างที่ถนนอำเภอ (ติดกับศาลากลางจังหวัดราชบุรี) ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบัน มีพื้นที่รวม ๔๕๔.๒๓๙ ตารางกิโลเมตร อาชีพหลัก เกษตรกรรม, ปศุสัตว์, อุตุสาหกรรม และประมง อาชีพเสริม หัตถกรรมในครัวเรือน

^{๖๘} ศูนย์บริการข้อมูล, อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.amphoe.com/menu.php?am=525&pv=49&mid=1> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

^{๖๙} ราชบุรีศึกษา ประวัติอำเภอต่างๆ ใน จ.ราชบุรี, อำเภอเมือง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://rb-history.blogspot.com/2009/11/blog-post_08.html [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาวิจัยค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

ผู้ศึกษาวิจัยค้นคว้า “งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ” จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ดังนี้

พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ๑)ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๔ ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒)ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ๓)ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ (๑) ด้านการปกครองควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านการบริหารจัดการพระสังฆาธิการทุกระดับ และควรจัดประชุมพระสังฆาธิการระดับอำเภอเป็นประจำอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง เพื่อประโยชน์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ (๒) ด้านการศาสนศึกษาควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน และควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนที่สูญเสียไปโดยไม่จำเป็น (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัด เพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุก ๆ สถานศึกษา และวัดควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อมิให้การสงเคราะห์นั้นทับซ้อนกัน (๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรพัฒนาด้านศักยภาพด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถให้การอบรมสั่งสอน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทุกเพศทุกวัย และพระสังฆาธิการควรทำงานในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะมาสู่ประชาชนถึงบ้าน (๕) ด้านการสาธารณูปการ ควรรณรงค์ให้พระสังฆาธิการดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ และรณรงค์การก่อสร้างเสนาสนะที่มีเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น และ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการ

ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และควรกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน^{๗๐}

พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ (สมพงษ์ จันทโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการใช้ทักษะการบริหารจัดการการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = ๓.๗๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = ๓.๘๗) อยู่ในระดับมาก รองลงมาทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = ๓.๘๓) รองลงมาทักษะด้านเทคนิค ($\bar{x}$ = ๓.๗๗) รองลงมาทักษะด้านความคิด ($\bar{x}$ = ๓.๗๑) และทักษะด้านการสอน ($\bar{x}$ = ๓.๖๙) อยู่ในระดับน้อยสุด (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการใช้ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม ระดับการศึกษาเปรียญธรรม ระดับการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน (๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีต่อทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสพบว่าทักษะเทคนิคของพระสงฆ์มีความสามารถทักษะเทคโนโลยีต่ำเมื่อเทียบกับการใช้งาน แต่ทักษะความสัมพันธ์ของมนุษย์พบว่าพวกเขาไม่ได้มีความสามารถในการบริหารจัดการการทำงานและร่วมทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับทักษะความคิดว่าหลักการของการจัดการการทำงานที่ไม่สมควร แต่ความคิดทักษะพบว่าพวกเขาใช้ความคิดเก่าและไม่ได้มีความคิดสร้างสรรค์และน่าสนใจและทักษะการเรียนการสอนพบว่าพวกเขาไม่ได้มีทักษะด้านการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและสมควร สนับสนุนเจ้าอาวาสที่จะมีการจัดการที่วัดในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี^{๗๑}

พระครูถาวรกาญจนธรรม (สมคิด ถาวโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (= ๓.๘๓๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายเป็นด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๔๒ และที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือ ด้านการบริหารและการปกครอง มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙๐ (๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้า

^{๗๐}พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

^{๗๑}พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ (สมพงษ์ จันทโร), “ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

อาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบสมมติฐาน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิกศศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับขาดการบำรุงดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างภายในวัด ขาดการรับฟังข้อ เสนอแนะของพระภิกษุ-สามเณรในการบริหารจัดการวัด พระภิกษุสามเณรไม่สนใจศึกษาเล่าเรียนนันทกรรมและบาลี และขาดความเอาใจใส่ในการให้ความสะดวกเท่าที่ควร ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรมีการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของวัดให้มีสภาพที่สมบูรณ์สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนส่งเสริมภิกษุภายในวัดให้มีการศึกษาในระดับสูง โดยมีการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอนและผู้เรียนนันทกรรมและบาลี ควรมีการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลให้มาก แนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การบริหารของวัดควรดำเนินการบริหารวัดแบบบูรณาการ โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงาน คณะสงฆ์ มองเห็นความสำคัญการจัดวางแผนพัฒนาวัด ด้วยการจัดระบบภายในวัด โดยจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัดอย่างโปร่งใส จัดการศึกษาอย่างบูรณาการทั้งทางโลกและทางธรรม ดูแลรักษาความเรียบร้อย เพื่อให้ภิกษุสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และให้ความช่วยเหลือกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์^{๗๒}

พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนดีโสภณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง” ผลการวิจัยพบว่า (๑) การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๗๙๘$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงาน และด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิงโดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กรรมการจัดงานที่มีสถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิงโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนกรรมการจัดงานที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) การศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการ ปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง พบว่า วัดไร่ชิง พระอารามหลวง ขาดการวางแผนกำหนดอัตราคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความต้องการของแผนก ขาดการสอบถาม

^{๗๒} พระครูถาวรกาญจนธรรม (สมคิด ถาวโร), “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙) , หน้า ก-ข.

ความต้องการของคณะกรรมการในการจัดงานเทศกาลประจำปี ขาดการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินการจัดงานที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการจัดงานขาดการกำหนดหน้าที่แต่ละแผนกเพื่อมอบหมายงานให้หัวหน้าแผนกและผู้ร่วมงานร่วมกันรับผิดชอบอย่างชัดเจน และขาดการแบ่งหัวหน้าแผนก เพื่อให้มีหน้าที่คอยรับผิดชอบดูแลทำงานอย่างชัดเจน แนวทางการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง ควรมีการวางแผนกำหนดอัตราคณะกรรมการให้สอดคล้องกับความต้องการของแผนก ควรมีการสอบถามความต้องการของคณะกรรมการในการจัดงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง ควรมีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินการจัดงานที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการจัดงาน ควรมีการกำหนดหน้าที่แต่ละแผนก เพื่อมอบหมายงานให้หัวหน้าแผนก และผู้ร่วมงานร่วมกันรับผิดชอบอย่างชัดเจน และควรมีการแบ่งหัวหน้าแผนก เพื่อให้มีหน้าที่คอยรับผิดชอบดูแลทำงานอย่างชัดเจน^{๗๓}

พระครูปลัดเจริญ สุวีโร (มีประเสริฐ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากรด้านการบริหาร ด้านอาคารสถานที่ และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) ผลเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านพรรษา และวุฒิการศึกษาทางธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคล ด้านอายุ วุฒิการศึกษาสามัญ และตำแหน่ง ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ด้านบุคลากรควรจัดให้มีการสรรหานักเรียนเข้ามาศึกษาเล่าเรียน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาที่ดีและให้ทุกส่วนภาค ด้านการบริหาร ควรจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยผ่านทางกิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน กิจกรรมทางวิชาการ และการพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำ ด้านอาคารสถานที่ควรมีการแบ่งสัดส่วนที่ชัดเจนในอาคารสถานศึกษาเล่าเรียน และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผู้บริหารควรเป็นผู้เสียสละประโยชน์ส่วน

^{๗๓} พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนดีโสภณ, “การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อดำไร่ชิง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

ตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการให้การสงเคราะห์ โดยเอื้อประโยชน์และสงเคราะห์ด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ยากไร้ และควรมีการติดตามผลการศึกษาของเด็กที่ได้รับทุนไป^{๗๔}

พระครูวินัยธรรมชยา สุวิชาโน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑)ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒)การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓)ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านการปกครอง ผู้ปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับชั้นควรลงพื้นที่เพื่อดูแล ให้คำปรึกษาและบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้ปกครองเป็นประจำ การออกกฎระเบียบภายในวัด นอกจากจะต้องเป็นไปในพระธรรมวินัยแล้ว ผู้ปกครองควรจัดประชุมโดยให้ผู้ใต้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการบัญญัติ กฎ ระเบียบ แสลงทัษณะ แล้วจึงตั้งโดยใช้มติในที่ประชุมนั้น ด้านการศาสนศึกษา ควรจัดอาคารเรียนหรือห้องเรียนพระปริยัติธรรมแยกออกเป็นเอกเทศเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะ คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการอบรมนักรธรรมก่อนสอบในทุกระดับ ทั้งชั้นนักรธรรมชั้น ตริ-โท-และเอก โดยจัดสรรผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากร ซึ่งอาจจะกระทำโดยจัดให้เป็นกิจกรรมอบรมนักรธรรมประจำอำเภอก่อนสอบ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตลอดทั้งปี เว้นไว้เพียงวันธัมมัสสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และเทศกาลสำคัญ ๆ ประจำปีเท่านั้น ควรจัดหาเครื่องมือและสื่อการสอนที่ทันสมัย ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรกระจายทุนศึกษาสงเคราะห์ ให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการอย่างแท้จริง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรเลือกวิธีการนำเสนอและนำเทคนิคในการเผยแผ่ที่สามารถกระตุ้นและเร้าความสนใจแก่ประชาชนในกลุ่มวัยรุ่นได้ ควรทำงานเชิงรุก เผยแผ่โดยอาศัยสื่อกลางในชุมชนนั้น ๆ อาทิเสียงตามสายของหมู่บ้าน ด้านการสาธารณูปการ ควรประสานงานและขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาให้การสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะแก่วัดในสังกัดพื้นที่ ด้านการสา

^{๗๔} พระครูปลัดเจริญ สุวีโร (มีประเสริฐ), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

ธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์คนในชุมชน^{๗๕}

สรุปได้ว่า การจัดการ ของงานวิจัยต่าง ๆ มีหลายแบบสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เกี่ยวกับกระบวนการวางแผน กำหนดนโยบาย และการนำแผนไปปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผลของการปฏิบัติจะเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการที่เป็นระบบแบบมีหลักการ การที่จะทำให้การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นแบบที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการลงมือปฏิบัติเพื่อให้การจัดการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสงเคราะห์

ผู้ศึกษาวิจัยค้นคว้า “งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสงเคราะห์” จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ ดังนี้

พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บาบาทของพระสงฆ์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในด้านการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ชุมชน นักเรียนนักศึกษา เผยแผ่ธรรมะ สงเคราะห์ผู้ยากไร้ พัฒนาอวสานวัตถุให้กับชุมชน มีการรับเลี้ยงดูเด็กกำพร้า การเปิดโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และบาลีพร้อมกับพระปริยัติธรรมสามัญ เป็นผู้ดำเนินงานบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่น อีกทั้งจะต้องอาศัยพระสงฆ์เป็นสำคัญ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสงฆ์ทุกระดับเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน และมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วย ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องปรับบทบาทในด้านต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษากระบวนการทำงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พระสงฆ์มีการประยุกต์งานด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้วยการช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง บทบาทการสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นงานเกี่ยวกับการ ใช้อาคารสถานที่ภายในวัด ใช้เป็นที่ประชุมของหน่วยงานราชการ เป็นที่ประชุมของชุมชนหมู่บ้าน ตำบลในท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ประชาชน หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กที่มาจากครอบครัวขาดจน นอกจากนี้ เจ้าอาวาสแบ่งที่วัดให้จัดตั้งสถานศึกษา สถานื่อนามัย ห้องสมุดพิพิธภัณฑ หรือที่ตั้งของหน่วยราชการ ประปาประจำหมู่บ้าน ตลอดจนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เกิดอุทกภัย พระสงฆ์จัดการรวบรวมเครื่องอุปโภคบริโภคจากผู้มีจิตศรัทธานำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย เพื่อให้

^{๗๕} พระครูวินัยธรรมชาย สุวิชาโน, “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

สังคมได้ปฏิบัติตามหลักบุญกิริยาวัตถุ คือ ทาน ศีล ภาวนา ส่วนผลการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ เป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป ได้แก่ผลด้านสาธารณประโยชน์ ทำให้ได้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น สถานิออนามัย หอสมุด ศาลาประชาคม ซึ่งส่งผลให้เกิดแหล่งรักษาโรค และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านจิตใจทำให้ประชาชนทั่วไปเห็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานสาธารณสงเคราะห์ และเกิดศรัทธายิ่งขึ้น^{๗๖}

พระมหาไชยณรงค์ ภทฺทมนี (เสริมแก้ว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎีอำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า (๑) บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า พระสงฆ์และประชาชน มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานทุกข้อที่ตั้งไว้ (๓) ผลจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ภายในวัดชลประทานรังสฤษฎีพบว่า มีข้อสรุปได้ดังนี้โดยภาพรวมงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม และบทบาทของพระสงฆ์และวัดนั้นสามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งพระสงฆ์และวัดทั่วประเทศก็ได้ให้การสงเคราะห์กันเป็นอย่างมาก ตลอดจนการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจน และการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์นี้ต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะมีประโยชน์ต่อชุมชนมาก ก็ต้องอาศัยยึดหลักสังคหวัตถุธรรม ๔ ประการทำให้การทำงานด้านการสาธารณสงเคราะห์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนสามารถที่จะยึดเหนี่ยวน้ำใจทั้งวัดและทั้งบ้านและผู้ที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนนั้นก็พลอยได้รับประโยชน์รับความสุขเสมอ (๔) ข้อเสนอแนะในบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายด้านของการวิจัย คือ ด้านการดำเนินกิจการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล ควรมีการวางแผนที่ดีในการบริหารจัดการ การกระจายงานและการประชาสัมพันธ์ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ควรสนับสนุนเฉพาะบางกิจกรรมที่มีความสำคัญและไม่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมมากนักเนื่องด้วยสถานที่ทางวัดไม่ค่อยพอเพียง ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ในด้านนี้พระสงฆ์และประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดีและเหมาะสมอยู่แล้ว ควรจะมีการกระจายงานในลักษณะนี้ไปตามวัดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสาธารณชนมากกว่านี้และ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ควรมีการจัดตั้ง

^{๗๖} พระครูประภัทร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร), “บทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอกจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

กองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติและจัดให้มีการเปิดรับอาสาสมัครช่วยเหลือกิจกรรมที่อาจจะมีมากขึ้นในอนาคต^{๗๗}

พระมหาสันติ จานวโร (ประสพสุข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินงานในด้านสาธารณสงเคราะห์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่สำคัญ มี หลักสังคหวัตถุ ๔ สาราณียธรรม ๖ และพรหมวิหาร ๔ เป็นต้น มาดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชน ชุมชนและสังคม โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักว่าให้คณะสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ ในการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนและสังคมควรให้มีความเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ และยังเป็น การสร้างความผูกพันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางด้านจิตใจ และทางด้านกายภาพคือ วัตถุสิ่งของ เพื่อให้มีความสมดุลทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นผู้นำที่สำคัญในการดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายนำไปสู่การพัฒนาจิตใจ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาชุมชนและสังคม และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อันจะนำความสุขมาสู่ประชาชน สังคม และประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป^{๗๘}

พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มขุ่ม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า (๑) การสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจกรมสำคัญของพระสงฆ์ในการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของเจ้าอาวาสตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ข้อ ๔ บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะอาดตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์นั้น หลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นอย่างมาก การพัฒนารูปแบบการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธของพระสงฆ์ต้องอาศัยหลักพุทธธรรมสำคัญคือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร ๔ ราชสังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร อปริหานิยธรรม ทศพิธราชธรรม สาราณียธรรม สัมปติธรรม ฯลฯ โดยพระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวังไว้ทั้ง ๒ ส่วนคือการสงเคราะห์ทางวัตถุ และสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะนำไปสู่การพัฒนาและบูรณาการสังคมอย่างยั่งยืนถาวร ต้องพัฒนาคุณภาพจิตใจ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้รูปแบบการพัฒนาตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ เพื่อความ

^{๗๗} พระมหาไชยณรงค์ ภทฺธมฺนี (เสริมแก้ว), “บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษดิ์อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^{๗๘} พระมหาสันติ จานวโร (ประสพสุข), “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ก-ข.

หลุดพ้นจากหล่มแห่งความทุกข์ ย่อมนำประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทย (๒) ปัญหาด้านการสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบันนี้ มี ๔ ด้าน คือ ปัญหาด้านการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ปัญหาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ปัญหาด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ ปัญหาด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ (๓) งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทศน์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติงานออกมาแล้วเป็นสาธารณประโยชน์จริงอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสังคหัตถุธรรม ฯลฯ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบอย่างเหมาะสมดั่งงาม โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักเพื่อให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติดำเนินการเน้นหลักให้คณะสงฆ์ได้ทำงานช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ การปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงต้องเน้นหนักไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการที่คณะสงฆ์ต้องให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มี ความสมดุลทั้งกาย วาจา และจิตใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคม ประเทศชาติ โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคม ทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนา ชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ก็จะส่งผลให้ก่อเกิดความสุขสงบ สว่าง เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน^{๗๙}

พระสมุห์จรัญ จารุธมโม (จารุเจริญวงศ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการปฏิบัติ ศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ประชาชน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการใน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (๓.๘๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด (๓.๗๕) ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด (๓.๕๑) ด้านการพัฒนาจิตใจ (๒) บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม จำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการเข้าวัด มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสา ธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหาส่วนใหญ่ของวัดในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ปัญหาการนโยบายการทำงาน ขาดแผนงาน การจัดการที่ไม่เหมาะสมกับงานและการกระจายงาน การอนุเคราะห์ส่งเสริมในด้านการ สาธารณสงเคราะห์ทั้ง ๓ ด้านให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ขาดการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริม

^{๗๙} พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม), “การพัฒนาแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการ ทศน์วิถีพุทธ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ก-ข.

ในงานการสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ชุมชน และการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม และขาดกำลังทุนสนับสนุนและขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน และขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และประกอบกับการทำงานต่างวัดต่างทำขาดความร่วมมือกันทำงาน ทำให้การทำงานไปคนละทิศไม่สอดคล้องกันทำให้งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ไม่ก้าวหน้า ตลอดจนขาดบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรับรองการปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก^{๘๐}

สรุปได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ คือ การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ สามเณร การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ การสร้างห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น การสาธารณสงเคราะห์ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้ว ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วยเพราะฉะนั้นงานการสาธารณสงเคราะห์ของวัด คือ การจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ที่พระสงฆ์หรือวัดวาอารามต่าง ๆ จัดทำอยู่เพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งวัดและชุมชน

๒.๗.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ

ผู้ศึกษาวิจัยค้นคว้า “งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ” จึงได้ประมวลสาระสำคัญไว้ดังนี้

พระครูจันทวชิรสาร (จตุสพพล จันทสโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า (๑) พระภิกษุมีความเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๓.๖๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านปัญญา: การพัฒนาปัญญา รองลงมา คือ ๓.๗๐ ด้านสมาธิ: การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ ๓.๖๘ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านศีล: การฝึกฝนพัฒนาในด้านพฤติกรรม ๓.๖๕ ตามลำดับ (๒) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระภิกษุต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุที่มีอายุวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีความเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนพระภิกษุที่มีพรรษา และวุฒิการศึกษาทางธรรม แตกต่างกัน มีความเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธเป็นไปตามสมมติฐาน (๓) ข้อเสนอแนะของพระภิกษุเกี่ยวกับการ

^{๘๐} พระสมุห์จรัญ จารุณโม (จารุเจริญวงศ์), “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านศีล: การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรมพระสังฆาธิการควรสนับสนุนให้พระสงฆ์ในการปกครองหมั่นศึกษาในการท่องพระปาติโมกข์และความหมายให้มากขึ้นควรให้พระสงฆ์ช่วยเป็นหูเป็นตาแทนพระวินยาธิการเพื่อความสงบเรียบร้อยด้านการปฏิบัติวินัยของพระภิกษุสามเณรและควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับโทษของการฉ้อฉลอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ดิบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข ด้านสมาธิ: การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจพระสังฆาธิการควรให้กำลังใจในการศึกษาและแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการศึกษาพระสังฆาธิการควรให้ความสนใจในการอบรมสั่งสอนพระสงฆ์ในการปกครอง รวมไปถึงจุดเล็กจุดน้อยที่อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของพระสงฆ์และควรจัดหากิจกรรมเบา ๆ ให้พระสงฆ์บวชใหม่ได้ปฏิบัติเพื่อการปรับตัวที่ค่อยเป็นค่อยไป ด้านปัญญา: การพัฒนาปัญญาพระสังฆาธิการควรการฝึกฝนให้พระสงฆ์ในการปกครองได้หมั่นเวียนการเป็นผู้นำการทำวัตรสวดมนต์เพื่อความชำนาญพระสังฆาธิการควรมีการพูดคุยสั่งสอนเรื่องการเรียนพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของพระธรรมวินัยและพระสังฆาธิการควรหาวิธีการแก้ไขร่วมกับคณะสงฆ์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น^{๘๑}

พระครูนิยมสิริทัต (ทตฺตสิริ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในอำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์” ผลการศึกษาพบว่า (๑)ระดับความเป็นภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในอำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อความเป็นภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๑$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านคือ ด้านธัมมัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักเหตุด้านอรรถัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักผล ด้านอรรถัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักตน ด้านมัตถัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักประมาณด้านกาลัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักกาล ด้านปริสสัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักชุมชน และด้านบุคคลปโรปรัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักบุคคลพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในอำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ การจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรมวุฒิการศึกษาบาลีและวุฒิการศึกษาสามัญ พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรมวุฒิการศึกษาบาลีและวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในอำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์พบว่า มีปัญหาขาดความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งในด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิขาดวิสัยทัศน์ในการนำพาหมู่คณะและองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขาดคุณสมบัติความรู้ความสามารถในการปกครองคณะสงฆ์ไม่พัฒนาตนเองไม่รู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงานร่วมกับคณะสงฆ์ไม่รู้จักเวลาที่ควรประกอบกิจการงานหรือการทำงานให้ทันกับเวลาไม่สามารถวางแผนได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสมไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมขาดความสามารถที่จะเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงานในการบริหารงานด้านต่าง ๆ และควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

^{๘๑} พระครูจันทวชิรสาร (จตุสพฺพล จนฺทสาโร), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก-ข.

มีความหนักแน่นในการทำงานพัฒนาคนในองค์กรได้ มีความเป็นอยู่อย่างสมถะเรียบง่าย เป็นผู้ตรงต่อเวลาใช้เวลาทุกขณะให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักประเพณี ความเชื่อของสังคม นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนประชาชนเข้าใจในระบบงานมีศิลปะในการใช้บุคคลได้อย่างเหมาะสม^{๘๒}

พระครูวิรุฬหวัตรธรรม (สมภพ ธมฺมวโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๕ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้วพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิกศึกษานักธรรม และวุฒิกศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกันมีบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า พระสังฆาธิการขาดสวัสดิการ รักษาพยาบาลเมื่อเกิดอาพาธขาดแคลนบุตรหลานที่จะเข้ามาบวชเพื่อศึกษาพระธรรมในพระพุทธศาสนา ขาดสื่อและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และให้ความรู้ด้านธรรมะแก่พุทธศาสนิกชน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี คือ จัดสรรสวัสดิการให้กับพระสงฆ์สามเณรอาพาธให้การดูแลรักษาและคำรักษาพยาบาลจนกว่าจะหายจากอาพาธ สนับสนุนส่งเสริม และให้ทุนการศึกษาสำหรับพระภิกษุและสามเณรที่เรียนดีสอบได้นักธรรม เปรียญธรรม และปริยัติสายสามัญ จัดให้มีสื่อธรรมะและออกอากาศวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและให้ความรู้ด้านธรรมะแก่พุทธศาสนิกชน (๔) แนวทางในการพัฒนาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี คือ จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมหรือการอบรมร่วมกัน สร้างมาตรการป้องกันและการคัดคนเข้าบวชเพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ สนับสนุนการเรียนพระภิกษุสามเณรทั้งบาลีนักธรรม และปริยัติธรรมสามัญ ให้มีความหลากหลายสาขาวิชา และสอดคล้องกับหลักสูตร

^{๘๒} พระครูนิยมสิริทัต (ทตฺตสิริ), “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

กระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มความเข้มข้นการอบรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและติดตามผลสัมฤทธิ์ที่ได้หลังจากการฝึกอบรม^{๘๓}

พระมหาเทียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้ง ๖ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พระสังฆาธิการมีบทบาทมาก โดยเฉพาะการจัดให้มีกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ด้านการปกครองที่พระสังฆาธิการให้ความสำคัญมาก โดยเฉพาะการเข้าร่วมประชุมพระสังฆาธิการ ตามมติมหาเถรสมาคมหรือผู้ปกครองเหนือตนจัดให้มีการประชุม และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดี ในส่วนของด้านการสาธารณูปการ ซึ่งมีการช่วยเหลือและระบบ น้ำ-ไฟฟ้า ดูแลศาสนสถานให้เรียบร้อยดีงาม และการวางแผนในการก่อสร้างอาคารและเสนาสนะภายในวัด รวมทั้งมีการดูแลซ่อมแซม และปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัดที่ชำรุดทรุดโทรม อยู่ในอันดับต้น ๆ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีการให้ความร่วมมือกับข้าราชการและชาวบ้าน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการสัญจรไปมาของชาวบ้าน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นด้านที่พระสังฆาธิการมีบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการจัดตั้งทุนศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชน การช่วยเหลือ ด้านการศึกษาต่าง ๆ ในขณะที่ด้านการจัดตั้งหรือสนับสนุนโรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ และการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพื้นฐานเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นยังอยู่ในอันดับน้อย ทั้งนี้ เพราะบทบาทดังกล่าวตกเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปแล้ว สุดท้ายด้านการศาสนศึกษาแม้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ก็เป็นด้านที่พระสังฆาธิการมีระดับบทบาท การปฏิบัติงานในการบริหารน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการจัดให้มีการอบรมบาลีและนักธรรมก่อนสอบ รวมทั้งการสรรหาและพัฒนาครูสอนนักธรรมบาลี ทั้งนี้ก็เพราะเป็นผลจากการที่คณะสงฆ์ ในจังหวัดพังงามีพระภิกษุสามเณรจำนวนน้อยโดยเฉพาะหลังจากออกพรรษาไปแล้ว จึงเป็นเรื่องที่ยากสำหรับการทำหน้าที่ด้านการศาสนศึกษา^{๘๔}

พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยด้านที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ($\bar{x} =$

^{๘๓} พระครูวิรุฬห์วรธรรม (สมภพ ธมฺมวโร), “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

^{๘๔} พระมหาเมธีร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

๓.๔๑) ส่วนรองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแผ่ ($\bar{x}$ = ๓.๓๘) และด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{x}$ = ๒.๕๙) (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านการปกครอง ขาดความเด็ดขาดในการดูแลอย่างทั่วถึงและยังย่อหย่อนในการปกครองเกินไป ด้านการศาสนศึกษา ขาดงบประมาณในการดำเนินงานในเรื่องสนับสนุนการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ยังขาดบุคลากรที่มีคุณภาพไม่เพียงพอเท่าที่ควร ด้านการเผยแผ่ การจัดอบรมให้แก่พระภิกษุสามเณรและศาสนิกชนทั่วไป ยังค่อนข้างน้อย ด้านการสาธารณูปการ ขาดปัจจัยในการทำนุบำรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ขาดการดำเนินกิจการสาธารณสงเคราะห์ด้วยการพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชน โดยข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านการปกครอง พระภิกษุผู้บวชใหม่ต้องให้ความเคารพพระภิกษุผู้บวชก่อนตามพระธรรมวินัยที่บัญญัติไว้ ด้านการศาสนศึกษา ควรของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนเรื่องการศึกษาของพระภิกษุและสามเณร ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรจัดหางบประมาณ การสนับสนุนการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ควรให้พระภิกษุสามเณรและศาสนิกชนทั่วไป ได้มีการจัดอบรมธรรมะหรือหลักการปฏิบัติหรือควรจัดให้มีการสนทนาธรรมกันตามสมควร ด้านการสาธารณูปการ ควรดูแลรักษาความสะอาดเสนาสนะ และบริเวณสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอยู่เสมอ เพื่อให้วัดมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จัดตั้งกองทุนให้แก่ชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมอาชีพและรายได้^{๘๕}

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศาสนศึกษา (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (๕) ด้านการสาธารณูปการ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อการพัฒนาวัด ชุมชน สังคม และประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองสืบต่อไป

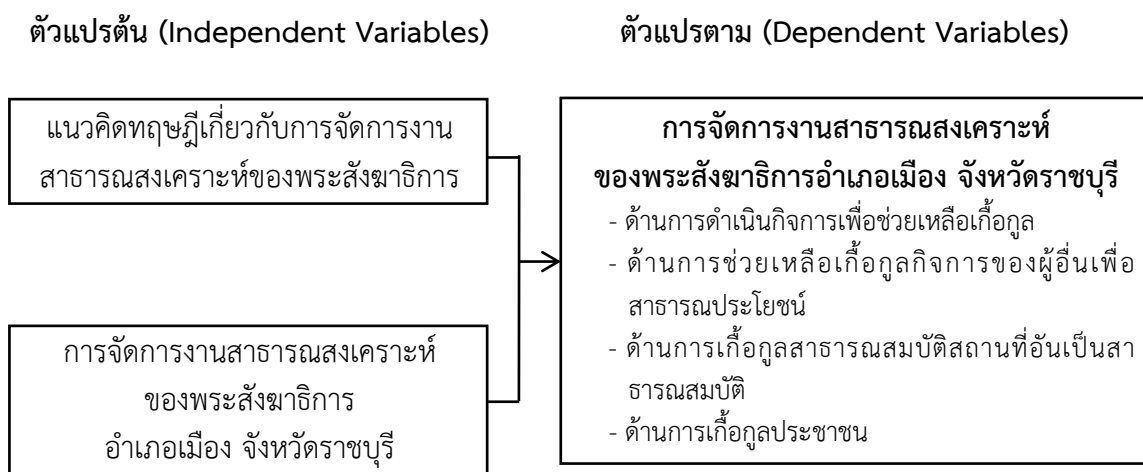
^{๘๕} พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร, “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ก-ข.

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” นี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ที่ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีของ **พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโณ)** รวม ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ (๓) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ (๔) ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ดังแสดงใน ภาพที่ ๒.๒

ภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ (Key informants) จากผู้ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัย จำนวน ๑๗ รูป/คน ประกอบด้วยรายชื่อต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จำนวน ๕ รูป

๑. พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุณ) เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี

๒. พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อาคณโณ) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี

๓. พระมหาธนภัทร กนตมโม เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก

๔. พระครูสมุทรฐานนท์ ชาดปณโณ เจ้าอาวาสวัดหินกอง

๕. พระครูใบฎีกาใจ จารุโส เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง

กลุ่มที่ ๒ หัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๔ คน

๑. นางดวงธิดา ศศินรากุล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ
 ๒. นายสมภูมิ ไวกุล นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง
 ๓. นายเทียม ทับทิมทอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง
 ๔. นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์ ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง
- กลุ่มที่ ๓ ตัวแทนประชาสังคม/ชุมชน จำนวน ๔ คน
๑. นายประพันธ์ บุญพริ้ง กำนันตำบลหินกอง
 ๒. นายदनัย แก้วมุกดา ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง
 ๓. นางสมพร ศิริมงคล ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก
 ๔. นางสุข ไม้ตรี ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง
- กลุ่มที่ ๔ ตัวแทนไวยาวัจกรของวัดในพื้นที่ จำนวน ๔ คน
๑. นายอิสระ ศิริมงคล ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก
 ๒. นายประเสริฐ ใจชื่น ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก
 ๓. นายประเสริฐ ทองอร่าม ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง
 ๔. พ.อ.บุญเจือง ดึงคลองตัน ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depht interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพลักษณะของเครื่องมือดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. ปรับปรุงแก้ไข

๗. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระสมุทรศิริโสภณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. พระปิฎกโกศล, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. พระมหากังวาล อธิธมฺโม, ผศ. ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ดร.ปณณธร เจียรชัยพฤกษ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ถึงผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
๒. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
๓. วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี” ในบทนี้ผู้วิจัย จะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี และแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ (๓) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ(๔) ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูป/คน จากผู้ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลและคำสัมภาษณ์ โดยได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

๔.๓ แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีทัศนะร่วมกันมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

โดยรวมด้านสาธารณสงเคราะห์นั้นมีความสำคัญมากเพราะเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่คนในสังคมได้ประสบ พระสงฆ์ถือว่า

บทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะเข้าถึงประชาชนเป็นอย่างดี การช่วยเหลือแก้ปัญหาความยากจน การจัดอบรมวิชาชีพเพื่อให้เกิดรายได้เสริม การเข้าถึงจิตใจของประชาชนเพื่อยกระดับคุณธรรมฟื้นฟูจิตใจ เช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และอีกหลาย ๆ กิจกรรมที่ส่งผลยกระดับคุณธรรมของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมด้านการดำเนินกิจการช่วยเหลือเกื้อกูล จังหวัดราชบุรี เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ^๑ ทางคณะสงฆ์อำเภอเมืองยังดำเนินการด้านนี้ยังไม่ทั่วถึง เพราะวัดแต่ละที่มีศักยภาพในการจัดเรื่องนี้ไม่เท่ากัน ในเรื่องทุนทรัพย์ก็ไม่เท่ากัน และประชาชนในรอบ ๆ วัดก็ยังไม่สนับสนุนเท่าที่ควร ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาในด้านนี้ได้ไม่ครบตามเป้าหมายทุกวัดได้^๒ การจัดการงานด้านสาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง ในการทำงานช่วยเหลือชาวบ้าน หรือคนส่วนมาก ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล ให้เป็นไปตามหลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้อื่น เป็นการพัฒนารูปแบบการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการวิถีพุทธของพระสงฆ์ ต้องอาศัยหลักพุทธธรรมสำคัญ คือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร ๔ เป้าหมายหลักคือให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติ^๓

จัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล จัดอบรมบวชนเณรภาคฤดูร้อน จัดตกแต่งปลูกต้นไม้บริเวณวัดให้ร่มรื่นและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจภายในวัดให้แก่ญาติโยม^๔ องค์การหนึ่งในงานนี้มหาเถรสมาคมได้กำหนดให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ และพัฒนาสังคมยามเกิดปัญหาภัยธรรมชาติ อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย หรือปัญหาสังคมคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งแต่ละวัดใน เขตอำเภอเมืองก็มีการจัดให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ร่วมกันเป็นอย่างดี แล้วจัดเตรียม สถานที่รองรับกับผู้ประสบภัยต่าง ๆ ด้วย และระดมทุนจากผู้บริจาคต่าง ๆ ที่มีจิตใจช่วยเหลือ สงเคราะห์ รวบรวมและจัดตั้งเป็นหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัยชั่วคราวขึ้นในบางพื้นที่^๕ มีรูปแบบชัดเจนในเรื่องกิจกรรม มีการสนับสนุนจากภาครัฐตามสมควร มีจุดประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน มีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ชัดเจนเช่นการกำหนดแผนให้มีความยืดหยุ่นในการนำไปปฏิบัติให้ ได้จริงด้วยมากกว่าการที่จะวางไว้เป็นนโยบายอย่างเดียว มีความจำเป็นและสำคัญมากที่จะต้องมีความชัดเจนในแผนที่จะต้องระบุให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ในส่วนที่เป็นกิจกรรมต้องมีการวางแผนและรูปแบบด้วย^๖ การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ เป็นการนำพางานการสงเคราะห์ให้เกิดความเจริญขึ้น โดยแนวทางแห่งพระพุทธศาสนามุ่งเน้นสอนให้พัฒนาจิตใจเป็นหลักสำคัญเพื่อเพิ่มศักยภาพ

^๑สัมภาษณ์ พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๒สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคฺคปณฺโณ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๓สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนตฺธมฺโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานนท์ ขาดปณฺโณ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวโร, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ตังคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ของมนุษย์ให้มีคุณภาพเจริญยิ่งขึ้นเพื่อไปขับเคลื่อนงานให้เจริญขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ต้องไปพัฒนาจิตใจของประชาชน ให้ตื่นตัวให้มีความเจริญก้าวหน้าทางสร้างสรรค์ความดี การพัฒนาด้านจิตเจ้านั้นต้องส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยอำนาจธรรมอย่างแท้จริง เพราะถ้าคนเราเข้าถึงการปฏิบัติธรรมจะเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิต รู้ว่าเกิดมาเพื่ออะไร อยู่เพื่ออะไร สิ่งใดงามอันควรทำนั้นคืออะไร พระสงฆ์ต้องช่วยให้คนรู้และชี้แนะทางเพื่อลดปัญหาทางสังคม ให้คนรู้ใช้ปัญญาพิจารณาตัวเองให้มากขึ้นมีศีลบริสุทธิ์ไม่ถือนงคตต้นข้าว เชื้อกรรมเมื่อประพฤติธรรม พระสังฆาธิการมีผลงานเห็นว่ามีจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์อยู่บ้าง ใครไปขอให้ช่วยท่านก็ช่วย ท่านอยากช่วยท่านก็ไปช่วยตามความเหมาะสม ใจจริงอยากให้พระสังฆาธิการ มีแผน กรอบงานด้านต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบไว้ แต่อาจจะทำได้ครบ ไม่ครบก็อีกเรื่องหนึ่ง ในเรื่องนี้พระสังฆาธิการควรมีความรับผิดชอบในงานของตนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ต้องมีจิตสาธารณะในการที่จะช่วยสงเคราะห์ชุมชน และหมู่บ้าน หรือสังคม เพราะเป็นหน้าที่หลักของพระสังฆาธิการที่จะต้องนำมาเป็นหลักปฏิบัติให้มีความเจริญ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป และควรวางกรอบการทำงานเพื่อให้มีความต่อเนื่องต่อไปเพื่อที่สานต่อความคิดต่อไป”

มีศักยภาพและความพร้อมในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนด้านสาธารณะสงเคราะห์ เพราะวัดเป็นศูนย์รวมความพร้อมเพรียงในส่วนต่าง ๆ ของชุมชน เช่น เป็นศูนย์กลางในการประชุม หรือ การพบปะพูดคุยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นสถานที่ได้เข้ามาทำกิจกรรม เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ เป็นแหล่งที่สามารถที่จะเป็นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และเป็นที่ยึดจับคุ้นเคยเป็นอย่างดีที่แทบไม่ต้องบอกหรืออธิบายความอะไรให้มาก เป็นแหล่งสถานที่ และเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชน ใช้ในชีวิตประจำวันคุ้นเคยเป็นอย่างดี พระสังฆาธิการควรที่จะใช้ความได้เปรียบในเชิงที่ตั้งหรือสมรภูมิที่สามารถดึงดูดให้คนเข้ามาวัดได้ โดยต้องวางกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพื่อที่จะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ประชาชนและคนในชุมชน จะได้ใช้ประโยชน์ได้เป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการที่มีหน้าที่ต้องให้ความสนใจและมีการวางหลักเกณฑ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์ในการเกื้อกูลแก่สังคมชุมชน ในแต่ละส่วนเพื่อการบริการให้ความสะดวกแก่การบริการสาธารณะแก่ประชาชน” สถานที่ในวัดเป็นที่ประชุมหรือสัมนาได้ที่มีความพร้อมมากที่สุดสถานที่หนึ่งในชุมชน เพราะวัดถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีสถานที่ เช่น ลานวัด อาคารเอนกประสงค์ อาคารปฏิบัติธรรม หรืออาคารที่ใช้ประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นโอกาสที่วัดจะได้เกื้อกูลในด้านสาธารณะแก่ประชาชนหรือชุมชนได้เป็นอย่างดี มีความสะดวกในการไปมาหรือการเดินทาง เพราะเป็นที่รู้จักและคุ้นเคยดีของประชาชนและผู้คนในสังคมอยู่แล้ว เพียงแต่พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้วางระเบียบหรือยุทธศาสตร์ในการวางแผนเรื่องการจัดการต่าง ๆ ให้เป็นไป และได้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและคนในชุมชน ซึ่งต้องมีการวางวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างดี

“สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

“สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เพื่อให้มีความพร้อมและสามารถที่จะให้ประชาชนทุกคน หรือคณะหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์เป็นอย่างดี^{๙๙}

พระสังฆาธิการเสริมทักษะและความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในวัดโดยการอบรมแก่ประโยชน์ที่เป็นการให้บริการหรือสร้างเสริมคุณธรรมด้วยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยกล่อมเกล่าประชาชนในชุมชนให้มีแนวคิดและหลักการด้านความคิดทางด้านพระพุทธศาสนา โดยพระสังฆาธิการนั้น ต้องเป็นธรรมาจริยหรือทำให้เกิดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมเหล่านี้ให้เกิดมีภายในวัดให้ได้ หรือต้องให้มีกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นภายในวัด เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมทางด้านความคิดจิตใจของประชาชนและผู้คนที่อยู่ในชุมชน อย่างน้อยก็ได้ทำให้สังคมเกิดความร่มเย็นจากการเผยแผ่หลักธรรมตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาสู่ผู้คนประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้าน สังคมนั้น ๆ ได้รับเอาสิ่งเหล่านี้ไป เพื่อเสริมสร้างสร้างสุขภาพจิตใจของคนในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ให้มีความแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันทางด้านความคิดให้กับประชาชนและคนในสังคม ได้มีแนวความคิดในทางที่ดี ที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและสังคม เพราะว่าการรับเอาธรรมะตามแนวทางพระพุทธศาสนา เช่น หัวข้อในเรื่อง อปริหานิยธรรม ๗ ประการ ในเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ความพร้อมเพรียงกัน ในการทำกิจกรรม หรือการทำงานก็เป็นประโยชน์มากในทางปฏิบัติ เป็นประโยชน์มากที่จะทำให้เกิดความสามัคคีและความปรองดองเกิดขึ้นในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ตามมาอย่างแน่นอน^{๑๐๐} การเผยแผ่และอบรมให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณรก็เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างมากในการที่จะเสริมสร้างและยกระดับความสามารถของพระสังฆาธิการที่จะเป็นผู้นำชุมชนหรือแม้แต่พระภิกษุสามเณรก็ตาม เป็นเสมือนเมล็ดพันธุ์แห่งความดีในทางพระพุทธศาสนาควรที่จะบ่มเพาะสร้างเสริมปัญญาและความรู้ตามแนวทางที่พระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนไว้ในเรื่องนี้ พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเพื่อยกระดับความสามารถของตนเอง และของสังคมด้วยในภาพรวม เพราะพระสังฆาธิการเป็นเสมือนผู้นำด้านจิตใจและจิตวิญญาณของผู้คนในชุมชนและสังคม เป็นที่ไว้วางใจหรือได้รับความเชื่อถือจากคนประชาชนในชุมชนและสังคมนั้น ๆ จึงควรที่จะได้คิดและตระหนักในเรื่องนี้ไว้มากในฐานะที่พระสังฆาธิการเป็นผู้นำทางด้านจิตใจของประชาชน ก็จำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้ที่จะนำเอาสิ่งที่เกิดประโยชน์และเป็นประโยชน์ไปให้กับประชาชนในชุมชนสังคมนั้นเป็นการเกื้อกูลที่เป็นประโยชน์ด้านการสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคมตามแนวทางของหลักการทางพระพุทธศาสนา^{๑๐๑}

หน่วยงานราชการ องค์การศาสนาต่าง ๆ เช่น องค์การพระพุทธศาสนาช่วยให้ข้อมูล และการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่นั้นตามแนวทางพระพุทธศาสนาแล้วนั้น วัดต้องเป็นหลักโดยผ่านทางการปฏิบัติของพระสังฆาธิการต้องมีหน้าที่ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนา

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ประจำจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น ที่มีหน้าที่หลักในการที่จะจัดสรรกิจการหรือจัดสรรปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมตามหน้าที่ของตนในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น พระสังฆาธิการต้องมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานเหล่านี้ หรือในกรณีที่วัดเองสามารถที่จะจัดทำได้อีกก็เป็นเรื่องที่วัดควรต้องจัดให้มีกิจกรรมเหล่านี้ไว้ ในโอกาสเทศกาลต่าง ๆ เพื่อที่จะส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ไปในตัว ที่จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะให้คนหรือประชาชนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ได้มีโอกาสได้เข้าวัดมากขึ้นด้วย เป็นหน้าที่ของศาสนาให้เกิดกิจกรรมเหล่านี้ภายในวัด เพราะเป็นกิจกรรมที่เกื้อกูลเป็นประโยชน์แก่สาธารณะแก่ชุมชนเป็นอันมาก ถือว่าเป็นงานหลักของพระสังฆาธิการต้องเป็นผู้ส่งเสริมและจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้น^{๑๒} พระสังฆาธิการต้องประสานความร่วมมือองค์กรภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี เช่น การไฟฟ้าสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ ในโลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากโดยเฉพาะเรื่องของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น หรือเครื่องมือทางการสื่อสารอื่น ๆ ก็ตามมีความจำเป็นอย่างมากในเรื่องการทำงานหรือการบริหารงานต้องอาศัยปัจจัยเหล่านี้ช่วยในการทำงานเพื่อความสะดวกในการทำงาน แต่เนื่องจากพวกอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือสื่อสารเหล่านี้ยังมีราคาที่สูงอยู่ ดังนั้นก็ต้องเป็นภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ต้องอาศัยหรือต้องพึ่งพาจากองค์กรเอกชนที่มีความสามารถและศักยภาพจัดหามาให้ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนการทำงานอีกอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้และถือเป็นความจำเป็นในยุคที่การสื่อสารครอบคลุมไปในวงกว้าง พระสังฆาธิการต้องประสานความร่วมมือในส่วนนี้ด้วย ที่ถือว่าเป็นความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องจัดหาและให้มีอุปกรณ์เหล่านี้ในการทำงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ให้การทำงานลุล่วงไปได้โดยง่ายนั่นเอง^{๑๓}

พระสังฆาธิการทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการทำนุบำรุงสาธารณูปการที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นแบบอย่างเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ในเรื่องนี้ การทำนุบำรุงสาธารณูปการ เช่น ประปา ไฟฟ้า เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชนที่มีวัด โดยมีพระสังฆาธิการเป็นแกนหลักในการเป็นผู้นำควรที่จะให้ความสำคัญและมีการบำรุงรักษาให้มีความสมบูรณ์ในเรื่องของอุปกรณ์ การใช้งานต่าง ๆ ของเครื่องมือให้มีความปลอดภัยสามารถใช้งานได้โดยต้องมีการบำรุงรักษาเป็นประจำ หมั่นตรวจตราอย่างสม่ำเสมอให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อยู่เสมอเพื่อให้เกิดความมั่นใจ และเกิดประโยชน์กับชุมชนด้วยการจัดตั้งหน่วยหรือทีมงานช่างไว้คอยทำหน้าที่หากเกิดความจำเป็นเร่งด่วนก็สามารถดำเนินการได้ทันที ทำให้เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่ของการแก้ไขปัญหาอันอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้^{๑๔} วัดสนับสนุนจัดอบรมวิชาชีพเพื่อเสริมทักษะความรู้นำไปประกอบอาชีพของคนในชุมชน ในส่วนนี้เป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการนั้นควรให้ความสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่เกี่ยวกับรายได้ของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่น อาชีพเสริมที่มีเรื่องของความชำนาญ เช่น วิชาช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายดนัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสุช ไม้ตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เป็นต้น เพราะส่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนเมื่อคนเหล่านั้น มีทักษะความรู้ก็สามารถที่จะนำเอาวิชาชีพเหล่านี้ไปประกอบวิชาชีพเพื่อที่จะสามารถหารายได้เสริมเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ก็เป็นเรื่องที่วัดโดยการนำของพระสังฆาธิการสามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นสาธารณสงเคราะห์ได้ ตรงกับเจตนาและจุดมุ่งหมายของการเกื้อกูลที่เป็นสาธารณสงเคราะห์ได้ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อม เพราะถือว่าได้มีพระสังฆาธิการได้เข้าไปให้ความร่วมมือ หรือเข้าไปให้ความสะดวก ให้แนวทาง หรือการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์กับสาธารณะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้ ที่เป็นการสงเคราะห์หรือเพื่อให้ประโยชน์กับคนหมู่มากให้ได้รับประโยชน์ และเกิดความเจริญและการพัฒนาชุมชนและสังคมนั้น ๆ เป็นผู้รับประโยชน์จากการกระทำนั้นด้วย ซึ่งพระสังฆาธิการในพื้นที่เหล่านั้นต้องมีความเข้าใจและเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ได้ดีกว่าควรที่จะทำอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนเหล่านั้น^{๑๕}

พระสังฆาธิการต้องอุทิศตนเอง เสียสละในงานสงเคราะห์ให้กับชุมชนต้องมีความอดทนและความเพียรในหน้าที่ของตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนในสังคม การทำงานในทุกอย่างนั้น ล้วนแล้วแต่จะต้องมีสิ่งต่าง ๆ มากมายหลายอย่างที่จะพระสังฆาธิการจะต้องประสบสิ่งเหล่านั้น ในการทำงานก็มีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเรื่องดังต่อไปนี้ มาพิจารณา คือ ขันติ ความอดทน วิริยะ ความเพียร ปสาทะ ความเลื่อมใส หรือความศรัทธาในสิ่งที่เรากำลังทำอยู่นั้น นำเอาหลักธรรมเหล่านี้มาพิจารณาแล้วนำมาเข้ามาในการทำงานด้วยเพราะว่าในการทำงานต้องประสบสิ่งที่ไม่ปรารถนา หรือเกิดข้อขัดข้อง หรืออุปสรรค ในเรื่องใดเราต้องใช้สติระลึกรู้ถึง ธรรมะทั้งหลายเหล่านี้มาพิจารณาแล้วนำมาปรับใช้ เพื่อที่จะได้ก้าวข้ามความไม่ปรารถนา หรืออุปสรรคในการทำงาน ต้องระลึกอยู่เสมอว่า เจ้าจะต้องทำงานเพื่อสาธารณะเป็นการสงเคราะห์เกื้อกูลให้แกชุมชนหรือสังคมต้องเจอคนทุกรูปแบบ หลายที่มีทั้งดีและไม่ดีกันไป จึงจำเป็นต้องมีความอดทน ความเพียร และมีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคมชุมชนต่อไปโดยไม่เกิดความท้อถอยเสียก่อนที่งานนั้นจะสำเร็จหรือไม่ล้มเลิกเสียกลางคัน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างมาก^{๑๖} สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาคนในชุมชนในรูปของกิจของคนรุ่นใหม่เพื่อดึงความสนใจให้คนเข้าวัดมากยิ่งขึ้น มีความจำเป็นในเรื่องเหล่านี้ที่มีความเกี่ยวพันกันทั้งเรื่องของการสร้างสิ่งที่จะนำคนนั้นเข้าวัด พระสังฆาธิการต้องมีวิสัยทัศน์ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นการพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปให้มีความกลมกลืนและสอดคล้องกัน ในเรื่องที่เป็นเรื่องของการพัฒนาในรูปแบบที่เป็นประโยชน์กับสังคม แหล่งเรียนรู้ของชุมชนนั้นมีความสำคัญมาก แต่กลับได้รับความสนใจหรือให้ความสำคัญน้อยมาก ดูได้จากในแต่ละชุมชนไม่ค่อยมีแหล่งการเรียนรู้สำหรับชุมชนให้เห็นกันเลย หรือมีก็น้อยมาก ในเรื่องนี้พระสังฆาธิการต้องทำความเข้าใจและต้องปลูกฝังความคิดให้คนในชุมชนได้หันมาสนใจ ให้เข้าใจว่าแหล่งเรียนรู้ชุมชนนั้นคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร และจำเป็นอย่างไรกับชุมชน ต้องชี้ชัดลงไปในเรื่องกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของคนในชุมชนให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้นและต้องเป็นไปในทางปฏิบัติให้ได้ด้วย ไมอย่างนั้นแล้วในการพัฒนาชุมชนก็จะไม่ว่าเป็นการ

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

พัฒนาที่ยังไม่ถูกที่ จึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร พระสังฆาธิการควรให้ความสำคัญและสนใจเป็นพิเศษในเรื่องเหล่านี้ด้วย และต้องพยายามทุกวิธีที่จะทำให้ชุมชนหรือประชาชนเข้าใจและรักการเรียนรู้ให้ได้ เพราะผลที่เกิดตามมานั้นมีประโยชน์ที่จะเกิดกับชุมชนโดยตรงและชุมชนเองก็ได้รับประโยชน์^{๑๗}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล วัดและพระสังฆาธิการนั้นเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประสานกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่น ๆ อีกพอที่พระสังฆาธิการจะได้ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

๔.๑.๒ สภาพทั่วไปในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

การเข้าไปสนับสนุน การพัฒนาแม่บ้านหรือชุมชนนั้นเพื่อก่อให้เกิดการอยู่ดี มีเครื่องอำนวยความสะดวก มีถนนสัญจรไปมาได้สะดวกสบาย และที่เล็งเห็นในกิจการด้านนี้ คือ การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกับทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในทุกด้าน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย การทำงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมกิจกรรมทางภาครัฐ ทางหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้กิจกรรมนั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้เป็นอย่างดี เห็นสมควรที่ต้องจัดกิจการในด้านนี้ต่อไป^{๑๘} ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีถือว่าทำได้ดีอยู่แล้ว เพราะมีการทำกิจกรรมนี้กันอยู่เป็นประจำในทุก ๆ เดือน และได้รับความชื่นชมจากประชาชนรอบ ๆ วัด และในเขตอำเภอเมือง ได้อย่างมากมาย^{๑๙} การดำเนินกิจการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลควรมีการวางแผนที่ดีในการบริหารจัดการ การกระจายงาน และประชาสัมพันธ์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ควรสนับสนุนเฉพาะบางกิจกรรมที่มีความสำคัญ และควรมีการจัดตั้งกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต และจัดให้มีการเปิดรับอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือกิจการ^{๒๐} ไม่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้มีการตั้งกองทุนไว้ภายในวัด^{๒๑} ต้องรับรู้ก่อนว่าความต้องการในด้านไหนต้องมาก่อน เช่น เกิดน้ำท่วมบ้านเรือนเสียหายจะปลูกบ้านให้มันต้องมาที่หลัง ปัญหาเร่งด่วน คือ อาหาร

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคฺคปญฺโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนฺตธมฺโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาตปญฺโญ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ต้องมาก่อน ตามด้วยพื้นฟูจิตใจ แล้วสิ่งปลูกสร้างค่อยตามมา^{๒๒} วัดเป็นศูนย์รวมพลังความสามัคคีในชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นในวัด และวัดต้องสร้างความร่วมมือและศรัทธาจากชุมชน วัดเป็นจุดแข็งในการทำกิจกรรมในชุมชนมากกว่าองค์กรอื่น ๆ^{๒๓}

การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ เป็นการนำพางานการสงเคราะห์ให้เกิดความเจริญขึ้นโดยแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นสอนให้พัฒนาจิตใจเป็นหลักสำคัญเพื่อเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเพื่อไปขับเคลื่อนงานให้เจริญขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ต้องไปพัฒนาจิตใจของประชาชน ให้ตื่นตัว ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางธรรม เป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ความดี การพัฒนาด้านจิตเจ้านั้นต้องส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสงบด้วยอำนาจธรรมอย่างแท้จริง เพราะถ้าคนเราเข้าถึงการปฏิบัติธรรมแล้วจะเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิต รู้ว่าเกิดมาเพื่ออะไร อยู่เพื่ออะไร สิ่งใดงามอันควรทำนั้นคืออะไร พระสงฆ์ต้องช่วยให้คนรู้และชี้แนะแนวทางเพื่อลดปัญหาทางสังคม ให้คนรู้ใช้ปัญญาพิจารณาตัวเองให้มากขึ้น มีศีลบริสุทธิ์ ไม่ถอมงคลตื่นชาว เชื่อกรรมเมื่อประพฤติธรรม^{๒๔} พระสังฆาธิการมีผลงานเห็นว่ามีจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ อยู่บ้าง ใครไปขอให้ช่วยท่านก็ช่วย ท่านอยากช่วย ท่านก็ไปช่วยตามความเหมาะสม ใจจริงอยากให้พระสังฆาธิการ มีแผนรอบงานด้านต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบไว้ แต่อาจจะทำได้ครบไม่ครบก็ อีกเรื่องหนึ่ง^{๒๕} เปิดวัดให้เป็นแหล่งหรือสถานที่ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ แก่ชุมชนประชาชนหรือคนในหมู่บ้านหรือสังคม วัดมีความสามารถมีศักยภาพในเรื่องสถานที่เพราะว่าโดยทำเลและที่ตั้งของวัดโดยส่วนใหญ่ มีความลงตัวมีบริเวณกว้างและมีเนื้อที่ข้อได้เปรียบของวัดในเรื่องสถานที่ หรืออาคารต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณวัด มีความพร้อมโดยส่วนใหญ่ที่จะรองรับกิจการในชุมชนได้อย่างเต็มที่ โดยทำให้ชุมชนนั้นใช้สถานที่ของวัดนั้น ๆ ได้อย่างลงตัวและเกิดประโยชน์ เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อผู้อื่นด้านสาธารณประโยชน์ของวัดโดยพระสังฆาธิการเป็นผู้ดำเนินงาน^{๒๖} วัดจัดหาทุน เพื่อการดำเนินกิจกรรมโดยพระสังฆาธิการการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ชุมชนหรือประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคม ให้เกิดประโยชน์และการพัฒนาโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดในรูปกิจกรรมที่ออกแบบมาสำหรับชุมชนสำหรับให้มีและเกิดความเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการยกระดับของประชาชนหรือคนในชุมชนในระดับต่าง ๆ ให้มีการได้รับทำกิจกรรมนั้นได้ตามความเหมาะสมกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างสอดคล้อง และลงตัวมากที่สุดด้วย^{๒๗}

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารูโว, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเจือง ตังคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

วัดจัดหาทุนหรืออุปกรณ์ในเรื่องการสนับสนุนช่วยเหลือด้านสิ่งของและเงินในเรื่องอาหารกลางวันให้แก่โรงเรียน หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชนหรือประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคม ในส่วนชุมชนอาจมีการจัดสรรหรือแจกจ่ายเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ยารักษาโรค หรือ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น ผ้าห่ม ในคราวอากาศหนาวเย็น เป็นต้น โดยการนำของพระสังฆาธิการต้องเป็นผู้ดำเนินการที่จะเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือหมู่บ้าน^{๒๘} ให้สถานที่ของวัดเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนแก่นักเรียนนักศึกษาวันอาทิตย์ เช่น ก.ศ.น. เป็นต้น เพื่อเป็นที่เรียนในบริเวณของวัด ในส่วนของการศึกษาของชุมชนวัดต้องให้การสนับสนุน เพื่อเป็นการสร้างบุคคลากรในชุมชน ที่จะต้องมีความเจริญทางด้านการศึกษาเป็นการพัฒนาชุมชนและสังคมไปในตัวของมันเอง เพราะว่าเมื่อคนในชุมชนนั้นมีความรู้ที่ดีก็จะสามารถรับรู้และเข้าใจในอีกหลาย ๆ มิติ ทำให้เกิดการพัฒนาที่เร็วขึ้นเพราะความเข้าใจสภาพและมีเหตุผลจะเป็นตัวหลักในเรื่องแนวความคิด และเกิดการกระทำตามมา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่วัดหรือพระสังฆาธิการควรจัดให้มี เพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ แก่ชุมชนหรือประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคม ให้พัฒนาเรื่องการศึกษา^{๒๙} ให้ใช้สถานที่แก่ชมรมนักร้องกำลังกาย และกลุ่มแม่บ้านในตำบลเพื่อเป็นที่ส่งเสริมสุขภาพ เพราะมีความพร้อมและอยู่ในชุมชนเดินทางสะดวก เพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ แก่คนหรือประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้าน เรื่องสุขภาพเป็นเรื่องจำเป็นพื้นฐานอีกเรื่องหนึ่งที่ในยุคสมัยปัจจุบันนี้มีการรณรงค์เรื่องการออกกำลังกายของคนในสังคมโดยถือเป็นเรื่องสำคัญ และทุกคนหรือประชาชนให้ความสนใจเรื่องการออกกำลังกาย ที่จะต้องทำเป็นกิจวัตรประจำวันขาดไม่ได้ และถือให้เป็นสิ่งที่ต้องทำสม่ำเสมอ จึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการควรให้ความสำคัญ และควรที่จะส่งเสริมและให้การสนับสนุนด้านการสุขภาพและอนามัยของคนในชุมชนและสังคม เป็นจุดหนึ่งที่จะนำพาความมีสุขภาพและร่างกายที่สมบูรณ์ให้กับชุมชนและสังคม เพื่อเป็นพื้นฐานให้การพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนและสังคมที่ขาดไม่ได้อีกอย่างหนึ่ง เหมือนกันเพราะเมื่อประชาชนหรือคนในชุมชนมีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจแล้วก็จะส่งผลดี ในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้เหมือนกัน^{๓๐}

วัดให้สถานที่และอำนวยความสะดวกในกิจการของชุมชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของผู้อื่นในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ เป็นอย่างดี พระสังฆาธิการซึ่งเป็นตัวแทนของวัด ต้องนำหลักการบริหารจัดการ ว่าด้วยเรื่องการจัดการคนหรือบุคคลากร ที่มีอยู่ให้เหมาะสมและมีความพร้อม ประการที่ สองเรื่องงบประมาณในการบริการจัดการต้องอยู่ในกรอบอย่างเคร่งครัดและมีความชัดเจน และต้องคุ้มค่าในการใช้จ่ายในเรื่องการจัดการด้วย ประการที่สามเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องทุ่นแรงของมนุษย์ที่ต้องจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการด้วย ต้องมีการวางแผนงาน ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์หรือสิ่งของนั้น ๆ ให้อยู่สภาพที่พร้อมกับการใช้งาน และมีประสิทธิภาพด้วย ประการที่สี่ ประการสุดท้าย การจัดการระบบ ต้องบูรณาการหรือการประยุกต์หรือผสมผสานความ

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ลงตัวทั้งสี่ ประการที่กล่าวมาแล้วให้เกิดความลงตัว ในการบริหารจัดการเพื่อที่จะให้เป็นการช่วยเหลือ เกื้อกูล ผู้อื่นเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือประชาชนหรือคนจำนวนมาก^{๓๑} ให้สถานที่วัดเป็น สถานที่การฝึกอบรมค่ายลูกเสือชาวบ้านภายในบริเวณวัด เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อให้ เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือประชาชนหรือคนจำนวนมาก ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือ ความจงรักภักดี ในสถาบันหลักของชาติ คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบัน พระมหากษัตริย์ เป็นปลูกฝังความมีจิตใจที่ยึดมั่นในสามสถาบันหลัก ที่เราคนไทยทุกคนต้องตระหนัก ถึงข้อนี้ให้มาก ค่ายลูกเสือถือเป็นบ่มเพาะความสามัคคีปองดองของคนในชุมชน ในอันที่จะผนึกกำลัง กัน ร่วมกันทำกิจกรรมมีความรักความสามัคคีกันเป็นพลังในการปกป้อง และเกื้อหนุนหลักของชาติ^{๓๒}

เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนด้วยกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันกีฬา เช่น เปตอง เป็นต้น โดยให้สถานที่แข่งขันภายในวัด การที่คนในชุมมีความสนใจกีฬานั้นเป็นสิ่งที่ต้องมีการส่งเสริมและ ต้องพยายามให้เกิดมีในสังคมชุมชนหรือหมู่ เพราะกีฬานั้นทำให้ทุกคนได้ฝึกความเป็นผู้มีน้ำใจเป็น นักกีฬา มีความเสียสละ มีความอดทน มีความเพียร และมีน้ำใจนักกีฬา ที่จะทำให้ผู้ที่ได้เล่นกีฬา มีความซึบซาบความเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา และสามารถที่จะนำเอาสิ่งเหล่านี้ไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ในหลายเรื่อง ทำให้สังคมความเป็นอยู่ที่ดีในเรื่องของความปลอดภัย และเรื่องของ ความเอื้อเฟื้อในสังคมชุมชนเพราะผลดีของกีฬานั้นเอง ส่งเสริมอาชีพโดยใช้วัดเป็นสถานที่นัดพบ โบราณในวัดแก่ชุมชนเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือ ประชาชน การนัดพบโบราณนี้ก็เป็นศิลปะที่เป็นสมบัติตกทอดของบรรพบุรุษของเรา ในปัจจุบันได้ มีการพัฒนามาเป็นอาชีพเสริมและบางคน หรือหลายคนก็ได้ยึดเอาเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวได้ ถือว่าเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่จะจะสามารถช่วยให้คนในชุมชนได้มีรายได้ และยังเป็น การอนุรักษ์ศิลปะการนัดไว้ให้ตกทอดเป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลังได้สืบทอดศิลปะนี้ไว้ด้วย^{๓๓} วัดเปิด อาคารสถานที่ที่เป็นลานวัดหรืออาจเป็นสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้ในการค้าขาย หรือเป็นสถานที่เปิดตลาด นัด เพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์แก่คนในชุมชน ในการนี้ถือว่าเป็น เรื่องของการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นที่เป็นเรื่องจำเป็น และสำคัญเพราะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน และการเป็นอยู่ของคนในชุมชนด้วย ทางวัดต้องให้ความอนุเคราะห์ให้ความสะดวกให้ความช่วยเหลือ ให้การส่งเสริมตามสมควรแก่สถานะของบุคคลนั้น ๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีและมีความสำคัญในการที่ พระสงฆ์ฆาการต้องให้ความสำคัญ มีความจริงใจ มีความปรารถนาที่จะจัดสรร และจัดแจงแบ่งปันให้ เกิดความเป็นธรรมให้กับทุก ๆ ฝ่าย ในอันที่จะทำให้เกิดเชื่อมั่นเชื่อถือ และมีความเคารพของคนหรือ ประชาชนในสังคมที่มีต่อวัดโดยที่พระสงฆ์ฆาการนั้นต้องมีการบริหารหรือการจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้มีความเหมาะสมและลงตัวและเป็นไปโดยเรียบร้อย^{๓๔}

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางสุข ไมตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พระ สังฆาธิการและต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนหมู่มาก เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง และหาเหตุผลในการทำงาน ต้องมีความรอบรู้และรอบคอบ สามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้าง เป็นที่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ของพระสังฆาธิการ เพราะว่า วัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถพอที่จะให้ความอนุเคราะห์ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดหาหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสม และมีความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมต่อไป ด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญ และผาสุกต่อไป

๔.๑.๓ สภาพทั่วไปในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนหรือสังคมที่อยู่ เป็นการส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้สภาพจิตใจ สภาพร่างกาย การดำเนินวิถีชีวิตดีขึ้นตามไปด้วยการสร้างสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานหลัก เช่น การสร้างระบบประปาหมู่บ้านเพื่อไว้ใช้ การมีส่วนในการให้ที่สร้างบ้านที่อยู่อาศัย รวมถึงการสร้างบ่อน้ำเพื่อเป็นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะให้ทุกคนได้มีชีวิตชีวิตที่ดี การสร้างปอดอันใหญ่ต่ออายุได้แก่การปลูกป่า ปลูกต้นไม้ และอีกหลาย ๆ กิจกรรม มีผลดีต่อประชาชนทุกชุมชนในจังหวัดราชบุรี ควรที่จะมุ่งมั่นสร้างส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างนี้ต่อไป^{๓๕} ปัจจุบันทุกวัดทำได้ดีอยู่แล้วในเรื่องเหล่านี้ เพราะว่าคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองมีการตื่นตัวในเรื่องนี้ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ให้วัดมีความสะอาดเรียบร้อย และสวยงามตามหลัก ๕ ส. ในการพัฒนาวัดและชุมชน เป็นต้น^{๓๖} ไม่ได้เข้าร่วมโครงการสร้างถนน การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างโรงพยาบาล โดยที่คนในชุมชนหรือสังคมคิดไปว่าอาจไม่ใช่หน้าที่หรือเป็นเพราะเรื่องของการติดต่อสื่อสารที่อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนเรื่องการข่าวสารและข้อมูล^{๓๗} มีข้อมูลเพียงพออย่าก่อให้เกิดประโยชน์ได้เฉพาะ จะต้องใช้ประโยชน์ร่วมกันทุกท่านมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน แต่ความเห็นแก่ตัวก่อให้เกิดปัญหาเพราะจะยึดใช้เพื่อผู้เดียวไม่ใช่เช่นนี้ ปลอຍให้ทำเช่นนั้น ต้องสร้างจิตปลูกสำนึกให้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มิเช่นนั้นจะถูกปลอຍให้รกล้าง ทรุฎโทรม ขาดการดูแล บางครั้งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในบางเรื่องควรจะมีการทำความเข้าใจกันให้มากกว่านี้ ในการที่จะปลูกจิตสำนึกในการช่วยกันอนุรักษ์หรือรักษาไว้ ของสิ่งมีค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนและสังคมนั้น ๆ เอง^{๓๘} สาธารณสมบัติของวัดต่าง ๆ มีมาก บางวัดก็มีเยอะหลายแห่ง บางวัดมีสาธารณสมบัติสามารถ

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคฺคปญฺโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูสมุทรฐนพนธ์ ขาดปญฺโญ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ให้คนเข้าชมได้ เป็นประโยชน์กับชุมชนในด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น^{๓๙} เป็นลักษณะการทอดผ้าป่ามอบทุนทรัพย์ เพื่อจัดซื้อเครื่องมือการแพทย์ และปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่ที่ทรุดโทรมภายในโรงพยาบาลในเขตจังหวัดราชบุรี เพื่อสนับสนุนให้กิจกรรมของโรงพยาบาลรัฐที่มีประชาชนมารับบริการอย่างมากในปัจจุบันเกิดความสะดวกรวดเร็ว และมีอุปกรณ์การแพทย์ที่เหมาะสมกับจำนวนประชาชนที่มาขอรับบริการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้มีจิตใจในการอนุรักษ์กิจกรรมหรือสิ่งที่ดีที่ควรรักษาไว้^{๔๐}

พระสังฆาธิการ มีผลงานเห็นว่ามีจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ อยู่บ้างใครไปขอให้ช่วยท่านก็ช่วย ท่านอยากช่วย ท่านก็ไปช่วยตามความเหมาะสม ใจจริงอยากให้พระสังฆาธิการมีแผนกรอบงานด้านต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบไว้ แต่อาจจะทำได้ครบไม่ครบก็ อีกเรื่องหนึ่ง^{๔๑} ดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุเพื่อยืดอายุการใช้งานหรือเพื่อการอนุรักษ์เป็นการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนหรือสังคมให้สืบทอดต่อไป โดยการที่คนในชุมชนช่วยกันเพื่อทำหน้าที่ในด้านการอนุรักษ์สถานที่ต่าง ๆ ของสาธารณสมบัติในชุมชนที่เป็นเสมือนมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมและวิถีของชุมชน ที่บรรดาบรรพบุรุษได้สร้างไว้เป็นมรดกไว้ให้กับเราที่เป็นชนรุ่นหลังได้มีความภาคภูมิใจ ในความสามารถของท่านเหล่านั้นในอดีต ที่ได้บรรจงสร้างสรรค์ไว้เพื่อเป็นตัวแทนของความรุ่งเรืองในอดีตที่บอกเล่าเรื่องราวผ่านกาลเวลาด้วยความภาคภูมิใจ^{๔๒} มีกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์เช่นกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ โดยวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับวัดจัดขึ้นตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อที่จะช่วยกันอนุรักษ์และสืบทอดให้เกิดความสำนึกในความมีใจรักในเรื่องมรดกที่เป็นสาธารณะสมบัติที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานหรือโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อความรักและความหวงแหนสิ่งเหล่านี้ให้อยู่คู่กับชุมชนหรือหมู่บ้าน ในอันที่ช่วยเชิดชูหรือ ช่วยเพิ่มสำคัญของชุมชน^{๔๓} จัดเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาในสถานที่นั้น ๆ เช่น สถานที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น การอนุรักษ์หรือการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนนั้นมีความสำคัญมาก และมีความละเอียดมีข้อปลีกย่อย และวิธีการดูแลที่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้ดูแลนั้น ๆ ต้องศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจในบริบทของสาธารณะสมบัติของชุมชนหรือสังคมนั้นด้วยความระมัดระวัง และต้องมีความพิถีพิถันมากอยู่ เพราะการอนุรักษ์สาธารณสมบัติอันเป็นโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ ต้องใช้หรือมีข้อจำกัดอยู่มากนั้น ถึงจะเรียกได้ว่าเป็นการอนุรักษ์สาธารณสมบัติอย่างแท้จริงนั่นเอง^{๔๔} ทำการบำรุง ซ่อมแซม ส่วนที่ชำรุดให้คงเดิมโดยการประสานทางงบประมาณจากกรมศิลปากรมาช่วยกันเรื่องค่าใช้จ่ายในการบูรณะ การทำนุบำรุงสาธารณสมบัติถือว่าเป็นความจำเป็นและ

^{๓๙} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ดิงคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขา, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระมหานันท กนตธมโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ความสำคัญมากยิ่งขึ้น ถ้าสาธารณสมบัตินั้น ๆ มีความเก่าแก่หรือทรุดโทรมหรืออายุมาก ก็ต้องมีการทำนุบำรุงกันตามสภาพ ก็เป็นสิ่งที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานความจำเป็นผ่านหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบในเรื่องนี้ ก็คงไม่พ้นกรมศิลปากรที่มีหน้าที่โดยตรง พระสังฆาธิการต้องมีส่วนร่วมในเรื่องนี้เพราะถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างมาก^{๔๕} จัดตั้งกองทุนเพื่อหางบประมาณในการซ่อมแซมโบราณสถานโบราณวัตถุของชุมชน ในเรื่องการทำนุบำรุงหรือหมู่บ้านที่มีสาธารณสมบัติ อันต้องมีการซ่อมแซมหรือบำรุงให้มีสภาพที่คงทน หรือให้มีสภาพใช้งานได้นั้น จำเป็นต้องมีงบประมาณหรือทุนในการซ่อมแซม ชุมชนต้องร่วมมือกันจัดตั้งกองทุนเพื่อหาเงินงบประมาณในซ่อมแซมสาธารณสมบัติที่มีอยู่ในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ด้วยการที่จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจของชุมชน มีกองทุนในการซ่อมแซมสาธารณสมบัติที่เป็นของชุมชน เพราะว่าการของบประมาณจากหน่วยราชการมีขั้นตอนและวิธีการมากอยู่และงบประมาณในแต่ละปีหรือแต่ละครั้งนั้นได้ไม่มาก ส่วนหนึ่งเราจะต้องเป็นผู้หาเองในฐานะคนในชุมชน ต้องร่วมด้วยช่วยกันให้มีกองทุนขึ้นมาเพื่อการทำงานที่มีแนวทางและมีระบบในการซ่อมแซม^{๔๖}

จัดทำเอกสารโดย การจัดทำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การจัดทำเอกสารเพื่อการรณรงค์การอนุรักษ์สาธารณสมบัติของชุมชนเป็นเรื่องจำเป็น และสำคัญมากอีกวิธีหนึ่งในการที่จะช่วยกันอนุรักษ์ เพราะเป็นการชี้แจงและทำความเข้าใจและชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญเพื่อการกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ด้วยภาพที่เป็นสื่อให้เห็นจะได้ช่วยกันพิจารณาเรื่องราวหรือความเป็นไปโดยเฉพาะประวัติหรือเรื่องราวเกี่ยวกับสาธารณสมบัตินั้น คงบ่งบอกเรื่องราวได้ดีผ่านเอกสาร เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนความคิดความรู้สึกในการสำนึกถึงภัยของคนที่อยู่ในชุมชนได้เป็นอย่างดีอีกหนทางหนึ่งของการอนุรักษ์สาธารณสมบัติอันเป็นของชุมชนนั้น ๆ^{๔๗} รณรงค์เรื่องการมีจิตสำนึกในการรักษาสถานสมบัติของชุมชนเพื่อความเข้าใจของคนในชุมชน เรื่องนี้ต้องการให้ชุมชนเองเป็นผู้จะต้องมีหรือเห็นความสำคัญในเรื่องนี้จากผู้นำหรือผู้ที่จะสามารถบอกกล่าวเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์เพื่อการถ่ายทอดสู่คนในชุมชน เป็นการปลูกฝังจิตใจหรือสำนึกในการรักษาสถานสมบัติอันเป็นสิ่งหรือสมบัติของหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นเรื่องที่คนในชุมชนต้องลงมือปฏิบัติ เพื่อเป็นการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรกเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชนเรียนรู้และเข้าใจจากคนในชุมชน โดยที่พระสังฆาธิการต้องผู้ประสานให้เกิดมีสิ่งเหล่านี้ในชุมชนเพราะว่าเป็นวิถีของชุมชนที่พวกเราทุกคนไม่ควรละเลย ในการที่จะบอกกล่าวหรือเล่าเรื่องราวของสาธารณสมบัติที่เป็นสมบัติของชุมชน^{๔๘} ปรับปรุงทัศนียภาพให้สดชื่นเช่น การปลูกต้นไม้ในโอกาสต่าง ๆ รอบ ๆ โบราณสถานเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ การปรับปรุงทัศนียภาพรอบสาธารณสมบัตินั้น เป็นการเพิ่มสีสันหรือเพิ่มความสดใสหรือเพื่อให้เกิดความสนใจในการที่จะได้สัมผัสความรู้สึกในการที่ได้เที่ยวชมสาธารณสมบัติหรือโบราณสถานต่าง ๆ

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางสาวสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นางสาวสุข ไมตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ได้ชื่นชมสิ่งหรือองค์ประกอบที่เป็นธรรมชาติจะช่วยให้เพิ่มบรรยากาศให้มีความน่าสนใจและน่าที่จะมาเที่ยวชม หรือการมาพักผ่อนหย่อนใจในคราวต่าง ๆ หรือการพักผ่อนในโอกาสต่าง ๆ ^{๔๙}

จัดบุคลากรเพื่อดูแลรักษาสาธารณสมบัติสถานอันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชน ในเรื่องนี้นั้นเป็นความจำเป็นและถือเป็นเรื่องที่ชุมชนหรือองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องกระทำหรือต้องเป็นผู้ให้ความสะดวกหรือมีการจัดบุคลากรมาช่วยกันดูแลสาธารณสมบัติสถานที่ถือว่าเป็นสมบัติของคนหรือของชุมชนนั้น ๆ ในการที่จะยึดอายุหรือเพื่อเป็นสืบทอดสาธารณสมบัติเหล่านี้ให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไปได้อีกนาน และก็ยังถือเป็นหน้าเป็นตาหรือเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่ได้มีสาธารณสมบัติสถานไว้ในชุมชน ^{๕๐} ออกกฎเป็นกฎหมายสร้างกฎระเบียบอย่างเข้มงวดในการรักษาสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับโบราณสถานต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันหรือการทำลายจากบุคคลภายนอกที่มีใจของชุมชนหรือแม้แต่คนของชุมชนเองก็ตามที่ยังไม่มีความเข้าใจ เพื่อการยึดอายุการใช้งานสาธารณสมบัติสถานเหล่านั้นไว้ใช้งานหรือไว้เพื่อความภาคภูมิใจของคนในชุมชน เรื่องการออกกฎหรือระเบียบข้อบังคับในการบังคับใช้กับบุคคลที่ยังไม่เข้าใจในการใช้สาธารณสมบัติสถานเพื่อจะได้ให้คนเหล่านั้นได้รับรู้ถึงความสำคัญของสาธารณสมบัติสถานว่ามีความสำคัญ หรือความจำเป็นอย่างไร ก็จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจของคนหรือบุคคลในชุมชนและสังคม ได้ตระหนักและให้ความสำคัญของสาธารณสมบัติสถานได้อีกวิธีหนึ่งเช่นกัน ^{๕๑}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานอันเป็นสาธารณสมบัติ มีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษา ที่นับวันนานไปสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติสถานก็จะมีหมดหรือทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ แม้จะมีการดูแลรักษาอย่างดี หมายถึงก็รักษาหรือดูแลกันไปตามความเข้าใจหรือความเคยชิน แต่ในทางการอนุรักษ์นั้นมีความละเอียดและซับซ้อนมากในเรื่องทางเทคนิค และวิธีในการอนุรักษ์หรือรักษาให้อยู่คงเดิม นั้น ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อย จำเป็นที่คนหรือประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ก่อนที่สาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจเยียวยาได้ ในฐานะที่พระสังฆาธิการหรือวัดหรือองค์ที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต้องหันมายอมรับและให้ความสำคัญในการดูแลสาธารณสมบัติสถานให้มีความคงทนถาวรสืบไป อย่างน้อยก็ เพื่อเป็นการสืบทอดในสิ่งที่บรรพบุรุษในรุ่นก่อนหน้าได้สะสมเอาไว้ได้ชื่นชมกัน และเป็นการประกาศความสามารถในงานศิลปกรรมได้เป็นอย่างดีว่าคนในยุคก่อนก็มีความสามารถไม่แพ้คนในยุคนี้เหมือนกัน

๔.๑.๔ สภาพทั่วไปในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

การช่วยเหลือประชาชนทั่วไปที่ประสบภัยต่าง ๆ เหมือนกับการเข้าไปช่วยแบบเปล่า หวังเพียงอย่างเดียวคือให้ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ได้มีสิ่งอุปโภคบริโภคได้ทันทั่วถึงทันต่อเหตุการณ์ เช่น กิจกรรมเยี่ยมพระภิกษุผู้อาพาธ และประชาชนที่เจ็บป่วยตามโรงพยาบาลได้รับสิ่งของสิ่งอำนวยความสะดวก

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สะดวก และให้ขวัญกำลังใจที่ดีมีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน และสร้างโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ มีผลดีต่อประชาชนในจังหวัดราชบุรี เห็นควรที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์นี้ที่ตั้งไว้ต่อไปเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนจังหวัดราชบุรี^{๕๒} ยังไม่ดีเท่าที่ควร พระกับประชาชนต่างคนต่างอยู่ไปวัน ๆ วัดก็อยู่ไปไม่มีกิจกรรมใด ๆ ให้ประชาชนเข้าวัด ประชาชนก็ไม่เข้าวัดนอกจากจะมีงานศพ หรืองานทำบุญในแต่ละครั้งถึงจะเข้าวัด นอกจากนั้นก็ไม่ค่อยเลียดจึงทำให้ประชาชนไม่ค่อยที่จะเข้าวัดในเรื่องนี้เป็นปัญหาเรื่องที่ต้องควรพิจารณาและควรทำความเข้าใจและต้องหันมาให้ความสนใจเรื่องนี้ให้มากมีฉะนั้นวัดกับบ้านจะห่างกันมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตวัดอาจหมดความสำคัญไปเลยก็ได้เพราะชุมชนพึ่งวัดและวัดก็พึ่งชุมชนต่างถ้อยที่ ถ้อยอาศัยกันมาเหมือนในอดีต อย่าให้วัดกับบ้านหรือชุมชนต้องห่างเหินกัน^{๕๓}

ในความหลากหลายที่ มีความต้องการไม่เหมือนกัน เพราะในสังคมปัจจุบันนี้มีความเจริญก้าวหน้าในด้านวัตถุนิยมมากเกินไป ทุกวันนี้ผู้คนมุ่งแสวงหาในสิ่งที่ตนคิดว่าจะต้องทำให้ได้จนบางครั้งก็หลงลืมความเป็นจริง และความถูกต้อง แต่จะให้ถูกใจทุกคนในพื้นที่เป็นไปไม่ได้ แต่เพื่อที่จักได้รับการอุดหนุนในภาพรวมใน ส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น หากต้องการได้รับความช่วยเหลือแล้วนั้น^{๕๔} พบปะชุมชนให้ความช่วยเหลือชุมชนถือหลักปฏิบัติที่วัดทุกวัดไปได้ปฏิบัติกับชุมชนเพื่อช่วยเหลือโครงการช่วยเหลือชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ มีเพียงพอกับความต้องการของชุมชน ให้มีความต่อเนื่องและให้ประโยชน์แก่คนหมู่มาก การพบปะและมีกิจกรรมก็มีความสำคัญมากในการที่ผู้คนในชุมชนจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสมานกลมเกลียวกันทำให้สังคมชุมชนมีความสุขที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของคนในชุมชนนั่นเอง^{๕๕} ควรมีการวางแผนที่ดีในการบริหารจัดการ การกระจายงานและการประชาสัมพันธ์ ควรสนับสนุนเฉพาะกิจกรรมที่มีความสำคัญ ต้องมีการจัดตั้งกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม และจัดให้มีการเปิดรับอาสาสมัครเพื่อให้ความช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจจะมีมากขึ้นในอนาคต กิจกรรมนั้นควรต้องมีความสอดคล้องและต้องเป็นประโยชน์กับชุมชนและสังคม หรือหมู่บ้านนั้นที่คนในชุมชนจะต้องช่วยเหลือกันยามเกิดความทุกข์ร้อนขึ้นมา โดยการจัดเป็นองค์กรหรือชมรมขึ้นมาก็ได้ไว้คอยช่วยเหลือกัน^{๕๖}

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระราชวัลลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดา อคฺคปญฺโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๕} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเจือง ดึงคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนตธมโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เป็นลักษณะการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสที่เรียนดีแต่ยากจน เพื่อสนับสนุนให้เด็กที่ด้อยโอกาสมีโอกาสในการศึกษามากขึ้น เป็นเรื่องที่ควรที่จะให้ความสนใจและความใส่ใจในเรื่องนี้ให้ มากเพราะการสร้างคนนั้นมีความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนเพราะการสนับสนุนด้านการศึกษา นั้น เป็นแนวคิดที่ฉลาดและได้ผลในทางปฏิบัติ เป็นการสร้างเสริมกำลังใจที่มีผลเป็นอย่างมาก และรวมไป ถึงการมอบเครื่องช่วยเหลือเครื่องอุปโภคบริโภค ที่เป็นความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ประชาชนที่ได้รับ ความเดือดร้อนในพื้นที่ต่างที่ประสบภัยต่าง ๆ ^{๕๗} พระสังฆาธิการมีผลงานเห็นว่ามีจัดการงานสาธารณสงเคราะห์อยู่บ้าง ใครไปขอให้ช่วยท่านก็ช่วย ท่านอยากช่วย ท่านก็ไปช่วยตามความเหมาะสม ใจจริงอยากให้พระสังฆาธิการมีแผน กรอบงานด้านต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบไว้ แต่อาจจะทำได้ครบ ไม่ครบก็ อีกเรื่องหนึ่ง งานด้านนี้เป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการให้ความสนใจและให้ความสำคัญมากอีก ประการหนึ่งเพราะเป็นการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญและทำให้สังคมน่าอยู่น่าอาศัยมากกว่าเดิม และก็เป็นแนวทางที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักเกณฑ์ในเรื่องงานสาธารณะเอาไว้เป็นอันมากในครั้งพุทธกาล^{๕๘}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ของพระสังฆาธิการหรือวัดที่ถือว่าเป็น ศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่น แม้ในปัจจุบัน บ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไปบ้างตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปแต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็ ยังมีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอยู่ ควรที่พระสังฆาธิการต้องพยายามในทุก ๆ ด้านเพื่อที่จะสร้างความศรัทธาและสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนได้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา ต้องทุ่มเทให้กับชุมชนเพราะช่วยบรรเทาทุกข์หรือความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตามความสามารถของเราที่จะกระทำให้ หรือการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชนแก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบากและต้องการความช่วยเหลือ ต้องให้วัดอยู่เคียงข้างกับคนและประชาชนในชุมชนเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมาเพื่อตึงศรัทธาให้วัดกับชุมชนกลับมาเป็นเหมือนเดิม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคมต่อไป

^{๕๗} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีทัศนะร่วมกันมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๒.๑ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินการเพื่อยช่วยเหลือเกื้อกูล

มีการวางแผนที่ดีในการบริหารจัดการ การติดตามผลการจัดการดำเนินการเพื่อยช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นระยะ เพื่อการปรับปรุงในกิจกรรมตามแผน มีการสะท้อนความคิดเห็นของการติดตามผลเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินการในครั้งต่อไป เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เช่น ออกเสียงตามสายในชุมชน หรือสถานีวิทยุชุมชน มีการกระจายงานหรือมอบหมายการทำงาน มอบอำนาจงานเพื่อกิจการที่ดำเนินการบรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว^{๕๙} ปัญหาคนไม่เข้าวัดคือเมื่อจัดกิจกรรมใด ๆ ไปแล้วคนไม่เข้าวัดหรือเข้ามาก็จริงแต่ก็น้อยมาก โดยส่วนใหญ่แล้วนั้นการประชาสัมพันธ์ก็จะรู้กันในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียงกับวัดที่จะได้รับข่าวสารหรืออาจจะได้รับข่าวสารไม่ตรงกับความจริง^{๖๐} ด้านการประชาสัมพันธ์ยังล่าช้า ขาดผู้ดำเนินงาน และผู้ตรวจสอบผลการดำเนินงานด้านการให้ความช่วยเหลือชุมชนกรณีน้ำท่วม ในเรื่องนี้เป็นเหตุการณ์ที่เป็นภัยตามธรรมชาติซึ่งอาจไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย ๆ นัก ในด้านการประชาสัมพันธ์ก็อาจจะได้ไม่เน้นความเป็นปัจจุบันทันด่วนอะไรมากนัก จึงอาจจะทำให้ได้รับข่าวสารล่าช้าไปได้เหมือนกัน^{๖๑} เรื่องบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในกิจกรรมนั้น ๆ ยังขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ เป็นปัญหาที่มีมานานและเป็นเหตุผลหนึ่งที่จะทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง เพราะว่าบุคลากรนั้นสำคัญมาก บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในกิจกรรมนั้นหายากและไม่ค่อยมีจิตอาสาที่จะมาทำกิจกรรมบ่อยนัก ทำให้วัดที่จัดกิจกรรมต้องแบกภาระค่าใช้จ่ายเอง การดำเนินการกิจกรรมยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเท่าที่ควรเพราะขาดความร่วมมือจากชุมชนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง การกำหนดแผนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง บางอย่างยังขาดข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงอยู่มาก^{๖๒} บางส่วนก็ไม่พบปัญหา เพราะการติดต่อประสานงานในการทำงานเป็นไปได้สะดวกรวดเร็วอาจเป็นเพราะว่ามีการติดต่อประสานงานกัน และมีความต่อเนื่องมีระบบ ให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น อาจเป็นเพราะความ เอาใจใส่ดูแลในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี^{๖๓}

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระราชวัลลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดา อคฺคปัญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนฺตธมฺโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูสมุทรฐนพนธ์ ขาดปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๓} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารวฺโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การรับรู้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน้อย เป็นปัญหาใหญ่และเป็นปัญหาหลักในทุก ๆ เรื่องที่หน่วยงานภาครัฐ นั้นมีข้อจำกัดทางการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่ได้ให้ความสนใจ หรือมีการรับรู้ปัญหาขององค์กรคณะสงฆ์ และระบบที่ยังไม่สอดคล้องกับระบบของคณะสงฆ์ในบางเรื่องที่ไม่อาจที่จะช่วยเหลือเพราะอาจติดขัดในเรื่องระเบียบและข้อกฎหมายบางอย่าง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีความจำกัดในเรื่องการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพราะต้องมีขั้นตอน และระเบียบ ประชาชนองค์กรใน ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่ ความขาดแคลนเป็นเรื่องที่ประสบปัญหากันมายาวนาน และยังแก้ไขไม่ได้ องค์กรต่าง ๆ ประสบปัญหานี้มา^{๖๔} ประชาชนหรือคนในชุมชนมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยหรือยังไม่เข้าใจเรื่องงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในกิจการเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ให้กับประชาชนหรือชุมชน แนวคิดหรือความเชื่อแบบเก่า ๆ ที่เห็นพระสงฆ์ในแบบที่ต้องอยู่เฉย ๆ ที่วัด ในปัจจุบันพระสังฆาธิการมีรูปแบบเปลี่ยนไปตามลักษณะขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ต้องมีการะงานที่ทำมากขึ้นซึ่งในบางครั้งงานแต่ละอย่างนั้นประชาชนในชุมชนเองก็ยังไม่เข้าใจว่าพระสงฆ์ทำได้หรือเปล่าผิณวินัยหรือไม่ หรือว่าใช้กิจที่สงฆ์จะทำหรือเปล่านั้น ก็เป็นเรื่องที่พระสังฆาธิการจะต้องให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหน้าที่ที่จะต้องทำในฐานะพระสงฆ์อย่างไรบ้าง เพราะก็มีหน้าที่หลายเรื่องราวที่องค์กรคณะสงฆ์ได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยและความเป็นไปของสังคมที่เป็นในปัจจุบัน ก็เป็นเรื่องที่มีความยากพอสมควรในเรื่องความเข้าใจหรือแนวความคิด ค่อนข้างมีความยากพอสมควรในปัญหาเรื่องนี้ที่จะต้องใช้ความพยายามอย่างมากมาย และจะต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างเข้ามาสนับสนุนเพื่อเป็นเหตุผลในหักล้างความคิดเดิม ๆ ของประชาชนหรือคนในสังคมชุมชนให้มีความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจได้ในระดับหนึ่ง^{๖๕}

สถานที่อบรมประชาชนของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูลอาจมีความพกร่องเรื่องการเตรียมความพร้อมของการใช้งานของอาคารสถานที่ที่มีอันตราย และเก่าทรุดโทรมเพราะกาลเวลา ไม่ได้มาตรฐานมีอันตรายกับผู้ที่จะเข้ามาใช้งาน ในเรื่องของความปลอดภัยของอาคารสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดหรือภายในชุมชนนั้น ในบางครั้งเราก็ไม่ค่อยให้ความสนใจกัน แต่ว่าก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของคนที่มาใช้หรือมาอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ที่จะทำให้เกิดปัญหาอยู่บ่อย ๆ ได้ เพราะการใช้งานอย่างเดียวน และไม่ได้ดูแลเรื่องของความสมบูรณ์ของสถานที่ ที่เราได้ใช้งานอยู่ก็เกิดปัญหา เกิดเหตุที่ไม่คาดคิดได้ เพราะความเก่าแก่ทรุดโทรมนั่นเอง ซึ่งอาคารและสถานที่ก็ได้สร้างมานาน และใช้งานมานานก็เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดปัญหาได้บ่อยครั้งได้ เราต้องไม่ลืมว่าการกิจการสาธารณสงเคราะห์นั้นเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก ถ้าเกิดปัญหาก็จะแก้ยากต้องมีความรอบคอบอย่างยิ่ง ในการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหา^{๖๖} วิทยากรผู้อบรมขาดความรู้ความสามารถในการอบรมไม่มีความเข้าใจบริบทในเรื่องของชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจการสาธารณ

^{๖๔} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ดิงคลองตัน, วยาวิจักรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ วัดต้องเร่งปรับปรุง และยกระดับความสามารถของพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อการเผยแผ่ต่อสาธารณะให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำให้ชุมชนหรือคนในสังคมนั้นยอมรับได้ใน ท่ามกลางของความหลากหลายทางความคิดเห็น จึงจำเป็นจะต้องมีพระสังฆาธิการที่จะต้อง มีคุณวุฒิ และวิยวุฒิ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของคนหรือประชาชนในสังคมหรือชุมชนนั้น ก็จะทำให้การเผยแผ่ที่มีผลกับการพัฒนากิจการสาธารณสงเคราะห์ เดินหน้าไปได้อย่างดี และมีอุปสรรคน้อยที่สุด เพราะตัวจักรสำคัญในเรื่องการอบรมทำความเข้าใจในหลักการหรือเหตุผลหรือการเผยแผ่ให้คนในชุมชนได้รับรู้ นั้นเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการโดยตรง ควรที่จะให้ความสนใจเป็นพิเศษในรายละเอียด เพราะมีผลในทางด้านความคิดและความเข้าใจ หากข้อมูลผิดพลาดก็จะทำให้เข้าใจผิดไปเลยซึ่งไม่ควรที่จะให้เรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นได้ ก็ต้องฝากความหวังนี้ไว้กับพระสังฆาธิการด้วย^{๖๗}

พระสังฆาธิการยังไม่เข้าใจในความตระหนักถึงการยกระดับความสามารถของตนเองให้มีความเป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลาเพราะพระสังฆาธิการในเรื่องสาธารณสงเคราะห์ต้องให้ความรู้กับชุมชนอยู่เสมอ ดูเหมือนว่าจะเป็นจุดบกพร่องที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนในเรื่องของการที่จะต้องนำความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะจะต้องมีความชัดเจนและแม่นยำในเรื่องของหลักการและเหตุผลที่เชื่อมโยงกันเพื่อที่จะได้ตอบคำถามหรือความสงสัยของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี ทั้งในส่วนของหลักการทางพระพุทธศาสนา และความเป็นไปของกระแสทางสังคม พระสังฆาธิการต้องมีความรู้รอบในหลายส่วนและหลายมิติ เพื่อจะได้เป็นที่เคารพและศรัทธาของประชาชนในสังคมและชุมชน ทั้งนี้และทั้งนั้นพระสังฆาธิการต้องเพิ่มและใส่ใจการยกระดับความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้นด้วย เพื่อที่จะได้ก้าวทันโลกตามทันสังคม และคงหลักการทางพระพุทธศาสนาไว้ให้ได้ ก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ยังมีอยู่^{๖๘} ยังขาดความสนใจและการดูแลจากหน่วยงานราชการเช่นองค์กรพุทธศาสนาช่วยให้ข้อมูล และการจัดกิจกรรม ในเรื่องนี้ก็ยังมี ความบกพร่องอยู่ไม่น้อยเนื่องจากว่าหน่วยงานราชการนั้นมี ข้อจำกัดหลายอย่างไม่ว่าจะเป็น เรื่องงบประมาณ เรื่องการบริหารงานบุคคล เป็นต้น ของหน่วยงานราชการที่มีข้อจำกัดในหลายอย่าง หลายเรื่อง ที่พระสังฆาธิการควรเข้ามาดูแลในเรื่องการประสานความร่วมมือ เพื่อที่จะได้รับการดูแลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น ในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ไม่ให้เกิดความล่าช้าหรือไม่ได้รับความสนใจ เพื่อที่จะทำให้การพัฒนาสามารถทำได้ก็เป็นสิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุง อย่างน้อยก็เพื่อจะทำให้เกิดความรับรู้ของหน่วยราชการบ้าง เพราะวัดก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนสังคมที่มีความสามารถที่จะพัฒนาชุมชนในส่วนของสาธารณสงเคราะห์ได้ดียิ่งขึ้นหากว่าได้รับการสนับสนุนอีกแรงหนึ่งจากภาครัฐด้วย^{๖๙}

^{๖๗} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

มีความเหลื่อมล้ำกันในเรื่องของการกระจายความเท่าเทียมกันทางโอกาสของหน่วยงานราชการระหว่างวัดเล็ก ๆ กับวัดใหญ่ในเรื่องของกิจกรรม และรายได้สนับสนุนจากหน่วยงานของราชการ เป็นจำกัอย่างหนึ่งของหน่วยงานราชการที่มีหลักเกณฑ์และระเบียบ วัดเล็ก ๆ หรือวัดที่ไม่มีชื่อเสียงหรือไม่เป็นที่รู้จัก ก็อาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนได้ จากข้อจำกัดบางอย่างพระสังฆาธิการต้องใช้ความอดทนหรือไม่ก็ต้องขอความเห็นใจหรือความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ นั้น เพื่อที่ขับเคลื่อนกิจการสาธารณสงเคราะห์ที่พระสังฆาธิการจะสามารถกระทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติได้จริงให้เกิดขึ้น^{๗๐} ด้วยเหตุที่ว่างานสาธารณสงเคราะห์ก็ต้องพึ่งพาอาศัยหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยขับเคลื่อนอีกแรงหนึ่ง ลำพังวัดหรือพระสังฆาธิการเองก็ไม่สามารถที่ทำงานด้านกิจการสาธารณสงเคราะห์ให้สำเร็จลงได้ตามเจตนารมณ์ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในส่วนนี้มาช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชนที่นับวันมากขึ้น และจะต้องทำกันเป็นระบบ และแบบแผนมากกว่าต่างคนต่างทำซึ่งก็จะเป็นผลเสียมากกว่าผลดีที่ควร ที่ต้องร่วมมือกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ ๆ^{๗๑} ข้อจำกัดของหน่วยงานเอกชนในการสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้าที่สนับสนุนคอมพิวเตอร์ แกะโรงเรียนหรือชุมชน โดยพระสังฆาธิการเป็นผู้ประสานความช่วยเหลือก็ประสบปัญหาหลายประการ เช่น อุปกรณ์ที่รับมานั้นไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชนที่มีมากแต่ได้รับการสนับสนุนมาน้อยจากหน่วยงานเอกชน และส่วนที่ขาดทางชุมชนหรือโรงเรียนก็ยังคงต้องรับภาระต่อไป ในเรื่องนี้ต้องมีการประสานในปัญหา ควรที่จะมีการเพิ่มเติมจำนวนของการบริจาคเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน โดยการขอให้ทางภาคเอกชนผู้บริจาคนั้นช่วยอนุเคราะห์เพื่อลดปัญหาความขาดแคลนอุปกรณ์ได้^{๗๒} หน่วยงานราชการยังขาดความยืดหยุ่นในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ในการที่พระสังฆาธิการต้องการที่ช่วยเหลือก็อุปสรรคสาธารณสงเคราะห์ที่วัดต้องประสบปัญหาในการติดต่อกับหน่วยราชการ ก็เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาในการทำงานของพระสังฆาธิการที่จะต้องติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ ที่ในบางครั้งกฎและระเบียบทางองค์กรคณะสงฆ์ยังไม่มี ความชัดเจนหรือมีข้อกำหนดที่ไม่ตรงกันกับ หน่วยงานทางราชการ ในบางครั้งระเบียบกำหนดให้ทำได้แต่บางครั้งวัดเองก็ติดขัดเหมือนกันต้องมี การกำหนดให้เกิดความยืดหยุ่นเพื่อแก้ปัญหา^{๗๓}

วัดยังไม่ความสามารถในการเป็นกำลังหลักให้ชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ได้ทำให้ชุมชนต้องการความช่วยเหลือก็อุปสรรค และไม่มั่นใจในพระสังฆาธิการซึ่งเป็นตัวแทนของวัด ในส่วนนี้ต้องมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหานี้เพื่อจะได้เรียกศรัทธาจากชุมชนกลับมาเหมือนเดิม สำหรับปัญหานี้อาจจะเกิดที่ความไม่เข้าใจในหน้าที่ หรือว่ามีความเข้าใจที่ผิดพลาดจากความไม่เป็นจริง ในส่วนนี้วัดและพระสังฆาธิการต้องเร่งระดมความคิดและหาทางทำความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องเหล่านี้อย่าปล่อยไว้จะความไม่เชื่อถือนั้นก็จะเป็นปัญหาเพิ่มมากขึ้นไปอีก^{๗๔} วัดและชุมชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของ

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายดนัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๒} สัมภาษณ์ นางสุข ไม้ตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาคนในชุมชนในรูปของกิจกรรมของคนรุ่นใหม่เพื่อดึงความสนใจให้คนเข้าวัดมากยิ่งขึ้น ที่มีความเชื่อมโยงกับการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ เมื่อไม่มีการส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้ ปัญหานี้เป็นเรื่องเป็นเรื่องของแนวความคิด และความเชื่อที่จะต้องมีการทำความเข้าใจให้มากขึ้นกว่านี้ เป็นเรื่องที่จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรกก่อน เพราะว่า การพัฒนาจะได้ผลก็เพราะคนมีความรู้มีความเข้าใจในเรื่องราวได้ดี ก็มาจากการเรียนรู้เป็นสำคัญ ประเด็นอยากให้พระสังฆาธิการใช้ความอดทนในการที่จะต้องทำความเข้าใจแท้จริงในปัญหา และก็ต้องหาทางแก้ไขให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมที่สามารถที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ยกระดับความรู้ของชุมชนเพื่อที่จะแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้นด้วย^{๗๕}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ของพระสังฆาธิการนั้นมีปัญหาที่ไม่ยังได้รับการแก้ไขหลายอย่าง ที่จะต้องดำเนินการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนหรือสังคมต่อไปได้โดยที่จะได้นำปัญหาทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชาชนหรือคนในชุมชนมีการติดต่อกับวัดน้อยลง ปัญหาหน่วยงานราชการ หรือปัญหาของบุคลากรขององค์กรคณะสงฆ์นั้น ต้องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้แก้ไข และยกระดับความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการหรือพระภิกษุสงฆ์ จะได้มีศักยภาพความสามารถที่จะได้ดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนหรือสังคมต่อไป ซึ่งในทุกปัญหานั้นก็ต้องมีระยะเวลา และความเหมาะสมของกาลเวลา เพราะบางปัญหาก็มีใช้จะแก้ไขได้ อาจจะต้องรอ องค์ประกอบที่พร้อมสำหรับการแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ มาถึงก่อนก็เป็นได้

๔.๒.๒ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

การระดมทุนให้การสนับสนุนส่งเสริม เพราะในการสนับสนุนทุนนั้นอาจจะมีกำลังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ทำให้ไม่เพียงพอต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณสงเคราะห์^{๗๖} ปัญหาคือยังทำไม่ได้ทุกวัด และยังเข้าถึงประชาชนได้อย่างไม่ทุกบ้าน และพระในเขตอำเภอเมืองยังไม่ส่งเสริมกันทุกวัด มีทำกันเป็นบางวัด เป็นต้น^{๗๗} ขาดปัจจัยในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ชุมชนขาดสภาพคล่องด้านค่าครองชีพ^{๗๘} มีบ้างในแต่ละพื้นที่ การเดินทางต้องขึ้นอยู่กับฤดูฝนนั้นหากมีน้ำหลากก็จะเข้าไปได้ยาก และของนำไปอาจจะไม่ตรงกับความต้องการในเบื้องต้น จึงนำมาซึ่งปัญหาและอุปสรรคจึงตามมาเมื่อทราบความต้องการพื้นฐานแล้วก็จะช่วยขจัดปัญหาได้^{๗๙} ปัจจุบันพลังสามัคคีในชุมชนขาดหายไปเนื่องจากคนเข้าวัดน้อยลง ศรัทธา

^{๗๕} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวังกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๖} สัมภาษณ์ พระราชวัลลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๗๗} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคคปณโณ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พระครูสมุทรฐนพนธ์ ขาดปณโณ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารวโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ของชุมชนกับวัดเริ่มลดน้อยลงเพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จุดแข็งของวัดเริ่มเป็นปัญหาคือ เมื่อจัดกิจกรรมแล้วคนไม่เข้าวัดหรือน้อยมาก ๆ บางวัด^{๘๐} ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พบว่ามีเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่มาก การสนับสนุนทางด้านการศึกษายังไม่เพียงพอ จึงต้องขอแรงสนับสนุนจากภาคประชาชน หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์ทางการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนให้ทั่วถึงกันมากขึ้น^{๘๑} การรับรู้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน้อย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กรใน ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่^{๘๒} ขาดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนในบทบาทของพระสงฆ์ในการให้วัดเป็นสถานที่ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องบอกว่าเรื่องที่ของพระสงฆ์หรือพระสงฆ์ก็เป็นถกเถียงมานาน โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้หน้าที่ของพระนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยตามเหตุการณ์บ้านเมือง แต่สิ่งที่ยังไม่เปลี่ยนคือความเข้าใจหรือความรู้สึกของคนในชุมชนหรือประชาชนนั้นยังมีความคิดหรือความรู้สึกที่ยังเหมือนในอดีต คือเห็นว่าพระควรอยู่เฉย ๆ อยู่แต่ในวัด หรือว่าจะทำอะไรบ้างก็จะถูกมองว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์หรือของพระที่จะต้องทำ และก็ถูกมองว่าพระทำอะไรที่นอกเรื่องไม่ใช่เรื่อง เป็นต้น ในทางการบริหารจัดการคณะสงฆ์นั้นหน้าที่หลักของพระสงฆ์การนั้นประกอบไปด้วยหน้าที่ ๖ อย่างหรือประเภท คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ทั้งหมดก็เป็นหน้าที่ที่พระต้องจัดการบริหารให้เกิดมี และมีความก้าวหน้าเป็นภารกิจของพระสงฆ์หรือองค์กร คณะสงฆ์ควรที่จะทำความเข้าใจกับประชาชน และชุมชนให้ได้ทราบหน้าที่และภาระอันนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และมีความเห็นไปในทางเดียวกัน^{๘๓}

ขาดแคลนพระสงฆ์หรือพระสงฆ์ขององค์กรสงฆ์มาทำหน้าที่ในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นเรื่องที่เป็นห่วงในเรื่องบุคคลากรทางพระพุทธศาสนาที่นับวันจะลดน้อยถอยลงเรื่อย ๆ จึงทำให้องค์กรคณะสงฆ์นั้นประสบปัญหาที่ไม่สามารถหรือหาบุคคลากรที่มีคุณภาพและความสามารถมาทำหน้าที่ ที่มีความซับซ้อนในหลายมิติและมียากในเรื่องความรู้ความเข้าใจในเรื่องของชุมชนและสังคมนั้นมีความละเอียดอ่อนที่มีทางด้านจิตใจ จึงจำเป็นการที่บุคคลากรมีความสามารถทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ^{๘๔} ขาดผู้สนับสนุนและการจัดหาทุนหรืออุปกรณ์ในเรื่องการสนับสนุนช่วยเหลือด้านสิ่งของและเงินในเรื่องอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน ประชาชนหรือสังคมชนบทส่วนใหญ่หรือโรงเรียนที่อยู่ตามชนบทเมืองนั้น มีปัญหาเรื่องความขาดแคลนเรื่องอาหารกลางวันทั้งบางชุมชนหรือบางโรงเรียนที่ยังได้รับงบประมาณจากทางราชการแล้ว อาจจะยังไม่เพียงพอ

^{๘๐} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ตั้งคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๒} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๓} สัมภาษณ์ พระมหานรินทร์ กนตธมโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ต่อความต้องการในบางส่วนของโรงเรียนที่ยังได้รับไม่เพียงพอ ในส่วนนี้เป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ต้องรีบเข้าไปแก้ไขเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ของพระสังฆาธิการ^{๘๕} วัดขาดสถานที่ที่จะให้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนแก่นักเรียนนักศึกษาวันอาทิตย์ เช่น ก.ศ.น. เป็นต้น เพื่อเป็นที่เรียนในบริเวณของวัด เพราะวัดเองก็มีบริเวณไม่กว้างมากนัก พระสังฆาธิการ ต้องจัดหาสถานที่ ที่จะอำนวยความสะดวกในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน หรือบุคคลากรในสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่เป็นเรื่องจำเป็นไม่ควรมองข้ามปัญหาเหล่านี้ไป เพราะไม่ว่าจะพัฒนาอะไรก็ตาม ถ้าไม่มีการพัฒนาความรู้ของคนหรือประชาชนในชุมชนแล้วการพัฒนาอย่างอื่น ๆ นั้นก็จะได้น้อยและอาจล้มเหลวได้ ถ้าคนยังไม่มีความรู้และความเข้าใจ เพราะต้องเปลี่ยนความคิดของคนก่อน การพัฒนาอย่างอื่น ๆ ^{๘๖}

วัดขาดให้สถานที่แก่ฆราวสนักออกกำลังกาย หรือบางวัดมีความคับแคบใน เรื่องสถานที่ไม่เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชนที่มาใช้สถานที่ และมีความแออัดของสถานที่ ในปัจจุบันเมื่อประชากรชุมชนหรือคนในชุมชนมากขึ้น วัดที่ถือว่าเป็นจุดรวมหรือรวมศูนย์ที่ประชาชน มาทำกิจกรรมในวัด ในบางวัดบางพื้นที่ก็แออัดไปหรือแออัดเกินไป จึงจำเป็นที่พระสังฆาธิการจัดหาสถานที่สำรองไว้เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชนในด้านสุขภาพอนามัยที่ยังขาดเรื่องของสถานที่ที่จะใช้ออกกำลังกายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ เป็นการสร้างความผาสุกในด้านกายภาพของชุมชนหรือสังคมโดยรวม^{๘๗} ข้อจำกัดของสถานที่ในการทำกิจกรรมสาธารณะในการทำกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ของวัดไม่ว่าจะเป็นเรื่องเวลา เรื่องขนาดของสถานที่ เรื่องของความพร้อมในสถานที่ ที่เป็นปัญหาในการใช้งาน และมักเกิดอุปสรรคอยู่เสมอ ด้วยเหตุว่าสถานที่ของวัดนั้นได้มีประชาชนหรือคนในชุมชนมาขอใช้สถานที่ในการทำกิจกรรมกันเป็นจำนวนมากหรือกิจกรรมบางกิจกรรมอาจซ้อนกันคือทำในวันเดียวกันทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว จำเป็นที่พระสังฆาธิการ ต้องวางแผนงานในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้เกิดความสะดวกในการที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่เกิดปัญหาขึ้นมาอีก^{๘๘} ความคับแคบไม่เพียงพอของพื้นที่ในวัดในการทำกิจกรรมอบรมที่มีความต่อเนื่องและยาวนาน เช่น การเข้าค่ายอบรมลูกเสือชาวบ้าน และค่ายอบรมคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกิจกรรมใหญ่ที่ต้องใช้พื้นที่มากกว่ากิจกรรมโดยทั่ว ๆ ไป ต้องการสถานที่บริเวณกว้าง เพราะคนจำนวนมากเข้ามาทำกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลา การอบรมที่มีความต่อเนื่องกันนานหลายวัน และลักษณะของกิจกรรมนั้นต้องใช้พื้นที่มากเพื่อที่จะใช้ทำกิจกรรม จึงเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาเพราะความเป็นจริงนั้นสถานที่วัดบางครั้งก็จะทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ได้ เป็นเรื่องที่ต้องนำมาจัดทำในเรื่องการแผนการพัฒนาเพื่อที่วัดจะได้เป็นสถานที่การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อ

^{๘๕} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นางสาวสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๘} สัมภาษณ์ นางสาวสุช ไม้ตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สาธารณประโยชน์ที่คนหรือประชาชนในชุมชนนั้นประสบปัญหาการแก้ไข โดยที่พระสังฆาธิการต้องหาหนทางวิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้นแม้จะเพียงเป็นปัญหาไม่มากมายอะไรเมื่อเทียบกับปัญหาอย่างอื่น ๆ แต่ก็ยังเป็นอีกปัญหาที่ต้องแก้ไขเพื่อจะได้ช่วยแก้ไขปัญหาของชาวประชาชนหรือชุมชนหมู่บ้านได้^{๘๙}

ไม่มีสถานที่ในการส่งเสริมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนส่งเสริมการแข่งขันกีฬา เช่น เปตอง เป็นต้น โดยให้วัดเป็นสถานที่แข่งขัน วัดถือว่าเป็นศูนย์กลางในทุกอย่างและเกือบจะทุกอย่างต้องมีวัดเป็นผู้ที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะว่าโดยส่วนใหญ่แล้ววัดเป็นที่มักคั่นและคั่นเคย การจัดแข่งขันกีฬาที่จัดขึ้นในวัด ทำให้บางครั้งวัดเองก็ไม่มีสถานที่หรือบริเวณให้ เพราะชุมชนใหญ่มีประชาชน และผู้คนมาก จึงไม่มีสถานที่เพียงพอในการแข่งขันกีฬา ซึ่งก็ทำให้งิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์นั้นขาดหายไป ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายถ้าวัดจะจัดหาบริเวณหรือจัดให้มีการแข่งขันกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนก็ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก^{๙๐} ยิ่งขาดการส่งเสริมอาชีพโดยวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมเพื่อยกระดับความสามารถของคนในชุมชน และการขาดความสนใจของคนในชุมชนก็เป็นสิ่งที่เกิดปัญหาหรือเป็นข้อที่เกื้ออุปสรรคในการส่งเสริมหรือการฝึกทักษะเป็นอาชีพเสริมในชุมชนโดยใช้วัดเป็นสถานที่ฝึกหัด แต่ยังมีความสนใจคนในชุมชนไม่มากนัก อาจเป็นเพราะการที่ประชาชนให้ความสนใจน้อย และไม่ค่อยเข้าวัดจึงไม่ทราบข่าว การจัดกิจกรรมหรือการจัดนิทรรศการต่าง ๆ ที่เป็นการยกระดับความรู้ของคนหรือประชาชนในชุมชน หรือหมู่บ้าน แต่กลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ก็ต้องดูว่าเกิดจากอะไรที่ทำให้ประชาชนหรือคน ในชุมชนไม่มาร่วมกิจกรรม พระสังฆาธิการซึ่งเป็นผู้ที่จะคอยติดตามหรือนำมาเป็นธุระในการติดตามปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำปัญหามาวิเคราะห์ในจุดต่าง ๆ ว่าเกิดจากอะไรที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้น ๆ ด้วยความตระหนักและความตั้งใจที่แก้ปัญหาเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ที่เป็นประโยชน์กับคนหรือประชาชน^{๙๑}

วัดขาดการจัดสรรสถานที่อย่างเป็นระบบทำการใช้สถานที่ไม่ตรงวัตถุประสงค์และยังไม่เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์เพื่อผู้อื่นอย่างแท้จริงยังอยู่ในวงจำกัด ด้วยเหตุผลทางด้านงบประมาณที่วัดเองนั้นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นยังอยู่ในวงจำกัด คือในปัญหาแต่ละอย่างนั้น ทุกขั้นตอนต้องมีค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ดูแล หรือบุคลากรที่จะมาช่วยสนับสนุน และในส่วนของปัญหาด้านการจัดการที่วัดหรือชุมชนเองยังไม่มีระบบ หรือแนวทางที่สามารถจัดการหรือจัดสรรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ในแต่ละเรื่องต้องมีประชุมเพื่อวางนโยบายหรือแนวทางการทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์ ที่มีการจัดการวางแผนหรือการวางแผนคนให้เหมาะสม ในการจัดสรรหรือการใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า โดยมุ่งเน้นความทุ่มเท ความอดทน

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๑} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

และความเป็นผู้มีจิตอาสาที่จะทำงานให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนหรือหมู่บ้านของคนในชุมชนเอง โดยต้องมีระบบการทำงานที่เป็นการทำงานแบบจิตอาสาเพื่อการบริการประชาชนเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ตามรูปแบบของช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยปลูกฝังสิ่งนี้ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือหมู่บ้าน^{๙๒}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ในการทำงานของวัดที่มีพระสงฆ์ท่านนั้นเป็นผู้นำในปัจจุบันนี้แนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงและ ความเปลี่ยนไปของสังคมในปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้นทุกขณะ ปัญหาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่พระสงฆ์ท่านได้ทำนั้น ก็มีความยากในหลาย ๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการขาดงบประมาณ ขาดการแคลนกำลังบุคลากร ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชุมชนและประชาชน และคนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจพระสงฆ์ว่ามีหน้าที่หรือมีขอบเขตอย่างไร โดยเฉพาะงานองค์กรคณะสงฆ์นั้นมีความหลากหลายและมีมากมายอย่าง ซึ่งในบางเรื่องนั้นประชาชนยังไม่เข้าใจดีพอ ก็ทำให้เกิดปัญหาที่ไม่ควรที่จะเกิดขึ้นได้ ก็เกิดขึ้น เป็นต้น ควรที่พระสงฆ์ท่านต้องใช้ความอดทน ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างจริงจัง และความมีศรัทธาในเรื่องที่ท่านนั้น ๆ ด้วยเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นไปอย่างดีและเป็นส่วนที่จะนำพาหรือสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญต่อไปเท่าที่กำลังและความสามารถจะกระทำได้

๔.๒.๓ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

สร้างความเข้าใจในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติให้ทุกคนได้ตระหนักถึงการใช้ร่วมกัน ต้องมีจิตใจที่ต้องคิดว่าต้องรักษาต้องช่วยกัน ต้องดูแลสิ่งของที่เป็นสาธารณสมบัติร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ไปตลอดและยั่งยืน^{๙๓} มีคนดูแลรักษาน้อย ไม่ค่อยสนใจและพัฒนาสาธารณสมบัติให้ดียิ่งขึ้น^{๙๔} ขาดปัจจัยขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการติดต่อประสานงานที่ดีระหว่างพระสงฆ์ท่านอำเภอมืองกับชุมชน^{๙๕} ต้องจัดระเบียบให้เลย เช่น เขียนบอกไว้ เมื่อปล่อยให้ใช้ตามใจชอบก็จะเสียหาย ความเคยตัวจะเกิดเป็นความเคยชิน ความเคยชินจะติดเป็นนิสัย พอเป็นนิสัยจะเป็นความเคยตัว เมื่อเคยตัวก็จะเอาแต่ใจตนเอง^{๙๖} บุคลากรในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแต่ละที่ไม่เพียงพอหรือบางครั้งขาดความรู้ความเข้าใจ ความชำรุดเสียหายอันเกิดจากการใช้ประโยชน์หรือการทำลายโดยมนุษย์ทั้งที่โดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ วัดหรือชุมชนได้มีสาธารณประโยชน์ที่เกิดจากการ

^{๙๒} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๙๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคคปณโณ), รองเจ้าคณะอำเภอมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๕} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาดปณโณ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๖} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารวโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

แข่งขันและแย่งชิงผลประโยชน์กันทำให้เกิดปัญหาได้^{๙๗} ปัญหาด้านการจัดการเกี่ยวกับการทำงานต้องมีความรู้ความเข้าใจคนว่ามีประสบการณ์มากน้อยหรือเข้าใจเฉพาะด้าน ด้านการสั่งการนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นพระสังฆาธิการเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จใช้เป็นแนวทางการสร้างความสุข ความเจริญ พัฒนาดูแลรักษาสาธารณสมบัติของวัดในสถานการณ์ปัจจุบัน^{๙๘} โรงพยาบาลหรือสถานอันเป็นสาธารณสมบัติหลาย ๆ ที่ยังขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์อีกมาก แต่ปัญหาต่าง ๆ ล้วนสามารถแก้ไขได้ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ในเรื่องของ อิทธิบาท ๔ ซึ่งถ้าหากปฏิบัติแล้วจะนำพาชีวิตประสบผลสำเร็จตามปรารถนา มีหลักธรรมย่อย ๔ ประการ คือ (๑) ฉันทะ (ความพอใจ) หมายถึง ความพอใจ รักใคร่ ในสิ่งที่คิดจะทำ หรือสิ่งที่กำลังทำอยู่ (๒) วิริยะ (ความเพียร) หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายามอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะประสบผลสำเร็จ (๓) จิตตะ (ความตั้งใจ) หมายถึง การเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน อย่างกระตือรือร้น (๔) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) หมายถึง การรู้จักใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญให้ถ่วงถ่วงรอบคอบ ถ้าพบข้อบกพร่อง หรือพบปัญหา ก็จะได้อะไรมาแก้ไขได้ทันที่^{๙๙}

การรับรู้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน้อย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กรใน ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่^{๑๐๐} ขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติสถานและโบราณวัตถุเพื่อยืดอายุการใช้งานหรือเพื่อการอนุรักษ์ เป็นปัญหาใหญ่สำหรับเรื่องนี้ ที่เป็นความยากลำบากและความยากในการอนุรักษ์หรือการรักษาให้คงอยู่ของสิ่งเหล่านี้ เป็นปัญหาที่ค่อนข้างยากที่จะแก้ไขได้ แต่ก็มีความเป็นไปได้และมีความพยายามของการรักษาเพื่อยืดอายุการใช้งานหรือเพื่อรักษาเอาไว้ให้เป็นสถานที่ ที่จะใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่าง ๆ เพราะจะทำให้เกิดแรงบันดาลใจหรือแรงขับเคลื่อนในเรื่องการอนุรักษ์หรือการรักษาด้วยการให้เห็นสถานที่จริงหรือสถานที่ที่เอาไว้เพื่อการศึกษา ให้เกิดผลทางด้านจิตใจและความภาคภูมิใจ^{๑๐๑} พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์สาธารณะสมบัติสถาน เช่นกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ โดยวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับวัดจัดขึ้นตามเทศกาลต่าง ๆ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ก็เป็นเรื่องสำคัญที่เป็นปัญหาที่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องนี้กัน โดยเฉพาะแนวความคิดและความสำนึกนั้นต้องปลูกฝังด้านกิจกรรมเพื่อให้เกิดการสัมผัสและการรับรู้^{๑๐๒} ขาดเจ้าหน้าที่และที่มีก็เป็นเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาในสถานที่นั้น ๆ เช่นสถานที่ที่เป็นที่เคารพ คือ โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น เพราะขาดทุนทรัพย์หรืองบประมาณในการใช้

^{๙๗} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ดิงคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๘} สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนตธมโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จ่ายที่จะมาอุดหนุนหรือเป็นค่าใช้จ่ายแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลให้ได้รับค่าตอบแทน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ ที่จะมาขับเคลื่อนในสิ่งดังกล่าวมานี้^{๑๐๓} ขาดทำการทำนุบำรุง ซ่อมแซม ส่วนที่ชำรุดอย่างจริงจัง ให้อยู่คงเดิมโดยการประสานทางงบประมาณจากกรมศิลปากรมาช่วยกันเรื่องค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ต้องใช้ระยะเวลานานเพราะขั้นตอนราชการมีความล่าช้าในบางเรื่องเป็นต้น^{๑๐๔}

ขาดการสนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนเพื่อทางงบประมาณในการซ่อมแซมสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชน ในข้อนี้มันเป็น ปัญหาที่มีความยากและเป็นเรื่องที่เกิดจากความเสียหายถ้าเกิดความล่าช้าในเรื่องงบประมาณ เพราะจะทำให้ไม่ทันเวลาและไม่ทันการณ์ในการซ่อมแซมจึงต้องมีการประสานความร่วมมือของคนในชุมชนก่อน เพราะมีความใกล้ชิดกันก็จะสามารถทำให้การประสานง่ายขึ้น ในการขอความร่วมมือและการช่วยเหลือ^{๑๐๕} ประชาชนหรือคนทั่วไปไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเอกสารโดยการจัดทำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ไม่เข้าใจเรื่องของการอนุรักษ์อย่างจริงจัง เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงและความเข้าใจที่ผิดต่อ ๆ กันมาก็เลยไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องนี้ก็ถือเป็นความเสียหายในเรื่องนี้ได้เช่นกัน เพราะถ้าไม่ให้ความร่วมมือหรือมีความคิดเห็น แตกต่างมาก ๆ ก็เป็นปัญหาได้^{๑๐๖} ขาดความร่วมมือในการรณรงค์เรื่องการมีจิตสำนึกในการรักษาศาสนสถานสมบัติของชุมชนเพื่อความเข้าใจของคนในชุมชนและคนทั่วไป การขาดการมีส่วนร่วมในการที่คนในชุมชนจะมีจิตสำนึกในการหวงแหนสมบัติอันที่เป็นสาธารณสมบัติ^{๑๐๗} ขาดการสนับสนุนในการปรับปรุงทัศนียภาพให้สดชื่น เช่น การปลูกต้นไม้ในโอกาสต่าง ๆ รอบ ๆ โบราณสถานเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสิ่งที่ชุมชนหรือผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องในการบูรณะหรือการปรับปรุงให้เกิดความร่มเย็น หรือจะการปรับปรุงให้เกิดภูมิทัศน์ที่น่าชมน่ามอง หรือเพิ่มความสนใจแก่ผู้พบเห็นหรือการไปเที่ยวชมจะได้เกิดความสนใจและมีความชื่นชมในสถานที่ ที่ได้เที่ยวชมทำให้มีความรู้สึกในการกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งเมื่อเขามีโอกาส^{๑๐๘}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ มีความแตกต่างในปัญหาต่าง ๆ มีความซับซ้อนและมีความละเอียดอ่อนและมีความจำกัดในหลายเรื่องหลายประการด้วยกัน ในการที่พระสังฆาธิการควรจะต้องมีการประมวลปัญหาและหาความเป็นไปได้ในแนวทางที่จะนำมาแก้ปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชน มีองค์ประกอบและข้อปัญหาที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ และเป็นกรณีไป โดยที่ต้องใช้หลักเหตุผล และหลักการคิดและการประยุกต์ใช้หลักพุทธวิธีและหลักวิทยาศาสตร์ประสานนำ

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมังคลาภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

หลักทั้งสอง อย่างนำมาใช้อย่างมีความยืดหยุ่นและมีความลงตัวก็อาจจะสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้นำหลักการเหล่านี้มาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรเทาเบาบางหรือให้ปัญหาลดน้อยลง เพื่อการรักษา และการทำนุบำรุงในด้านการถือฤทธาธรรมสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนเพื่อให้ได้ใช้งานกันต่อไปได้

๔.๒.๔ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการถือฤทธาประชาชนทั่วไป

ได้รับการสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือปัจจัยในการดำเนินงานยังไม่เพียงพอจะต้องสรรหาคณะมาสนับสนุนเพิ่มขึ้น เพื่อถือฤทธาประชาชนทั่วไป มีผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ การสรรหา หรือการสนับสนุนการดำเนินงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็น ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนามาจะเป็นเรื่องความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนยังไม่ได้การตอบสนอง และอาจจะเกิดจากการที่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการถือฤทธาประชาชน^{๑๐๙} ปัญหาคือพระเราไม่ค่อยสนใจประชาชนต่างคนต่างอยู่โดยไม่ฟังพากัน จึงทำให้พระกับประชาชนห่างเหินต่อกันไม่ถือฤทธาซึ่งกันและกัน เป็นต้นในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนไปมาก วัดกับประชาชนห่างเหินกันมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการควรให้ความสนใจในปัญหานี้ให้มากเพราะว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก และเป็นสิ่งที่จะต้องรีบแก้ไขให้ได้ผลเร็วที่สุดไม่เช่นนั้นปัญหาที่จะลุกลามใหญ่ขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ได้^{๑๑๐} ความรวดเร็วและทันเวลาถือเป็นปัญหาที่ในบางครั้งอาจช่วยเหลือหรือ เยียวยาไม่ทันหรือไม่พอเพียง เจื่อนไขเวลาก็สำคัญมากในการที่จะช่วยเหลือหรือเยียวยาต้องมีความเป็นปัจจุบัน ที่ตอบสนองความต้องการของคนที่ต้องการได้อย่างทันเวลา และทันทั่วที่ โครงการช่วยเหลือชุมชนนั้นบางอย่างประชาชนยังไม่ได้ได้รับประโยชน์ทั้งบุคลากร และงบประมาณ เพราะไม่มีความพร้อมเรื่องเวลาหรือการจัดการบุคลากรให้มีความพร้อมให้มากกว่านี้^{๑๑๑}

มีเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่มาก เป็นปัญหาในการพัฒนาเป็นอย่างมาก สำหรับเรื่องเด็กด้อยโอกาสในสังคมที่ส่วนใหญ่เด็กยากจนและขาดแคลนการสนับสนุนทางด้านทุนการศึกษายังไม่เพียงพอ จึงต้องขอแรงสนับสนุนจากภาคประชาชน หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์ทางการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนให้ทั่วถึงกันมากขึ้น^{๑๑๒} การรับรู้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กรในจังหวัดน้อย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กรใน ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่ เป็นประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญมากสำหรับพระสังฆาธิการ ที่จะต้องประสบปัญหาการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างมากสำหรับวงการคณะสงฆ์ในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือหรือในบางครั้งมีความจำเป็นจะต้องพึ่งพา

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์โณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคคฺคฺโณ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ดึงคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

อาศัยหรือต้องการความช่วยเหลือในบางเรื่องบางประการ ที่องค์กรคณะสงฆ์ไม่สามารถที่จะกระทำได้ เพราะการรับรู้จากองค์กรหน่วยงานของรัฐมีน้อยมากอีกเช่นกันเป็นข้ออุปสรรคอีกข้อหนึ่งที่พระสังฆาธิการควรต้องเร่งแก้ไข^{๑๑๓}

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ในสภาพปัจจุบันที่มีสภาพเปลี่ยนแปลงอย่างมากอีกทั้งปัญหาของชุมชนกับวัดก็มีมากขึ้นในบริบทหลาย ๆ อย่าง ทั้งทางด้านความคิดและ ความเชื่อถือของคนในชุมชนและสังคม จึงจำเป็นที่พระสังฆาธิการจะต้องมีการถกแถลงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุก ๆ เรื่อง ในแต่ละปัญหานั้นมีความแตกต่างกันและมีความซับซ้อนตามเหตุตามปัจจัยนั้น ๆ ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของพระสังฆาธิการต้องใช้ความอดทน ความพยายาม ต้องมีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการที่จะสร้าง และนำพาความเจริญและเพื่อการพัฒนากับชุมชนโดยไม่เห็นแก่ความลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมาก ต้องอดทนและฝ่าฟันสิ่งต่าง ๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการนำพาความเจริญมาสู่สังคมให้จงได้ ในการที่จะเป็นการสงเคราะห์ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่เป็นการเกื้อกูลเพื่อสร้างความสุขให้กับคนหมู่มาก นี่ก็เป็นภารกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระสังฆาธิการที่จะต้องทำให้ได้

๔.๓ แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีทัศนะร่วมกันมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๓.๑ แนวทางการพัฒนาในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

ตามหลักการดำเนินการด้านการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลดีนั้นควรที่จะศึกษาตัวอย่าง และนำมาประยุกต์ตามแนวคิดของจุดประสงค์ที่วางไว้ เพื่อความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพให้ดีขึ้น การนำเทคโนโลยีปัจจุบันมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนช่วยในการดำเนินกิจกรรมในบางเรื่อง เช่น การสร้างเว็บไซต์เข้าถึงการบริการ การบันทึกผลการบริการรายบุคคลและแสดงผล เพื่อการช่วยเหลือต่อยอดหรือการจัดตั้งหน่วยศูนย์เทคโนโลยีการช่วยเหลือชุมชนเพื่อเข้าถึงข่าวสารสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต^{๑๑๔} ควรออกนโยบายให้ทุกวัดในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จัดกิจกรรมในทุก ๆ เดือนเดือนละครั้งก็ยังดีเพื่อที่จะให้ประชาชนไม่เห็นห่างจากวัด และประชาชนรอบ ๆ วัดก็จะเข้ามาวัดมากยิ่งขึ้น^{๑๑๕} โดยภาพรวมงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดมีความสำคัญมากเพราะเป็นการช่วยเหลือ

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์โณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคคปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม บทบาทของพระสงฆ์ และวัดสามารถเข้ากับประชาชนได้เป็นอย่างดี และในการพัฒนาการจัดการสาธารณสงเคราะห์ต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะมีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมาก ต้องยึดหลักสังคหวัตถุธรรม ๔ ประการ จะทำให้การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี^{๑๑๖} ควรจัดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดเพื่อประชาชนภายในวัด^{๑๑๗} ในจิตใจของประชาชนคนไทยมีน้ำใจงามพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลืออยู่แล้วในใจเมื่อทราบหรือรับรู้พร้อมเสียสละทรัพย์ได้ทันทีเพียงแค่ให้หน่วยงานตั้งรับหรือประกาศให้นำไปรวมไว้ในจุดใดจุดหนึ่งแล้วนำส่งต่อได้เลย เพียงแค่ภาครัฐมีความพร้อม ภาคเอกชนพร้อม^{๑๑๘} ต้องสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในกิจกรรมนั้น ๆ หรือมีการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถ ต้องมีการระดมทุนจากการบริจาคเพื่อทำกิจกรรมนั้น ๆ จากชุมชนเพื่อผลักดันกิจกรรมให้สำเร็จ ชุมชนภาคส่วนของสังคมต้องมีส่วนร่วมให้มากขึ้นโดยการสร้างความเข้าใจให้เกิดความรู้ ความร่วมมืออย่างจริงจัง การกำหนดแผนงานต้องมีความเป็นปัจจุบันที่สอดคล้องกับความเป็นจริงให้มากที่สุด^{๑๑๙}

ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล มีการกระจายการพัฒนาไปยังสถานอันเป็นสาธารณสมบัติหลาย ๆ แห่งในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามอำเภอต่าง ๆ โดยความร่วมมือจากคณะสงฆ์แต่ละอำเภอที่มีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้สถานอันเป็นสาธารณสมบัติในพื้นที่พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อความเกื้อกูลแก่ประชาชนในพื้นที่ที่มาขอรับบริการยังสถานที่นั้น ๆ สร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน้อย หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในแต่ละเขต ควรให้การสนับสนุน จังหวัด อบจ. ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน วัดจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่^{๑๒๐} พระสงฆ์ภิกษุต้องทำความเข้าใจในแนวคิดกับประชาชนในชุมชนให้มีความเข้าใจตรงกัน สร้างแนวความให้เป็นอย่างเดียวกันในเรื่องพระสงฆ์ภิกษุกับการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณะเพื่อประชาชน เรื่องแนวความคิดหรือความคิดเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างและหลากหลาย เป็นรายละเอียดที่จะต้องทำความเข้าใจ พระสงฆ์ภิกษุต้องสร้างความเข้าใจหรือต้องหาเหตุผลหรือคำอธิบายให้ประชาชนได้เข้าใจแนวความคิด หรือหลักการให้ถูกต้องในเรื่องที่พระสงฆ์ภิกษุทำได้ทำหรือได้นำเสนอให้ชุมชนทำว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร เพื่อการนำซึ่งความเข้าใจอันดีระหว่างกันที่จะต้องหาคำอธิบาย หรือสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน เพื่อที่จะได้มีความเห็นสอดคล้องกันและไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าวัดจะทำอะไรก็ต้องบอกกล่าวให้ประชาชนหรือชุมชนเข้าใจเหตุผลความเป็นมาและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน จะได้ไม่เกิดความสับสนในเรื่องความเห็นที่แสดงออก เพราะโดย

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนตธมโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาดปลโย, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ดิ่งคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ปกติคนเราก็แสดง ความคิดเห็นไปในทางที่ตนเชื่อเท่านั้น และโดยธรรมชาติต้องมองสิ่งอื่นผิดอยู่เสมอ
 นั่นเอง^{๑๒๑}

การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ที่เป็นของวัดที่มีสิ่งปลูกสร้างอยู่ก่อนแล้วให้มีประโยชน์
 สูงสุด เช่น ศาลา หอสวดมนต์ ลาน วิหาร เป็นต้น แนวทางการพัฒนาและการปรับปรุงยุคสิ่งที่เรามี
 อยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นประโยชน์ในการที่ประชาชนหรือบุคคลหรือกลุ่มคณะหรือสมาคมที่
 มีความต้องการที่จะใช้ประโยชน์ในอาคารสถานที่นั้น พระสังฆาธิการควรต้องมีการจัดการให้เกิดการ
 ใช้ประโยชน์ที่คุ้มค่า และสามารถที่จะรองรับประชาชนจำนวนมาก ๆ ได้ต้องมีการปรับปรุงหรือ
 ผสมผสานหลายสิ่งเข้าด้วยกันในการใช้งานในแต่ละอย่าง เพื่อให้เกิดความลงตัวและเกิดประสิทธิภาพ
 อันสูงสุดเท่าที่จะสามารถจัดทำได้ตามกำลังที่มีอยู่ เพื่อที่ประชาชนหรือคนในชุมชนได้รับประโยชน์
 จากวัดในเรื่องการเกื้อกูลเพื่อช่วยเหลือในกิจการด้านสาธารณะสงเคราะห์ในการที่ตอบสนองความ
 ต้องการของประชาชนหรือชุมชนที่มีการร้องขอมาหรือต้องใช้สถานที่^{๑๒๒} ส่งเสริมและฝึกหัดอบรม
 พระสังฆาธิการให้มีความรู้ในการเผยแผ่ในการเกื้อกูลสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการต้องม
 การพัฒนาขีดความสามารถที่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาความรู้เหล่านั้นออกไปเผยแผ่เพื่อประโยชน์
 แก่ประชาชนหรือสาธารณะชนต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนสังคมมีความก้าวหน้า และ
 พัฒนาไปในทางเจริญองค์ความรู้นั้นจะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธา และมีความมั่นใจต่อพระ
 สังฆาธิการผู้เผยแผ่ด้วย ในฐานะที่เป็นผู้นำด้านความรู้สึกรู้สึก และด้านจิตใจของประชาชนต้องความ
 มั่นใจ และความเชื่อใจให้เกิดมีแก่ชุมชนจำเป็นเสริมสร้างศักยภาพของพระสังฆาธิการนั้นให้มีความ
 พร้อมอยู่เสมอในการที่จะเผยแผ่แก่ชุมชนและประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเผยแผ่นั้น
 ของพระสังฆาธิการนั่นเอง^{๑๒๓}

กระตุ้นจิตสำนึกของพระสังฆาธิการให้มีความตระหนักในหน้าที่ในการช่วยเหลือเกื้อกูล
 ประชาชนในกิจการสาธารณะสงเคราะห์แก่ประชาชน เพราะทั้งนี้พระสังฆาธิการผจญเรื่องราวหรือ
 ปัญหาที่อาจจะเกิดความท้อถอยได้ จึงจำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งของจิตใจในการทำหน้าที่ใน
 ส่วนนี้ ก็จะต้องมีความอดทน มีสติ มีความเพียร ความศรัทธา มีความมุ่งมั่น ที่จะก้าวไปเพื่อการเผย
 แผ่และช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชนหรือชุมชนให้ได้รับประโยชน์มากที่สุดโดยที่มีความปรารถนาที่
 จะพัฒนาชุมชน และประชาชนให้ได้รับประโยชน์ ในการนี้พระสังฆาธิการต้องนำหลักธรรมะตาม
 แนวทางของพระพุทธศาสนาเข้ามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายเพื่อที่จะได้มั่นใจว่าพระ
 สังฆาธิการนั้นมีคุณสมบัติที่จะทำงานด้านกิจการเกื้อกูลสาธารณะ จะทำงานได้เต็มความสามารถใน
 อันที่จะนำความเจริญมาสู่ชุมชน ในสิ่งที่พระสังฆาธิการจะสามารถจะกระทำได้และเพื่อจรรโลง
 พระพุทธศาสนาเอาไว้ให้อยู่กับชุมชนต่อไปได้อีก^{๑๒๔} ผลักดันและขอความร่วมมือจากหน่วยงาน

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นายเทียม พัทธิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมิ่งคลาภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ราชการให้ความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แก่องค์กรคณะสงฆ์ เช่น องค์การพุทธศาสนาช่วยให้อุปการะ และการจัดกิจกรรม แนวทางการพัฒนาในเรื่องนี้นั้นต้องมีความร่วมมือจากองค์การหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องต้องให้ความอนุเคราะห์และให้ความสนับสนุนเพื่อให้เป็นสาธารณสงเคราะห์ สร้างสรรค์ความเจริญให้กับชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคม เป็นการขอความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่มีการต่อยอดในเรื่องต่าง ๆ ทั้งทางด้านกิจกรรม ทางด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน และชุมชน โดยที่พระสังฆาธิการและวัดเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการที่ต้องมีหน้าให้การสนับสนุนในโอกาสต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ ที่หน่วยงานราชการนั้นจะต้องให้การสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์และด้านอื่น ๆ ตามที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบ^{๑๒๕}

หน่วยงานราชการมีการกระจายความเท่าเทียมและโอกาสให้วัดต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ในการเกื้อกูลชุมชน ในประเด็นนี้นั้นเป็นเรื่องของการกระจายโอกาสหรือความเท่าเทียมกันเพื่อที่จะได้เกิดความสมดุลในเรื่องโอกาสเพราะวัดมีมากส่วนจำนวนกิจกรรมและการจัดสรรต่าง ๆ นั้นมีจำนวนจำกัด จึงมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้โอกาสต่าง ๆ ของวัดที่จะได้รับการสนับสนุนก็น้อยลงไปด้วยการกระจายโอกาสจึงเป็นการที่ทางหน่วยงานต้องพิจารณาเพื่อที่จะได้ให้วัดต่าง ๆ ได้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ เพราะเท่าที่ผ่านมานั้นกิจกรรมหรืองบประมาณตกกับวัดใดก็จะได้ทุกปีไปเป็นอย่างนี้การกระจายโอกาสจึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการควรหมั่นทบทวน และมีการประสานความเข้าใจ และมีการตกลงกันก็จะเป็นการดีว่าในแต่ละปีนั้นควรที่จะจัดสรรโอกาสให้แก่วัดต่าง ๆ หรือชุมชนต่าง ๆ อย่างไรเพื่อที่วัดจะได้กระจายเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนอีกต่อหนึ่ง^{๑๒๖} ขอความร่วมมือจากองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพความสามารถในการช่วยเหลือชุมชนพร้อมที่จะสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์หรือด้านงบประมาณต่าง ๆ มาให้วัดและองค์กรคณะสงฆ์ และสนับสนุนชุมชนเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ให้ชุมชนหมู่บ้านที่ประสบปัญหาหรือขาดแคลนให้ได้รับประโยชน์โดยที่พระสังฆาธิการนั้นต้องเป็นผู้ประสานการติดต่อให้องค์กรเอกชนให้ความช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อัคริภัย วาตภัย หรือเรื่องความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น เรื่อง อุปกรณ์ เช่น ถังดับเพลิง อุปกรณ์กีฬา เป็นต้น พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่จะต้องประสานการขับเคลื่อนการช่วยเหลือระหว่างองค์กรเอกชนกับชุมชนหมู่บ้านให้ได้รับประโยชน์นี้ ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรจะต้องทำเพื่อการพัฒนาชุมชน และเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ได้อีกทางหนึ่ง^{๑๒๗} ขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการให้ผ่อนปรนเรื่องกฎและระเบียบบางอย่างที่เป็น อุปสรรคในการที่วัดหรือชุมชนขอไปหรือหาช่องทางช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนและวัดในโอกาสต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้มีการปฏิรูปกฎเกณฑ์และระเบียบในหลาย ๆ เรื่องหลาย ๆ อย่าง ทำให้มีความซับซ้อน และระเบียบที่เข้มงวดขึ้น ทำให้บางครั้งการให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆ เรื่องประชาชนไม่ค่อยได้รับโอกาสมากนัก พระสังฆาธิการควรมีการศึกษา

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นายคณัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นางสุข ไมตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

กฎเกณฑ์และระเบียบให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้นำมาใช้แก้ปัญหา เพื่อที่จะได้เกิดความสะดวกยิ่งขึ้นในการที่วัดหรือชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ในส่วนหรือโอกาสต่าง ๆ ที่ชุมชนจะได้รับจากหน่วยงานราชการมากขึ้นกว่าเดิมทำให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ทำได้ง่ายขึ้นนั่นเอง^{๑๒๘}

วัดและพระสงฆ์จำเป็นต้องมีความตระหนักในหน้าที่เพื่อเป็นหลักในชุมชนได้พึ่งพาอาศัยในยามที่มีปัญหาเพื่อแก้ปัญหาให้ชุมชนสังคมยามเมื่อประสบกับข้อขัดข้องหรือปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือจากพระสงฆ์หรือวัด งานในหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สาธารณสงเคราะห์ถือเป็นงานจิตอาสาที่ต้องอาศัยความมีศรัทธาในงานสาธารณะพร้อมที่จะมุ่งมั่น และมีความอดทนที่จะทำงานด้านนี้ได้ดี เพราะเป็นงานที่ต้องมีความอดทนสูง มีความพากเพียร หมั่นดูแลชุมชน และเข้าถึงประชาชน และสังคมที่มีคนหมู่มาก ที่หลากหลายความคิด หลายความต้องการ พระสงฆ์จำเป็นต้องมีความตระหนักในความรับผิดชอบต่องานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งถือว่าเป็นงานที่มีผลกับการพัฒนาชุมชนไปในเวลาเดียวกัน จึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายในความสามารถของพระสงฆ์ด้วยในเวลาเดียวกัน พระสงฆ์จำเป็นต้องมีความตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับนี้เพื่อเป็นแบบอย่างในการสงเคราะห์ให้กับชุมชนสังคมโดยที่ไม่เห็นแก่ความลำบาก^{๑๒๙} พัฒนาความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนวัดกับชุมชนในการผลักดันแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งให้ความรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมหรือชุมชนในทุก ๆ ด้าน ในชุมชนที่เจริญหรือต้องการความเจริญนั้นมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นที่รองรับการเรียนรู้ของคนในชุมชนเพื่อที่จะต้องปรับความคิด โดยการศึกษา และการเรียนรู้ในสิ่งที่คนในชุมชนต้องเรียนรู้ ต้องศึกษา และต้องปฏิบัติเหมือนเป็นการสร้างแนวคิดใหม่ สร้างระเบียบใหม่ให้คนในชุมชน ให้มีการพัฒนาตนเองจากการศึกษาหาความรู้ และเมื่อศึกษาหาความรู้มีความเข้าใจแล้ว คนในชุมชนนั้นก็ให้นำพาความรู้เหล่านั้นพัฒนาชุมชนของเขาเอง จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญไม่น้อยในประเด็นนี้ พระสงฆ์ควรที่จะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ให้มากกว่าเดิม และควรผลักดันให้แหล่งรู้เกิดขึ้นในชุมชนก็จะเป็นคุณูปการอันที่สังคมหรือชุมชนจะได้ประโยชน์มหาศาลจากแหล่งเรียนรู้ของชุมชน^{๑๓๐}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พระสงฆ์ต้องการประสานความร่วมมือในทุกฝ่ายทุกภาคส่วนของสังคม และต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่แล้วนำตกผลึกความคิดวางกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนสังคม และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ในอันที่จะเป็นประโยชน์กับคนหมู่มากหรือชุมชนสังคม โดยรวมให้มีความเจริญและการพัฒนาไปเป็นขั้นตอนโดยที่ความร่วมมือจากหลายฝ่ายมาช่วยกันพัฒนาก็จะได้มีความเจริญก้าวหน้าไปได้

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

อย่างลงตัว และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางความคิด และทางการปฏิบัติด้วย เพื่อให้ประโยชน์อันเกิดความร่วมมือนี้ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมหรือหมู่บ้านในการเกื้อกูล สาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการสัมฤทธิ์ผล

๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนาในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

การหาระดมทุนเพื่อการสงเคราะห์ วางแผนระดมทุนเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างเต็มกำลังในทุกกิจกรรม ติดตามผล ติดตามผลตามระยะ มอบอำนาจผู้ดูแลทุนเพื่อให้มีประสิทธิผลตามหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการ^{๑๓๑} ควรจัดกิจกรรมที่ดี ๆ แบบนี้ให้ได้ทุกวัด และทำให้ได้ทุก ๆ เดือน เดือนละ ๑ ครั้ง ก็ยังดีจะทำให้ประชาชนคุ้นเคยกับวัด และหันหน้ามาเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าเดิม^{๑๓๒} ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการพัฒนาวัด ชุมชน เพื่อช่วยเหลือชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม และเครื่องอุปโภค บริโภค เป็นต้น^{๑๓๓} ในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานหลายหน่วยงานเพื่อติดต่อประสานงาน มีแหล่งรวบรวมข้อมูลมากพอที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในด้านนี้ก็คือเข้าไปร่วมหรือจัดหาสมทบก็ได้เพียงแค่นี้ให้เราว่าต้องการอะไรจะเป็นประโยชน์ได้ ติดต่อประสานความร่วมมือกันเพื่อนำไปสู่ประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้เป็นหนึ่งในนโยบายของผู้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองสงฆ์ โดยเฉพาะตำแหน่งเจ้าอาวาสต้องดูแลรักษาศาสนสมบัติเอาไว้เข้าด้วยจึงไม่ถึงกับต้องรับผิดชอบโดยตรงแค่จัดการดูแลบำรุงรักษาไว้ และเป็นงานในทางตรงที่จะต้องปฏิบัติ^{๑๓๔} เพิ่มพลังสามัคคีโดยพระสงฆ์ต้องใช้ความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อความสามัคคีกับในชุมชนมากขึ้น สร้างศรัทธาให้เกิดกับคนในชุมชน เพิ่มจุดแข็งของวัดโดยจัดกิจกรรมให้ความรู้ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็น การใช้หลักธรรมมากกว่าให้คนทำทานอย่างเดียว^{๑๓๕} ด้านการเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อสนับสนุนให้เด็กที่ด้อยโอกาสที่ทางบ้านมีฐานะยากจนหรือกำพร้าบิดามารดาให้มีความรู้เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตในอนาคต และเป็นคนดีของสังคม โดยขอแรงสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การทอดผ้าป่า การตั้งตู้บริจาค ฯลฯ^{๑๓๖} สร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน้อย หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในแต่

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคฺคปณฺโณ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ พระมหาธณภัทร กนฺตธมฺโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานนท์ ขาดปณฺโณ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเรือง ดึงคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ละเขต ควรให้การสนับสนุน จังหวัด อบจ. ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน วัดจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่^{๑๓๗}

ปลูกฝังความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนในบทบาทของพระสงฆ์ในการให้วัดเป็นสถานที่ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยที่พระสงฆ์ในการต้องทำความเข้าใจในแนวทางกับคนในชุมชน และต้องมีแบบแผนในการให้ข้อมูล เพื่อปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเรื่องของหน้าที่บทบาทของพระสงฆ์ในการให้เกิดความเข้าใจที่เกิดความไว้วางใจ และมีความเชื่อมั่นของประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมนั้น ๆ ทำมุ่มมองและความเข้าใจที่ดีขึ้น อาจจะเป็นเพราะที่ผ่านมานั้น พระสงฆ์ในการนั้นยังไม่ค่อยได้ทำความเข้าใจหรือให้ความรู้ ประชาชนเท่าควรก็เป็นได้^{๑๓๘} เพิ่มสมาชิกและจัดตั้งจัดองค์กรพระสงฆ์หรือขององค์กรสงฆ์มาทำหน้าที่ในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่องในการทำงาน และสานต่อกันไป ในด้านบุคลากรในองค์กรสงฆ์มีความขาดแคลนบุคลากรเป็นอย่างมากในการทำงานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลและช่วยเหลือผู้อื่นในกรณีนี้หมายรวมเอาประชาชนหรือบุคคลในสังคม ต้องมีการเลือกเฟ้นหรือคัดเลือกพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ คณะองค์กรปกครองสงฆ์เป็นผู้ที่จะต้องให้ความสำคัญและการสนับสนุนบุคลากรหน้าใหม่หรือฝึกฝนการเรียนรู้เพื่อการทำหน้าที่สงเคราะห์ประชาชนหรือสังคมและสร้างองค์กรให้มีการทำงานกันอย่างต่อเนื่องและให้เกิดประสิทธิภาพทั้งทางด้านประมาณของบุคลากร และคุณภาพของบุคลากร^{๑๓๙}

สร้างแนวร่วม ผู้สนับสนุนและการจัดหาทุนหรืออุปกรณ์ในเรื่องการสนับสนุนช่วยเหลือด้านสิ่งของและเงินในเรื่องอาหารกลางวันให้แก่โรงเรียน พระสงฆ์ในการมีหน้าที่ในการที่จะหาผู้บริจาคหรือผู้มีจิตศรัทธา ช่วยเหลือด้านปัจจัยหรืออุปกรณ์มาสนับสนุนช่วยเหลือเด็กนักเรียนในโรงเรียนที่มีรายได้น้อยให้ได้มีอาหารกลางวันรับประทาน ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคสิ่งของหรือบริจาคเงินที่จะนำมาใช้จ่ายจัดซื้อวัสดุสิ่งของเพื่อช่วยสนับสนุน เรื่องอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียนถือว่าเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างกำลังใจด้านปัญญาให้แก่เด็กที่อาจขาดแคลน และไม่มีเงินในการซื้ออาหารกลางวันหรือที่มีแต่ยังไม่เพียงพอที่ต้องให้ความช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์ให้ได้รับประโยชน์จากความช่วยเหลือให้มีอาหารรับประทานกันเพื่อสุขภาพอนามัยของเด็กต่อไป^{๑๔๐} พระสงฆ์ในการหาสถานที่ที่จะให้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนแก่นักเรียนนักศึกษาวันอาทิตย์ เช่น ก.ศ.น. เป็นต้น เพื่อเป็นที่เรียนในบริเวณของวัด หรือสถานที่เหมาะสมให้เรียนในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้านการศึกษาให้คนในชุมชนสังคม เป็นการสร้างพื้นฐานด้านความคิดในการพัฒนาความสามารถของคน เพราะการเรียนรู้ในทุก ๆ อย่างนั้นเป็นการสร้าง และการปรับทัศนคติแนวความคิดในการพัฒนาตนเองของคนในชุมชนควรอย่างยิ่งในการส่งด้าน การศึกษาให้เกิดชุมชนไม่

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมงคลาภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ว่าจะเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้เขาเหล่านั้นได้รับประโยชน์ และคอยให้ความช่วยเหลือในโอกาสต่าง ๆ ถือว่าเป็นกระทำที่ได้ประโยชน์ และมีคุณค่าทางด้านการพัฒนาในการพัฒนาคน และการพัฒนาที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ต้องเริ่มที่คนก่อนเป็นอันดับแรกนั้นเองก็เป็นการทำกิจกรรมสาธารณะในการทำกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์อีกกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญ^{๑๔๑}

จัดทำให้สถานที่ ให้มีความเหมาะสมแก่ชมรมนักหรือการออกกำลังกาย เพื่อการทำกิจกรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนและสังคม การออกกำลังกาย ในปัจจุบันนี้ถือเป็นกระแสความนิยมที่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนที่ส่งเสริมให้คนหันมาออกกำลังกาย พระสังฆาธิการควรให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้เรื่องการออกกำลังกาย มีในสถานที่ของวัดหรือควรเป็นธุระจัดหาเพื่อให้คนหรือประชาชนได้มาใช้สถานที่ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าวัดได้อีกทางหนึ่ง โดยใช้กิจกรรมในลักษณะนี้ช่วยเป็นการชี้แนะหรือการดึงดูดได้อีกอย่างหนึ่งโดยที่ประชาชนก็มีความสนใจด้วย^{๑๔๒} เพิ่มเนื้อที่หรือจัดหาสถานที่ ที่มีความเหมาะสมของสถานที่ในการทำกิจกรรมสาธารณะในการทำกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดนั้นได้มีโอกาสที่จะจัดในวัดนั้น ควรที่จะมีการสนับสนุนในทุก ๆ กิจกรรมให้เกิดขึ้นภายในวัด และต้องคอยตรวจตราหรือทำการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ว่าประชาชนมีความสนใจหรือว่าในกิจกรรมนั้น ๆ เกิดประโยชน์และมีคุณภาพหรือมีความเหมาะสมหรือไม่ ที่จะทำให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มากด้วย พระสังฆาธิการควรที่จะมีระบบการวิเคราะห์และบุคคลกรในการจัดทำ และจัดหาในเรื่องกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์กับผู้อื่น หรือประชาชนหมู่มาก วัดก็ต้องนำกิจกรรมนั้น เข้ามาจัดทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดก็จะเป็นผลดีในการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป^{๑๔๓}

จัดพื้นที่ในวัดในการทำกิจกรรมอบรมที่มีความต่อเนื่องและยาวนาน เช่น การเข้าค่ายอบรมลูกเสือชาวบ้าน และค่ายอบรมคุณธรรมและจริยธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ให้เหมาะแก่กิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมค่ายอาสาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ควรให้ความสำคัญทางด้านการส่งเสริมในการสร้างแนวคิดหรือการหล่อหลอมความคิดต้องใช้ระยะเวลา และควรจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความพึงพอใจ และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรม หรือเมื่อจบการทำกิจกรรมแล้วในโอกาสต่อไปมีความสนใจที่จะมาเข้าร่วมอีก พระสังฆาธิการต้องมีการจัดสถานที่หรือการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความเหมาะสม ในการที่จะให้ความร่มเย็น หรือเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ในโอกาสเดียวกัน ก็ต้องมีการปรับให้มีความเหมาะสมทั้งด้านสถานที่ และด้านระบบนิเวศของสถานที่

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุ๊ก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

นั้นด้วย^{๑๔๔} จัดหาหรือเพิ่มเติมหรือขอความร่วมมือจากชุมชนหรือผู้มีจิตศรัทธาที่มีความประสงค์หรือมีความสามารถหรือมีสถานที่ในชุมชนหรือในหมู่บ้านที่มีความกว้างขวาง หรือเหมาะสมในการเล่น กีฬา ให้ใช้สถานที่ในการส่งเสริมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนส่งเสริมการแข่งขันกีฬา เช่น เปตอง เป็นต้น^{๑๔๕} โดยให้วัดเป็นสถานที่แข่งขันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้านสุขภาพ อนามัยแก่ชุมชนหรือหมู่บ้าน ก็จะเป็นเรื่องที่มีความลงตัวมาก เพราะเป็นความร่วมมือกันของชุมชน โดยตรง ก็จะเกิดพลังความสามัคคีของชุมชน ที่มีความสำคัญที่จะแรงผลักดันในเรื่องอื่น ๆ ได้อีก หลาย ๆ เรื่องที่จะตามมาในภายหลัง เพราะคนในชุมชนย่อมเห็นความสำคัญของความร่วมมือกันก็จะทำให้ความสมานกลมเกลียวกันเกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชนอย่างแนบเนียน ก็จะเป็นการทำ กิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย^{๑๔๖} ส่งเสริมอาชีพโดยใช้วัดเป็นสถานที่นวด แผนโบราณในวัดแก่คนในชุมชนและเพิ่มความสนใจของคนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อ สาธารณประโยชน์ การส่งเสริมอาชีพนั้นมีความสำคัญ และจำเป็นในการที่พระสงฆ์ควรที่จะ ทำการส่งเสริมหรือจัดให้มีการส่งเสริมอาชีพ ให้กับชุมชนเพื่อสร้างโอกาสกับผู้อยู่โอกาสหรือผู้ที่ขัด สั้นหรือยากจนจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้ด้วย ก็จะเป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย^{๑๔๗}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อ สาธารณประโยชน์ในสังคมหรือชุมชนที่มีพระสงฆ์หรือวัดนั้นเป็นตัวเชื่อมการพัฒนานั้นให้เกิดมี ได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ที่สำคัญต้องมีระบบของวางแผนงานที่ดี โดยเริ่มจากการวางแผนเรื่องคนหรือบุคลากร ต่อมาเรื่องเงินหรืองบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์หรือ เครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้ได้รับความสะดวก และ ประหยัดเวลา และงบประมาณ และประการสุดท้ายต้องวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิด ความสมดุลตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ พระสงฆ์ควรนำหลักการเหล่านี้มา ประยุกต์ใช้กับหลักธรรมเรื่องของการปฏิบัติปหานียธรรม คือ ธรรมนำความเจริญมาให้หมู่คณะ เช่น เรื่องความสามัคคีพร้อมกันทำงาน หรือความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็จะช่วยการทำงาน และอีกประการหนึ่งความเป็นมืออาชีพก็คือ ความยอมรับนับถือและให้เกียรติคนอื่นหรือเคารพผู้อื่น เป็นต้น ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วย ความราบรื่นและรวดเร็ว ก็จะเป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย และที่สำคัญชุมชนและประชาชนจะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ นางสุข ไม่ตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๓.๓ แนวทางการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

ต้องเข้าถึงเข้าใจมุ่งพัฒนาให้เป็นไปตามจุดประสงค์ ดังคนในสังคมในชุมชนมีส่วนร่วมมีบทบาท มองเห็นความสำคัญในแนวปฏิบัติ พร้อมทั้งมีความเสียสละ พร้อมทั้งดำเนินการตามอย่างที่ดี สามารถดูแลของสาธารณสมบัติให้คงอยู่สืบไป^{๑๔๘} แนวทางการพัฒนาควรนำระบบ PDCA มาใช้ในการพัฒนางาน P – วางแผน ประชุม D – มอบหมายงาน ดำเนินงาน C – ติดตามผลงาน ตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ A – รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บังคับบัญชา^{๑๔๙} สร้างบุคลากรในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติให้เพียงพอ และอบรมให้ความรู้บุคลากรเหล่านั้นด้วย จัดให้มีมาตรการเฝ้าระวังความเสียหายของสาธารณสมบัติ หรือกฎระเบียบที่รัดกุมเพื่อป้องกันความเสียหาย ควรจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ของการใช้ประโยชน์สาธารณสมบัติ ให้มีความเท่าเทียมกันหรือยุติธรรมที่สุด^{๑๕๐} เป็นภารกิจกิจกรรมสำคัญของพระสงฆ์ในการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านซึ่งเป็นหน้าที่หลักของเจ้าอาวาสที่จะให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามหลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะส่งเสริมในการสนับสนุนช่วยเหลืออันเป็นอย่างมาก^{๑๕๑} มีการกระจายการพัฒนาไปยังสถานอันเป็นสาธารณสมบัติหลาย ๆ แห่งในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามอำเภอต่าง ๆ โดยความร่วมมือจากคณะสงฆ์แต่ละอำเภอที่มีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้สถานอันเป็นสาธารณสมบัติในพื้นที่พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อความเกื้อกูลแก่ประชาชนในพื้นที่ที่มาขอรับบริการยังสถานนั้น ๆ^{๑๕๒} สร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน้อย หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในแต่ละเขต ควรให้การสนับสนุน จังหวัด อบจ. ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน วัดจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่^{๑๕๓}

สร้างองค์ความรู้ในการดูแลรักษาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติเพื่อยืดอายุการใช้งานหรือเพื่อการอนุรักษ์ ในส่วนนี้เราต้องให้ความสำคัญในเรื่ององค์ความรู้ ในเรื่องการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถาน ให้คนในชุมชนหรือหมู่บ้านเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ ว่ามีความจำเป็นที่คนในชุมชนหรือสังคมควรที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติงานไปพร้อมกัน เพื่อการสร้างแนวความคิด และวิธีการให้เกิดการพัฒนาต่อยอดความคิดนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ผลดี เช่น ทุกคนต้องเปลี่ยนความคิดในเรื่องที่เคยคิดทำที่ไม่ถูกต้อง

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาดปญโญ, เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเจื่อง ดึงคลองตัน, ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนตธมโม, เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ เป็นต้น^{๑๕๔} พระสังฆาธิการต้องส่งเสริม และพัฒนาแนวทางในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องในการ ดูแลศาสนสถานอันเป็นสมบัติอันเป็นสาธารณประโยชน์ชุมชน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ โดยวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับวัด^{๑๕๕} ปลุกจิตสำนึกในการดูแลศาสนสถานอันเป็นสมบัติ และจัดเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาในสถานที่นั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการ ก่อมูลสาธารณสมบัติ สถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สถานที่สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อที่จะได้เกิดความภาคภูมิใจในการที่ เราทุกคนได้มีส่วนร่วมใน การทำงานด้วยกัน และจะเป็นการสืบสานงานกันต่อไปจากรุ่นสู่รุ่นของคน ชุมชนเอง^{๑๕๖} ระดมพลังประชาชนอย่างจริงจังในการทำกรทำนุบำรุง ซ่อมแซม ส่วนที่ชำรุดให้คงเดิม โดยการประสานทางงบประมาณจากกรมศิลปากรมาช่วยกันเรื่องค่าใช้จ่ายในการบูรณะเพื่อเป็นแนว ทางการพัฒนาในด้านการก่อมูลสาธารณสมบัติสถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติให้เป็นสมบัติของชุมชน และสังคม โดยที่สาธารณสมบัติเหล่านี้ยังได้เป็นสิ่งที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์กัน^{๑๕๗}

ประสานงานร่วมกันในชุมชนเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อหางบประมาณในการซ่อมแซม โบราณสถานโบราณวัตถุของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการก่อมูลสาธารณสมบัติ สถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติ เป็นสิ่งจำเป็นและจะต้องทำให้เกิดขึ้นในชุมชน เพราะว่าจะเกิดการ ร่วมงานของคนในชุมชนเองอย่างแท้จริง และเกิดการประสานงานกันอย่างจริงจังในทางการปฏิบัติ โดยเกิดความเป็นปึกแผ่นและความสามัคคีกลมเกลียวกันทำงาน ที่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากในทาง ปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องมีการประสานงานกันในชุมชนเพื่อการสร้างพลังความสามัคคี ที่เป็น สิ่งจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งจำเป็นต้องทำให้มีและเกิดขึ้นให้ได้ แล้วผลประโยชน์เพื่อการ พัฒนาชุมชนในอันที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการก่อมูลสาธารณสมบัติสถานที่ยังเป็น สาธารณสมบัติที่เป็นของชุมชนต่อไปได้^{๑๕๘} เพื่อการเรียนรู้ของประชาชนและคนในชุมชนโดยการ จัดทำเอกสารหรือวิดิทัศน์ โดยการจัดทำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการก่อมูลสาธารณสมบัติสถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติ เพื่อให้เป็น ประโยชน์กับชุมชนและประชาชนในสังคมนั้น ๆ ได้ เพื่อเป็นกระตุ้นหรือการที่จะทำให้คน ในชุมชนได้^{๑๕๙} สัมผัสจากข้อมูลในส่วนนี้เป็นการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ที่จะมี ตามมาได้ โดย เอกสารจะต้องนำเสนอสภาพปัญหา และข้อที่จะจูงใจประชาชนหรือคนในชุมชนให้หัน มาสนใจสิ่งที่ เป็นสาธารณะสมบัติสถานเพื่อการก่อมูลประโยชน์กับสาธารณะชน เพื่อให้ความจำเป็น และความสำคัญ ประสานความร่วมมือของชุมชนเพื่อการรณรงค์เรื่องการมีจิตสำนึกในการรักษาศาสน

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคฺคปณฺโณ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมังคลาภรณ์, ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ นายดนัย แก้วมุกดา, ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สถานสมบัติของชุมชนเพื่อความเข้าใจของคนในชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการถือกุศล
สาธารณสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนเอง^{๑๖๐}

รวบรวมและสนับสนุนการทำกิจกรรม ปรับปรุงทัศนียภาพให้สดชื่น เช่น การปลูกต้นไม้
ในโอกาสต่าง ๆ รอบ ๆ สาธารณะสถานหรือ โบราณสถานเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อเป็นแนว
ทางการพัฒนาในด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ^{๑๖๑} ระดมจิตอาสาหรือ
การจัดบุคคลากรเพื่อดูแลรักษาสถานสมบัติของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในด้านการถือกุศล
สาธารณสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณะ ความร่วมแรงความใจของชุมชนและประชาชนถือว่าพลัง
สามัคคีที่เป็นพลังมวลชนที่จะนำพาความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องจะทำ ในการที่ชุมชนจะ
สร้างจิตอาสาหรือความมีจิตสำนึกของคนหรือประชาชนนั้น ต้องมีระบบการเรียนรู้ และการถ่ายทอด
เรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ให้คนในชุมชนหรือประชาชนได้รับรู้เพื่อการสร้าง ความรู้สึกและแนวทางของ
ความที่จะช่วยเหลือถือกุศลสาธารณสมบัติสถาน^{๑๖๒} ประกาศถึงความจำเป็น และความสำคัญในการ
ออกกฎระเบียบอย่างเข้มงวดในการรักษาสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานต่าง ๆ เพื่อเป็นแนว
ทางการพัฒนาในด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติที่เป็นของชุมชน และ
หมู่บ้านหรือสังคมนั้น ๆ ให้ความเป็นสากลที่ทุกคนต้องรู้และต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดด้วย เพื่อ
สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตาม เพื่อให้การดูแลและรักษาสถานสมบัติสถาน^{๑๖๓}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาในด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อื่นเป็นสาธารณ
สมบัติ ต้องมีการวางแผนที่มีหลักการแนวทางในลักษณะการประยุกต์ ในหลายมิติหรือในหลาย ๆ
แนวทางที่มาจากความร่วมมือ และการร่วมใจของคนในชุมชน ในแนวทางและแนวความคิดและการ
ปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งทางด้านความคิดและทางด้านการปฏิบัติในการ
ถือกุศลสาธารณสมบัติสถานเพื่อให้เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก พระสังฆาธิการต้องแกนหลักในการ
รวบรวมความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงาน
หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างความเข้าใจในแนวทางต่าง ๆ เพื่อการถือกุศลสาธารณสมบัติ
สถานให้เป็นสมบัติและความภาคภูมิใจของคนและประชาชนในชุมชน ด้วยการรวมพลังความสามัคคี
ระหว่างชุมชนในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำความเจริญและการพัฒนาในด้านการถือกุศลสาธารณสมบัติ
สถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติให้เป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นางสุข ไมตรี, ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล, ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม, ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล, ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๓.๔ แนวทางการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

แสวงหากลุ่มคณะที่มีอุดมการณ์ช่วยเหลือเกื้อกูลงานสาธารณสงเคราะห์ต่อประชาชน ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริมต่องานให้มีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจหรือการเสริมแรงต่อคณะกลุ่มที่สนับสนุนโดยมอบประกาศเกียรติคุณ เพื่อการเห็นความสำคัญต่อผู้มาสนับสนุนกิจการด้านเกื้อกูลประชาชน จัดเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินการอยู่รอดอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป อนึ่งการบริหารจัดการแนวทางการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ในทุกด้านนั้นต้องมีการปรับปรุงแนวทางการบริหารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการหาแนวทางที่ตรงต่อวัตถุประสงค์การบริหารทรัพยากร ทั้งทรัพยากรมนุษย์และวัสดุสิ่งของควรให้ความสำคัญและใช้อย่างคุ้มค่า^{๑๖๔} กิจกรรมส่งเสริมควรเป็นเช่นนี้คือ จัดกิจกรรมในวัดทุก ๆ เดือน เดือนละครั้ง เพื่อดึงดูดประชาชนให้มาเข้าวัด ครัวออกเยี่ยมและช่วยเหลือประชาชนบ่อย ๆ ในเขตรอบ ๆ วัดของตนเอง ถ้าประชาชนมีงานสิ่งใดพระเราก็ต้องมีน้ำใจ และคอยช่วยเหลือประชาชนบ้าง เช่น งานศพ เป็นต้น วัดกับบ้านนั้นมีความผูกพันกันมานานในครั้งอดีตที่ผ่านมาพระสังฆาธิการนั้นต้องเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับชุมชนให้มีความใกล้ชิดกลมเกลียวกัน มีการช่วยเหลือเอื้ออาทรกันในโอกาสต่าง ๆ การที่พระสังฆาธิการซึ่งเสมือนเป็นตัวแทนวัดกับประชาชนจะรู้จัก และทำความรู้จักกันมากขึ้นเพื่อความสามัคคีในชุมชนระหว่างบ้านกับวัดโดยใช้กิจกรรมเข้ามาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น^{๑๖๕}

เริ่มต้นด้วยการไปสู่การพัฒนาจากใจที่จะเป็นผู้ให้เสียก่อน เป็นการเสียสละที่ยิ่งใหญ่มากในเรื่องการให้เพราะผู้ให้ต้องเล็งเห็นความต้องการให้ถูก และตรงกับความต้องการก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับจึงจะได้ประโยชน์สูงสุด สุขใจต่อผู้ให้ และสำคัญคือไม่มีผลประโยชน์ หรือหวังผลตอบแทนจะเป็นการดี ให้ด้วยใจจะเป็นการดีที่สุดในปัจจุบันเห็นได้จากการมีการสร้างภาพขึ้นมาเบื้องหลังหวังผลประโยชน์มา ทวงบุญคุณ ให้เพื่อเอาคุณมิได้เอาบุญ ถ้ามีแบบนี้เกิดขึ้นมาในภายหลังก็อย่าทำเสียดีกว่า ต้องสร้างจิตสำนึกในการทำบุญ และมีความศรัทธาในการทำบุญมากกว่าการหวังผลตอบแทน^{๑๖๖} ทีมงานช่วยเหลือหรือให้บริการชุมชนต้องมีความพร้อมรวดเร็วทันเวลาในการแก้ไขปัญหาในชุมชน การระดมงบประมาณ บุคลากร และความร่วมมือของทุกฝ่ายเพื่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น องค์การบริการสังคมและชุมชนต้องมีจิตอาสาและความรับผิดชอบและมีความสำนึกในการที่จะช่วยเหลือสังคมให้มีความน่าอยู่และมีความอบอุ่นจากการบริการหรือมอบสิ่งที่เกิดผลทางด้านจิตใจให้สังคมชุมชนได้รับประโยชน์^{๑๖๗}

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์โณ), เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาทิ (ศักดิ์ อคฺคปญฺโญ) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส, เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

โดยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อสนับสนุนให้เด็กที่ด้อยโอกาสที่ทางบ้านมีฐานะยากจนหรือกำพร้าบิดามารดาให้มีความรู้เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตในอนาคต และเป็นคนคนดีของสังคม เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในภาพรวม โดยขอแรงสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และการทำกิจกรรมทางพุทธ ศาสนา เช่น การทอดผ้าป่า การตั้งตู้บริจาค ฯลฯ และจะได้นำปัจจัยหรือทุนเหล่านี้ไปทำประโยชน์ ต่างให้กับชุมชนในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม หรือการส่งเสริมด้านการศึกษาต่าง ๆ ในชุมชน สังคมเป็นต้น^{๑๖๘} สร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในจังหวัดน่าย หน่วยงาน ภาครัฐ ประชาชน องค์กร ในแต่ละเขต ควรให้การสนับสนุน จังหวัด อบจ. ควรจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนวัดจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในพื้นที่ องค์กรวัดต้องมีเทคนิคหรือวิธีที่จะสร้างการรับรู้ จากหน่วยงานของรัฐให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ขององค์กรคณะสงฆ์ หรืออำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการ เพื่อความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการที่จะให้หน่วยงาน ของรัฐให้การสนับสนุนหรือเกิดการรับรู้ในการที่จะสนับสนุนด้านต่าง ๆ กับวัดหรือองค์กรคณะสงฆ์ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมโดยรวมได้^{๑๖๙}

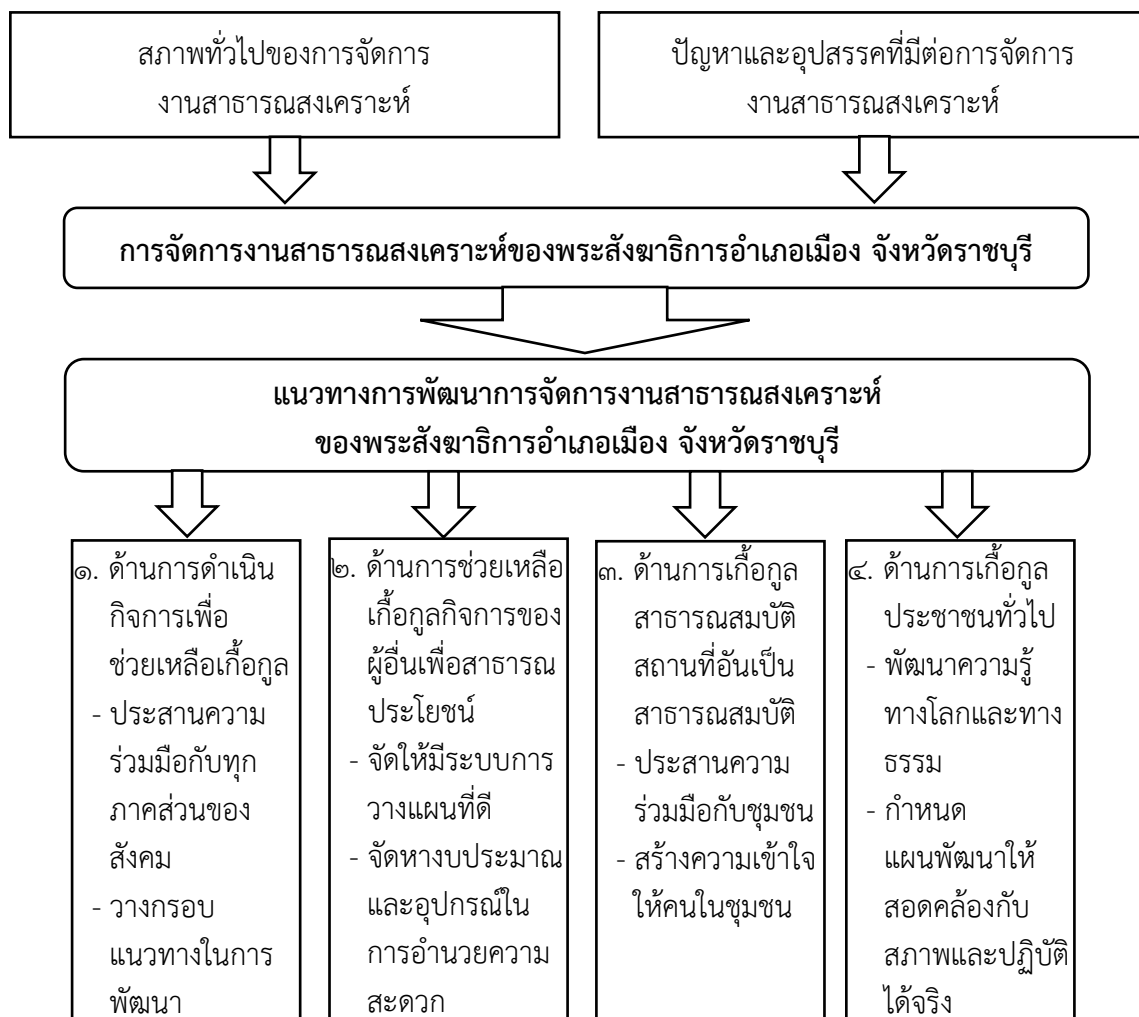
สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป พระสังฆาธิการต้อง พัฒนาความรู้ และความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นการกำหนด แผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อการเกื้อกูล ประชาชนทั่วไปได้อย่างตรงจุดตรงประเด็นในทุกส่วนและทุกเรื่องราวที่มีความจำเป็น และเป็น ที่ต้องการของคนในชุมชนตามแนวทางและความปรารถนาของชุมชน พระสังฆาธิการต้อง ใช้การ ประยุกต์หลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนาพร้อมกับบูรณาการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อการ วิเคราะห์สังเคราะห์และการนำมาเป็นแผนที่จะต้องนำไปใช้หรือปฏิบัติได้จริง สิ่งสำคัญจะต้องเป็นการ ดำเนินการที่เป็นไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก และต้องมีความถูกต้องชัดเจนมีความ ยุติธรรมในการดำเนินแนวทางในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ให้ได้รับผลดีความเจริญให้เกิดขึ้น จากการดำเนินการในสิ่งเหล่านั้น

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล, นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง, กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ในภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ใน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

สภาพปัญหา ประชาชนหรือสังคมต่อไปได้โดยที่จะได้นำปัญหาทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชาชนหรือคนในชุมชนมีการติดต่อกับวัดน้อยลง ปัญหาหน่วยงานราชการ หรือปัญหาของบุคลากรขององค์กรคณะสงฆ์นั้น ต้องจำเป็นที่จะได้แก้ไข และยกระดับความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการหรือพระภิกษุสงฆ์ จะได้มีศักยภาพความสามารถที่จะได้ดำเนินกิจการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนหรือสังคมต่อไป ซึ่งในทุกปัญหานั้นก็ต้องมีระยะเวลา และความเหมาะสมของกาลเวลา

เพราะบางปัญหาก็มิใช่จะแก้ไขได้ อาจจะต้องรอ องค์ประกอบที่พร้อมสำหรับการแก้ปัญหา นั้น ๆ มาถึงก่อนก็เป็นได้

แนวทางการพัฒนา ต้องประสานความร่วมมือในทุกฝ่ายทุกภาคส่วนของสังคม และต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่แล้วนำตกผลึกความคิดวางกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนสังคม และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ ในอันที่จะเป็นประโยชน์กับคนหมู่มากหรือชุมชนสังคม โดยรวมให้มีความเจริญและมีการพัฒนาไป เป็นขั้นตอนโดยที่ความร่วมมือจากหลายฝ่ายมาช่วยกันพัฒนาก็จะได้มีความเจริญก้าวหน้าไปได้ อย่างลงตัว และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางความคิด และทางการปฏิบัติด้วย เพื่อให้ ประโยชน์อันเกิดความร่วมมือนี้ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมหรือหมู่บ้านในการแก้วิกฤต สาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการสัมฤทธิ์ผล

๒. ด้านการช่วยเหลือแก้วิกฤตกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

สภาพปัญหา การทำงานของวัดที่มีพระสังฆาธิการนั้นเป็นผู้นำในปัจจุบันนี้แนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงและ ความเปลี่ยนไปของสังคมในปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้นทุกขณะ ปัญหาด้านการช่วยเหลือแก้วิกฤตกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่พระสังฆาธิการได้ทำนั้น ก็มีความยากในหลาย ๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการขาดงบประมาณ ขาดการแคลนกำลังบุคลากร ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชุมชนและประชาชน และคนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจพระสงฆ์ว่ามีหน้าที่หรือมีขอบเขตอย่างไร โดยเฉพาะงานองค์กรคณะสงฆ์นั้นมีความหลากหลายและมีมากมายอย่าง ซึ่งในบางเรื่องนั้นประชาชนยังไม่เข้าใจดีพอ ก็ทำให้เกิดปัญหาที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นได้ ก็เกิดขึ้น เป็นต้น ควรที่พระสังฆาธิการต้องใช้ความอดทน ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างจริงจัง และความมีศรัทธาในเรื่องที่ทำนั้น ๆ ด้วยเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือแก้วิกฤตกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นไปอย่างดีและเป็นส่วนที่จะนำพาหรือสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญต่อไปเท่าที่กำลังและความสามารถจะกระทำได้

แนวทางการพัฒนา ในสังคมหรือชุมชนที่มีพระสังฆาธิการหรือวัดนั้นเป็นตัวเชื่อมการพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ที่สำคัญต้องมีระบบของวางแผนงานที่ดี โดยเริ่มจากการวางแผนเรื่องคนหรือบุคลากร ต่อมาเรื่องเงินหรืองบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้ได้รับความสะดวก และประหยัดเวลา และงบประมาณ และประการสุดท้ายต้องวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ พระสังฆาธิการควรนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมเรื่องของการปฏิบัติกิจคือ ธรรมนำความเจริญมาให้หมู่คณะ เช่น เรื่องความสามัคคีพร้อมกันทำงาน หรือความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็จะช่วยการทำงานและอีกประการหนึ่งความเป็นมืออาชีพรัก คือ ความยอมรับนับถือและให้เกียรติคนอื่นหรือเคารพผู้อื่น เป็นต้น ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วย ความราบรื่นและรวดเร็ว ก็จะเป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือแก้วิกฤตผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย และที่สำคัญชุมชนและประชาชนจะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว

๓. ด้านการแก้ปัญหาสถาณสมมติสถานที่ยังเป็นสาธณสมมติ

สภาพปัญหา มีความแตกต่างในปัญหาต่าง ๆ มีความซับซ้อนและมีความละเอียดอ่อน และมีความจำกัดในหลายเรื่องหลายประการด้วยกัน ในการที่พระสงฆาธิการควรจะต้องมีการประมวลปัญหาและหาความเป็นไปได้ในแนวทางที่จะนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาสถาณสมมติสถานที่ยังเป็นสาธณสมมติของชุมชน มีองค์ประกอบและข้อปัญหาที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ และเป็นกรณีไป โดยที่ต้องใช้หลักเหตุผล และหลักการคิดและการประยุกต์ใช้หลักพุทธวิธี และหลักวิทยาศาสตร์ประสานนำหลักทั้งสอง อย่างนำมาใช้อย่างมีความยืดหยุ่นและมีความลงตัวก็อาจจะสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำหลักการเหล่านี้มาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรเทาเบาบางหรือให้ปัญหาลดน้อยลง เพื่อการรักษา และการทำนุบำรุงในด้านการแก้ปัญหาสถาณสมมติสถานที่ยังเป็นสาธณสมมติของชุมชนเพื่อให้ได้ใช้งานกันต่อไปได้

แนวทางการพัฒนา ต้องมีการวางแผนที่มีหลักการแนวทางในลักษณะการประยุกต์ ในหลายมิติหรือในหลาย ๆ แนวทางที่มาจากความร่วมมือ และการร่วมใจของคนในชุมชน ในแนวทาง และแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งทางด้านความคิดและทางด้านการปฏิบัติในการแก้ปัญหาสถาณสมมติสถานที่ยังเป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก พระสงฆาธิการต้องแกนหลักในการ รวบรวมความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างความเข้าใจในแนวทางต่าง ๆ เพื่อการแก้ปัญหาสถาณสมมติสถานที่ยังเป็นสมมติและความภาคภูมิใจของคนและประชาชนในชุมชน ด้วยการรวมพลังความสามัคคีระหว่างชุมชนในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำความเจริญและการพัฒนาในด้านการแก้ปัญหาสถาณสมมติสถานที่ยังเป็นสาธณสมมติให้เป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

๔. ด้านการแก้ปัญหประชาชนทั่วไป

สภาพปัญหา ในสภาพปัจจุบันที่มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากอีกทั้งปัญหาของชุมชนกับวัดก็มีมากขึ้นในบริบทหลาย ๆ อย่าง ทั้งทางด้านความคิดและ ความเชื่อถือของคนในชุมชนและสังคม จึงจำเป็นที่พระสงฆาธิการจะต้องมีการถ่วงถ่วงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุก ๆ เรื่อง ในแต่ละปัญหานั้นมีความแตกต่างกันและมีความซับซ้อนตามเหตุตามปัจจัยนั้น ๆ ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของพระสงฆาธิการจะต้องใช้ความอดทน ความพยายาม ต้องมีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการที่จะสร้างและนำพาความเจริญและการพัฒนากับชุมชนโดยไม่เห็นแก่ความลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมาก ต้องอดทนและฝ่าฟันสิ่งต่าง ๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการนำพาความเจริญมาสู่สังคมให้จงได้ ในการที่จะเป็นการสงเคราะห์ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่เป็นการแก้ปัญหามาสร้างความสุขให้กับคนหมู่มาก นี่ก็เป็นภารกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระสงฆาธิการที่จะต้องทำให้ได้

แนวทางการพัฒนา พระสงฆาธิการต้องพัฒนาความรู้ และความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นการกำหนดแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อการแก้ปัญหประชาชนทั่วไปได้อย่างตรงจุดตรงประเด็นในทุกส่วนและทุกเรื่องราวมี่มีความจำเป็น และเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนตามแนวทางและความปรารถนาของชุมชน พระสงฆาธิการต้องใช้การประยุกต์หลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนาพร้อมกับ

บูรณาการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อการวิเคราะห์สังเคราะห์และการนำมาเป็นแผนที่จะต้องนำไปใช้หรือปฏิบัติได้จริง สิ่งสำคัญจะต้องเป็นการดำเนินการที่เป็นไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก และต้องมีความถูกต้องชัดเจนมีความยุติธรรมในการดำเนินแนวทางในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ให้ได้รับผลดีความเจริญให้เกิดขึ้นจากการดำเนินการในสิ่งเหล่านั้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี” ในบทนี้ผู้วิจัย จะได้นำเสนอ สรุปผลจากการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะข้อมูล จากการศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี และแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ (๓) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ(๔) ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method Research) ได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๘ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาเชิงพรรณนาความ ผลจากการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ อภิปรายผล

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี” สรุปประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ สภาพทั่วไป และแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

สภาพทั่วไปการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการดำเนินงานกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ วัดและพระสังฆาธิการนั้นเป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประสานกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมแรงกัน พัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่น ๆ อีกพอที่พระสังฆาธิการจะได้ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่ยังมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่

ประชาชนทั่วไปที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ พระสังฆาธิการต้องประสานความร่วมมือในทุกฝ่ายทุกภาคส่วนของสังคมและต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรคเพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่แล้วนำตกผลึกความคิดวางกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนสังคม และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ในอันที่จะเป็นประโยชน์กับคนหมู่มากหรือชุมชนสังคมโดยรวมให้มีความเจริญและมีการพัฒนาไปเป็นขั้นตอนโดยที่ความร่วมมือจากหลายฝ่ายมาช่วยกันพัฒนานี้จะได้มีความเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างลงตัวและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางความคิดและทางการปฏิบัติด้วย เพื่อให้ประโยชน์อันเกิดความร่วมมือนี้ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมหรือหมู่บ้านในการเกื้อกูลสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการสัมฤทธิ์ผล

๕.๑.๒ สภาพทั่วไป และแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

สภาพทั่วไปการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ พระสังฆาธิการและต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนหมู่มากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง และหาเหตุผลในการทำงานต้องมีความรอบรู้และรอบคอบสามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้าง เป็นที่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ของพระสังฆาธิการ เพราะวัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถพอที่จะให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดหาหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมและมีความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมต่อไป ด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญ และผาสุกต่อไป

แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ ในสังคมหรือชุมชนที่มีพระสังฆาธิการหรือวัดนั้นเป็นตัวเชื่อมการพัฒนานั้นให้เกิดมีได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ที่สำคัญต้องมีระบบของวางแผนงานที่ดีโดยเริ่มจากการวางแผนเรื่องคนหรือบุคลากร ต่อมาเรื่องเงินหรืองบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้ได้รับความสะดวกและประหยัดเวลาและงบประมาณ และประการสุดท้ายต้องวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ พระสังฆาธิการควรนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมเรื่องของหลักอภิธานิยธรรม คือ ธรรมนำความเจริญมาให้หมู่คณะ เช่น เรื่องความสามัคคีพร้อมกันทำงาน หรือความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็จะช่วยการทำงาน และอีกประการหนึ่งความเป็นมืออาชีพก็

คือความยอมรับนับถือและให้เกียรติคนอื่นหรือเคารพผู้อื่น เป็นต้น ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและรวดเร็ว ก็จะเป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย และที่สำคัญชุมชนและประชาชนจะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว

๕.๑.๓ สภาพทั่วไป และแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็น สาธารณสมบัติ

สภาพทั่วไปการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ มีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษาที่นับวันนานไปสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติสถานก็จะมีความทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ แม้จะมีการดูแลรักษาอย่างดี หมายถึง ก็รักษาหรือดูแลกันไปตามความเข้าใจหรือความเคยชิน แต่ในทางการอนุรักษ์นั้นมีความละเอียดและซับซ้อนมากในเรื่องทางเทคนิค และวิธีในการอนุรักษ์หรือรักษาให้อยู่คงเดิม นั้น ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อย จำเป็นที่คนหรือประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญก่อนที่จะสาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจเยียวยาได้ในฐานะที่พระสังฆาธิการหรือวัดหรือองค์ที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต้องหันมายอมรับและให้ความสำคัญในการดูแลสาธารณสมบัติสถานให้มีความคงทนถาวรสืบไป อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการสืบทอดในสิ่งที่บรรพบุรุษในรุ่นก่อนหน้าได้สะสมเอาไว้ได้ชื่นชมกัน และเป็นการประกาศความสามารถในงานศิลปกรรมได้เป็นอย่างดีว่าคนในยุคก่อนก็มีความสามารถไม่แพ้คนในยุคนี้เหมือนกัน

แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ ต้องมีการวางแผนที่มีหลักการแนวทางในลักษณะการประยุกต์ในหลายมิติหรือในหลาย ๆ แนวทางที่มาจากความร่วมมือและการร่วมใจของคนในชุมชนในแนวทางและแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งทางด้านความคิดและทางด้านการปฏิบัติในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานเพื่อให้เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก พระสังฆาธิการต้องแกนหลักในการรวบรวมความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยการสร้างความเข้าใจในแนวทางต่าง ๆ เพื่อการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานให้เป็นสมบัติและความภาคภูมิใจของคนและประชาชนในชุมชน ด้วยการรวมพลังความสามัคคีระหว่างชุมชนในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำความเจริญและการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติให้เป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

๕.๑.๔ สภาพทั่วไป และแนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

สภาพทั่วไปการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ พระสังฆาธิการหรือวัดที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่น แม้ในปัจจุบันบ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไปบ้าง ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็ยังคงมีความใกล้ชิดกัน

มากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ควรที่พระสังฆาธิการต้องพยายามในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะสร้างความศรัทธาและสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนได้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา ต้องทุ่มเทให้กับชุมชน เพราะช่วยบรรเทาทุกข์หรือความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตามความสามารถของเราที่จะกระทำให้ หรือการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชนแก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบาก และต้องการความช่วยเหลือ ต้องให้วัดอยู่เคียงข้างกับคนและประชาชนในชุมชนเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมาเพื่อตั้งศรัทธาให้วัดกับชุมชนกลับมาเป็นเหมือนเดิม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคมต่อไป

แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ พระสังฆาธิการต้องมีความรู้ และความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นการกำหนดแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อการเกื้อกูลประชาชนทั่วไปได้อย่างตรงจุดตรงประเด็น ในทุกส่วนและทุกเรื่องราวที่มีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนตามแนวทางและความปรารถนาของชุมชน พระสังฆาธิการต้องใช้การประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาพร้อมกับบูรณาการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อการวิเคราะห์สังเคราะห์และการนำมาเป็นแผนที่จะต้องนำไปใช้หรือปฏิบัติได้จริง สิ่งสำคัญจะต้องเป็นการดำเนินการที่เป็นไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก และต้องมีความถูกต้องชัดเจนมีความยุติธรรมในการดำเนินแนวทางในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ให้ได้รับผลดีความเจริญให้เกิดขึ้นจากการดำเนินการในสิ่งเหล่านั้น

๕.๒ อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี” สรุปประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี มีจำนวน ๔ ด้าน คือ (๑) ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ (๓) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ(๔) ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๑. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

พบว่า วัดและพระสังฆาธิการนั้นเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประกับฝ่ายอาณาจักรในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่นๆอีกพอที่พระสังฆาธิการจะได้ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่ยังมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดีซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิสิษฐ์ ภัททจาโร (คำศักดิ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การ

เสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนพบว่า ด้านการปกครองเป็นไปตามกรอบที่ทางมหาเถรสมาคมได้มีการตั้งเอาไว้พร้อมกับการแบ่งหน้าที่ให้ช่วยกันดูแลความเรียบร้อยในการบริหารงาน ด้านการเผยแผ่ก็ได้ให้ความร่วมมือกันในการทำงานโดยได้มีการนำเอาโครงการต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน คือ โครงการพระธรรมทูต และหมู่บ้านศีล ๕ ด้านศาสนศึกษาได้ให้การสนับสนุนด้านเรื่องของการศึกษาอย่างเต็มที่โดยมีการนำพระสอนศีลธรรมไปช่วยในถ่ายทอดการให้ความรู้ และก็ยังมีวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนเป็นตัวต่อยอดในการพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้มีการช่วยสงเคราะห์ให้แก่พระสงฆ์สามเณร รวมไปถึงเด็กเยาวชนทั้งหลายเป็นอย่างมากในการสงเคราะห์ด้านทุนการศึกษากับอุปกรณ์การเรียน ด้านสาธารณสงเคราะห์มีความร่วมแรงร่วมใจกันเป็นอย่างดีในการช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยมีการตั้งกติกากในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านสาธารณูปการมีการพัฒนาวัดให้เป็นไปตามหลักประเพณีล้านนาทางภาคเหนือพร้อมทั้งมีความอดทนสูงในการทำงานแต่ละครั้งที่จะต้องใช้ระยะเวลาของการทำงานที่มีความยาวนาน (๒) กลไกการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนพบว่า พระสังฆาธิการได้มีการนำเอากลไกต่าง ๆ เข้ามาช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ประกอบด้วยสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้นำเอากลไกการทำงานอย่างมีระบบสมรรถนะการบริการที่ดีได้นำเอากลไกการทำงานแบบเชิงรุก สมรรถนะความร่วมมือร่วมใจได้นำเอากลไกการมีส่วนร่วมในการทำงานสมรรถนะการสั่งสมความเชี่ยวชาญได้นำเอากลไกการมีแผนยุทธศาสตร์ในการทำงาน และสมรรถนะการมีจริยธรรมได้นำเอากลไกการปฏิบัติหน้าที่ไปตามสุจริตเข้ามาช่วยในการทำงาน (๓) การเปลี่ยนแปลงในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ทำให้พระสังฆาธิการได้มีการบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบและมีการแบ่งโครงสร้างในการทำงานอย่างชัดเจน โดยมีการทำงานในรูปแบบปฏิบัติการเชิงรุกพร้อมมีเอกภาพกับความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันมากขึ้นอีกทั้งยังสามารถสร้างความสุจริตธรรมเป็นไปตามหลักของกฎหมายพร้อมกับหลักศีลธรรมอันดีงามในการทำงานแต่ละด้านได้^๑

^๑พระวิสิษฐ์ ภัททจาโร (คำศักดิ์), “การเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ก -ข.

๒. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

สภาพทั่วไปการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ พระสังฆาธิการและต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนหมู่มากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง และหาเหตุผลในการทำงานต้องมีความรอบรู้และรอบคอบสามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้างเป็นที่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ของพระสังฆาธิการ เพราะว่าวัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถพอที่จะให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดหาหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมและมีความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมต่อไปด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญ และผาสุกต่อไปซึ่งมีความสอดคล้องกับ ผลงานการวิจัยของ พระมหาไชยณรงค์ ภัทมนี (เสริมแก้ว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎีอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า (๑) บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎีอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า พระสงฆ์และประชาชน มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎีอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานทุกข้อที่ตั้งไว้ (๓) ผลจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ภายในวัดชลประทานรังสฤษฎีพบว่า มีข้อสรุปได้ดังนี้โดยภาพรวมงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคนช่วยเหลือสังคม และบทบาทของพระสงฆ์และวัดนั้นสามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งพระสงฆ์และวัดทั่วประเทศก็ได้ให้การสงเคราะห์กันเป็นอย่างมาก ตลอดจนการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจน และการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์นี้ต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะมีประโยชน์ต่อชุมชนมาก ก็ต้องอาศัยยึดหลักสังคหวัตถุธรรม ๔ ประการทำให้การทำงานด้านการสาธารณสงเคราะห์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนสามารถที่จะยึดเหนี่ยวน้ำจิตน้ำใจทั้งวัดและทั้งบ้านและผู้ที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนนั้นก็พลอยได้รับประโยชน์รับความสุขเสมอ (๔) ข้อเสนอแนะในบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามราย ด้านของการวิจัย คือ ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ควรมีการวางแผนที่ดีในการบริหารจัดการการกระจายงานและการประชาสัมพันธ์ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ควรสนับสนุนเฉพาะบางกิจกรรมที่มีความสำคัญและไม่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมมากนักเนื่องด้วยสถานที่ทางวัดไม่ค่อยพอเพียง ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ ในด้านนี้พระสงฆ์และประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดีและเหมาะสมอยู่แล้ว ควรจะมีการกระจายงานในลักษณะนี้ไปตามวัดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสาธารณชนมากกว่านี้ และ

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติและจัดให้มีการเปิดรับอาสาสมัครช่วยเหลือกิจกรรมที่อาจจะมีมากขึ้นในอนาคต^๒

๓. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ

พบว่า มีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษาที่นับวันนานไปสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติสถานก็จะมีความทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ แม้จะมีการดูแลรักษาอย่างดี หมายถึงก็รักษาหรือดูแลกันไปตามความเข้าใจหรือความเคยชิน แต่ในทางการอนุรักษ์นั้นมีความละเอียดและซับซ้อนมากในเรื่องทางเทคนิค และวิธีในการอนุรักษ์หรือรักษาให้อยู่คงเดิม นั้น ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อยจำเป็นที่คนหรือประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญก่อนที่สาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจเยียวยาได้ในฐานะที่พระสังฆาธิการหรือวัดหรือองค์ที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต้องหันมายอมรับและให้ความสำคัญในการดูแลสาธารณสมบัติสถานให้มีความคงทนถาวรสืบไป อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการสืบทอดในสิ่งที่บรรพบุรุษในรุ่นก่อนหน้าได้สะสมเอาไว้ได้ชื่นชมกัน และเป็นการประกาศความสามารถในงานศิลปกรรมได้เป็นอย่างดีว่าคนในยุคก่อนก็มีความสามารถไม่แพ้คนในยุคนี้เหมือนกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แยมชุ่ม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า (๑) การสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจกรรมสำคัญของพระสงฆ์ในการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมาก หรือคนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของเจ้าอาวาสตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ข้อ ๔ บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะอาดตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์นั้น หลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นอย่างมาก การพัฒนากระบวนการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธของพระสงฆ์ต้องอาศัยหลักพุทธธรรมสำคัญคือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร ๔ ราชสังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร อปริหานิยธรรม ทศพิธราชธรรม สาราณียธรรม สปัปฺริสธรรม ฯลฯ โดยพระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวังไว้ทั้ง ๒ ส่วนคือการสงเคราะห์ทางวัตถุ และสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะนำไปสู่การพัฒนาและบูรณาการสังคมอย่างยั่งยืนถาวร ต้องพัฒนาคุณภาพจิตใจ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้รูปแบบการพัฒนาตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ เพื่อความหลุดพ้นจากหล่มแห่งความทุกข์ ย่อมน่าประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทย (๒) ปัญหาด้านการสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบันนี้มี ๔ ด้าน คือ ปัญหาด้านการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ปัญหาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ปัญหาด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และปัญหาด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ (๓) งานด้านการ

^๒พระมหาไชยณรงค์ ภาทมนี (เสริมแก้ว), “บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

สาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติงานออกมาแล้วเป็นสาธารณประโยชน์จริงอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมีหลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสังคหวัตถุธรรม ฯลฯ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบอย่างเหมาะสมดงาม โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักว่าให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติดำเนินการเน้นหลักให้คณะสงฆ์ได้ทำงานช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ การปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงต้องเน้นหนักไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการที่คณะสงฆ์ต้องให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสุขสมบูรณ์ทั้งกาย วาจา และจิตใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคม ประเทศชาติ โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคม ทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ก็จะส่งผลให้ก่อเกิดความ สุข สงบ สว่าง เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน^๓

๔. ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

พบว่า พระสงฆ์หรือวัดที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่นแม้ในปัจจุบัน บ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไปบ้างตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็ยังคงมีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอยู่ ควรที่พระสงฆ์หรือวัดต้องพยายามในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะสร้างความศรัทธาและสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนได้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา ต้องทุ่มเทให้กับชุมชนเพราะช่วยบรรเทาทุกข์หรือความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตามความสามารถของเราที่จะกระทำให้ หรือการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชนแก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบากและต้องการความช่วยเหลือต้องให้วัดอยู่เคียงข้างกับคนและประชาชนในชุมชนเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมาเพื่อดึงศรัทธาให้วัดกับชุมชนกลับมาเป็นเหมือนเดิม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคมต่อไป ซึ่งมีสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์จรัญจารุณโม (จารุเจริญวงศ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ประชาชน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (๓.๘๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด (๓.๗๕) ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด (๓.๕๑) ด้านการพัฒนาจิตใจ (๒) บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้าน

^๓ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมขุ่ม), “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ก-ข.

สาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ประสบการณ์ในการเข้าวัด มีความคิดเห็นต่อบทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหาส่วนใหญ่ของ วัดในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ปัญหาการนโยบายการทำงานขาดแผนงาน การ จัดการที่ดีเหมาะสมกับงานและการกระจายงาน การอนุเคราะห์ส่งเสริมในด้านการสาธารณ สงเคราะห์ทั้ง ๓ ด้านให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ขาดการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมในงาน การสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ชุมชน และการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมขาดความต่อเนื่องและเป็น รูปธรรม และขาดกำลังทุนสนับสนุนและขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและ หน่วยงานเอกชน และขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และประกอบกับการทำงานต่างวัดต่าง ทำขาดความร่วมมือกันทำงาน ทำให้การทำงานไปคนละทิศละทางไม่สอดคล้องกันทำให้งานด้านการสา ธารณสงเคราะห์ไม่ก้าวหน้า ตลอดจนขาดบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและ รับรองการปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก^๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. พระสงฆ์ควรปฏิบัติการณ์ในเชิงรุกคือ ไม่รอให้คนเข้าไปหาถึงวัด แต่ควรจัดการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารตามช่องทางต่างๆให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและรู้ถึงความสำคัญในการ จัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการให้ประชาชนเข้าใจมากยิ่งขึ้น

๒. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมถวายความรู้แต่พระสงฆ์ และประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการภายในวัด และชุมชน

๓. ให้คนในชุมชนและหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระ สังฆาธิการมีจิตสำนึกในการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันทั้งชุมชนในการดูแลอย่างจริงจัง

๔. คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆา ธิการด้วยเพื่อที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งที่จะได้เรียนรู้และซึมซับความสำนึกรักท้องถิ่นของเราเองจะได้เห็น คุณค่าในการสงเคราะห์สาธณะนั่นเอง

^๕พระสมุห์จรัญ จารุธมโม (จารุเจริญวงศ์), “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะ “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เชิงลึกบางประเด็น และจึงควรมีการวิจัย” การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ของวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติในปัจจุบันได้เช่นกัน

๒. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการด้านวิชาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ในการนำหลักวิชาการประยุกต์ต่อองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์มาใช้ในวัด บริษัท หรือองค์กร หน่วยงาน สถาบัน เป็นต้น เพื่อเป็นการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามหลักเกณฑ์ของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์

๓. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่มีต่อพระสงฆ์ในการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีและจังหวัดอื่นๆ

๔. ควรมีการวิจัยเรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีและวัดในจังหวัดอื่นๆ

๕. ควรมีการศึกษาในรายละเอียดในส่วนที่เป็นรายละเอียดเชิงลึกของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการที่เป็นของที่มีค่า

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กนก แสนประเสริฐ. **ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙.

กรมการศาสนา. **คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

ชำเรือง วุฒิจันทร์. **การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๑.

ตุลา มหาพสุธารนธ์. **หลักการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: พี เอ็น เค แอนด์ สกายพริ้นตังส์ จำกัด, ๒๕๕๔.

บุญศรี พานะจิตต์. **ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอ บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.

ประเวศ วะสี. ศ.นพ. “พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม”. **หลักการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๕.

พระครูสุภาจารย์วัฒน์. **บทบาทพระสงฆ์ชนบทท่ามกลางวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๔๒.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พระพุทธศาสนายุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

พระพุทธวรญาณ (มงคล วิโรจโน). **ธรรมญาณนิพนธ์: ๑๐๐ ปีพระพุทธวรญาณ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). การบริหารวัด. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระวิสุทธิภัทรธาดา (ประสิทธิ์ พรหมรสี ป.ธ.๕). พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ พ.ศ.๒๕๔๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

_____. พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ พ.ศ.๒๕๔๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

_____. พระราชบัญญัติและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ พ.ศ.๒๕๐๖. แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๒๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระศรีศาสนวงศ์ (มีชัย วีระปญโญ). อธิบายกฎหมายเถรสมาคม. กรุงเทพมหานคร: หจก.ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๑.

พัชลีรี ชมพุดำ. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๒.

วิเชียร วิทยอดม. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่นและไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, ๒๕๔๕.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕.

สง่า พิมพ์พงษ์. นักวิชาการศาสนา ๖ ว. คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑.

สมเด็จพระมหาธีรราชมงคลาจารย์ (ช่วง วรปญโญ). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐.

สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.

เสนาะ ตีเยาว์. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

อุทิศ จิณิพนธ์สกุล. วิวัฒนาการเศรษฐกิจวัดไทย. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๘.

(๒) งานวิจัย/วิทยานิพนธ์:

พระครูเกษมสมุทรคุณ. “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูจันทวชิรสาร (จตุสพพล จันทสาโร). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูถาวรกาญจนธรรม. “การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอตำบามะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระครูนิยมสิริทัต (ทตฺตสิริ). “ภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระครูใบฎีกาสุพล (อาสโภ แยมฺช่ม). “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการวิถีพุทธ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร). “บทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระครูปลัดเจริญ สุวิโร (มีประเสริฐ). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดหัตสมุทรวงคราม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนติโสภณ. “การบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระครูวินัยธรรมสมชาย สุวิชาโน. “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูวิรุฬห์วรรณธรรม (สมภพ ธมฺมวโร). “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ. “ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอตำบามะขามเตี้ย จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระครูอรัญเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณโณ). “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระปลัดเกียรติกศักดิ์ สันทวีวรกุล. “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร. “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระมหาไชยณรงค์ ภูทมนู (เสริมแก้ว). “บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษดิ์อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาณัติธร วรรณโม (ซ้ายเกลี้ยง). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระมหาสันติ จานวโร (ประสพสุข). “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระสมุห์จรัญ จารุณโม จารุเจริญวงศ์. “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุภาพ สุปัญญนันท์. “โครงการเมรุปลอดสารพิษ”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔.

(๓) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย. พ.ศ. ๒๕๔๓. อัดสำเนา.

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี. สถิติพระภิกษุจำพรรษา ประจำปี ๒๕๖๐. ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองฯ. ๒๕๖๐. หน้า ๑. เอกสารเย็บเล่ม.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

กองงานพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://npt.onab.go.th/menue/standard.pdf>. [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

ราชบุรีศึกษา ประวัติอำเภอต่าง ๆ ใน จ.ราชบุรี. อำเภอเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://rb-history.blogspot.com/2009/11/blog-post_08.html. [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

บรรณานุกรม (ต่อ)

ศูนย์บริการข้อมูล. ประวัติอำเภอเมืองราชบุรี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://district.cdd.go.th/muangratchaburi/about-us/muangratchaburi/about-us/ประวัติความเป็นมา/>. [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

ศูนย์บริการข้อมูล. อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.amphoe.com/menu.php?am=525&pv=49&mid=1>. [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

(๕) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นางดวงจิตา ศศิณรากุล. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล. ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสุข ไม้ตรี. ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมังคลาภรณ์. ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา. ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง. กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น. ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม. ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกุล. นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล. ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเจือง ดึงคลองตัน. ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส. เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ). รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาดปญฺโญ. เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหาธนภัทร กนฺตธมฺโม. เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุโณ). เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

2. Secondary Sources :

(I) Book:

- Cook. Curtis W. & Hunsaker. Philip L. **Management and Organization Behavior**. 3th.
Ed. New jersey: McGraw-Hill. 2001.
- Griffin. Ricky W. **Management**. 6th ed. Boston. MA Houghton Mifflin Company, 1999.
- Simon. Smithburg & Thompson. **Public Administration**. 14th ed. New york: Alfred A.
Knofe, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์

๑. พระสมุทรวชิรโสภณ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. พระปิฎกโกศล, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. พระมหากังวาล ธีรธมฺโม, ผศ. ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.ปิ่นนธร เขียรชัยพฤกษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๕	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระสมุทรวชิรโสภณ, ดร.

เนื่องด้วย พระสมุทวคัน ฉายา วิสุทโธ รัชสประจำตวันิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.วิสุทโธ รัชสประจำตวันิสิต
ดร.วิสุทโธ รัชสประจำตวันิสิต

๑๖ ต.ค. ๖๑
(พระสมุทรวชิรโสภณ, ดร.)

พระเทพญาณมงคล, รศ.(พิเศษ)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุทวคัน ฉายา วิสุทโธ

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖

ที่ ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๕

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระปิฎกโกศล, ดร.

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศน ฉายา วิสุทโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในชื่อและนาม
พระปิฎกโกศล
๑ ตุลาคม ๖๑

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศน ฉายา วิสุทโธ

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๑๓-๐๗/๓๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๕	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระมหากษัตริย์ ธีรธมโม, ดร.

เนื่องด้วย พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุทโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ตรวจแล้ว
๓๑-๑๐-๒๕๖๑
๑๕ ต.ค. ๖๑

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๕	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร.

เนื่องด้วย พระสมุห์วศิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

พระครูวาทีวรวัฒน์

(พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร.)

๑๖ ต.ค.๖๑

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์วศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๕๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๕	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เจริญพร ดร.ปณณร เจริญชัยพฤกษ์

เนื่องด้วย พระสมุห์หวดสิน ฉายา วิสุทโธ รัทสประจำตวันนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ตรวจรับมทส.ราชบุรี
 ๑๕๐๖ ๑๕๐๖๐๐๐๐
 ๑๕ ม.ค. ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวดสิน ฉายา วิสุทโธ

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

รายชื่อผู้ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๗ รูป/คน ประกอบด้วยรายชื่อต่อไปนี้

๑. พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ) เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี
๒. พระครูศรีธรรมวาที (ศักดิ์ อคฺคปญฺโญ) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี
๓. พระมหาธณภัทร กนฺตธมฺโม เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก
๔. พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาตปญฺโญ เจ้าอาวาสวัดหินกอง
๕. พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง
๖. นางดวงธิดา ศศิณรากุล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ
๗. นายสมภูมิ ไวกุล นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง
๘. นายเทียม ทับทิมทอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง
๙. นายเชิดชัย ชัยมงคลภรณ์ ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง
๑๐. นายประพันธ์ บุญพริ้ง กำนันตำบลหินกอง
๑๑. นายदनัย แก้วมุกดา ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง
๑๒. นางสมพร ศิริมงคล ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก
๑๓. นางสุข ไม้ตรี ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง
๑๔. นายอิสระ ศิริมงคล ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก
๑๕. นายประเสริฐ ใจชื่น ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก
๑๖. นายประเสริฐ ทองอร่าม ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง
๑๗. พ.อ.บุญเจือง ดิงคลองตัน ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระราชวัลภาจารย์ เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศน ญาญา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระเดชพระคุณ
พระภิกษุ
(พระราชวัลภาจารย์)
๑ พ.ย ๖๑

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศน ญาญา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระครูศรีธรรมวาทิ รองเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้รับ
พระครูศรีธรรมวาทิ
๒๒/๑๐/๖๑

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพ่งพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระมหานัทร กนตมโม เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก จังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุทโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขออนุญาตเคราะห้จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุญาตจากพระเดชพระคุณด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุญาต

เรียนมาด้วยความเคารพ

ผู้ให้สัมภาษณ์
พระมหานัทร กนตมโม

(พระมหานัทร กนตมโม)

เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุทโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

พระปิฎกโกศล, ดร.)

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพ่งพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาดปลโย เจ้าอาวาสวัดหินกอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์วศิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ขาดปลโย
เจ้าอาวาสวัดหินกอง
จังหวัดราชบุรี
๒๒ ต.ค. ๖๑

พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์วศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบการวิจัย
เรียน พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศน ญาชา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากพระเดชพระคุณ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปัญญโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์
๒๓ ต.ค. ๖๑
พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส
เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศน ญาชา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นชอบการวิจัย

เจริญพร นางดวงธิดา ศคีนรากุล หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ พศจ.ราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์
Orungrat Lotungrat

(นางดวงธิดา ศคีนรากุล)

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ

๒๕ ๓.๑๖๖

เจริญพร

พระปิฎกโกศล

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอรับข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายสมภูมิ ไวกกุล นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขา

ลิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขออนุมัติจากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

ผู้รับมอบหมาย
สมภูมิ ไวกกุล
นายกเทศมนตรีตำบลเขา
ลิ่ง ๒๕ ต.๑๖

พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบการวิจัย

เจริญพร นายเทียม ทับทิมทอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวดสิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระวิสุทฺธ
นายก อบจ.ราชบุรี
๒๒.๑๐.๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวดสิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นายเชิดชัย ชัยมังคลาภรณ์ ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หัตถิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์
เชิดชัย ชัยมังคลาภรณ์
ผู้อำนวยการกองช่าง (ผู้ชำนาญการ)
๒๕ ต.ค. ๖๑

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หัตถิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นายประพันธ์ บุญพริ้ง กำนันตำบลหินกอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์ทวีศิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในนาม
นายประพันธ์ บุญพริ้ง
กำนัน ตำบลหินกอง
ภ.ด. ๓๑๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)
รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์ทวีศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดงธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นายต๋นย แก้วมุกดา ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศน ฉายา วิสุทโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ในสำเนา

๑๗ ๘ (กัมมุกดา)
ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง
๒๕ ๓-๑๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศน ฉายา วิสุทโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗/๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพะพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นางสมพร ศิริมงคล ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์
นางสมพร ศิริมงคล
(ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก)
๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุโท

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบการวิจัย

เจริญพร นางสาว ไมตรี ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัศิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นางสาว ไมตรี
ผู้ให้สัมภาษณ์
๒๒ ต.ค. ๒๕๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพะพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอรับข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายอิสระ ศิริมงคล ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวัดสิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์
นายอิสระ ศิริมงคล
วันที่ ๒๒ ต.ค. ๒๕๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวัดสิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพะพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายประเสริฐ ใจชื่น ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หัตถิน ฉายา วิสุทโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขออนุญาตเคราะห้จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระสมุห์หัตถิน ฉายา วิสุทโธ
๒๒ ๓๑.๖๑.

เจริญพร

พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หัตถิน ฉายา วิสุทโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอเก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายประเสริฐ ทองอร่าม ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุทฺโธ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์
ประเสริฐ ทองอร่าม
เทพประเสริฐ ทองอร่าม
๒๓ ต.ค. ๖๑

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์หวิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

២២ តុលាការ ២៥៦១

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร พ.อ.บุญเจือง ตั้งคลองตัน ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระสมุห์หิณ ฉายา วิสุโท รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๓๐๒๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บจากท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้สถิติดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

[illegible]

เจริญพร

 (พระปิฎกโกศล, ดร.)
 รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระสมุห์วศิน ฉายา วิสุทฺโธ

โทรติดต่อ : ๐๙-๘๔๑๓-๐๗๓๓

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง: จัดการงานสาธารณสงเคราะห์

ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” โดยการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

สัมภาษณ์

ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก/บันทึกเสียง)

วันสัมภาษณ์

สถานที่

ส่วนที่ ๒ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการ หมายถึง ระบบที่ประกอบไปด้วยกระบวนการในการนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินงานสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสาธารณสงเคราะห์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชนและการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นหน้าที่สำคัญของคณะสงฆ์ ๔ ประการ คือ

๑. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๒. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้น เป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำ

อุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่นๆ

๓. ด้านการแก้วิกฤตสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ชุกฉกฉุกลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่นๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือแก้วิกฤตสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์

๔. ด้านการแก้วิกฤตประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนทำอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครอง มีชั้นลำดับคือ ๑. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ ๒. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ๓. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในที่นี้ผู้วิจัยกำหนดเฉพาะพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ส่วนที่ ๓ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์.

๑. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือแก้วิกฤต” เป็นอย่างไร

๒. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือแก้วิกฤต” เป็นอย่างไร

๓. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือแก้วิกฤต” ควรเป็นเช่นไร

๔. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการช่วยเหลือแก้วิกฤตกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์” เป็นอย่างไร

๕. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการช่วยเหลือแก้วิกฤตกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์” เป็นอย่างไร

๖. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการช่วยเหลือแก้วิกฤตกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์” ควรเป็นเช่นไร

๗. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไปของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการแก้วิกฤตสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ” เป็นอย่างไร

๘. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการแก้วิกฤตสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ” เป็นอย่างไร

ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ” ควรเป็นเช่นไร

๑๐. ท่านมีความคิดเห็นว่า สภาพทั่วไป ของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป” เป็นอย่างไร

๑๑. ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป” เป็นอย่างไร

๑๒. ท่านมีความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี “ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป” ควรเป็นเช่นไร

ภาคผนวก ง

ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระราชวัลลภาจารย์. เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาที. รองเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระมหารณภัทร กนฺตธมฺโม. เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา-เจดีย์หัก, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ฐานพนธ์ ชาตปญฺโญ. เจ้าอาวาสวัดหินกอง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาใจ จารุวิโส. เจ้าอาวาสวัดหนองตาหลวง, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางดวงธิดา ศศินรากุล.

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจกรรมพิเศษ, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสมภูมิ ไวกกุล. นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเขาสูง, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑.

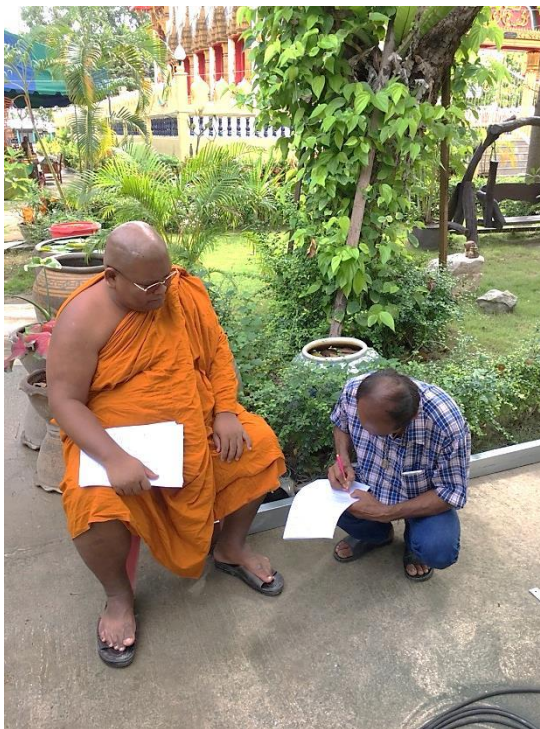
สัมภาษณ์ นายเทียม ทับทิมทอง. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินกอง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายเชิดชัย ชัยมังคลาภรณ์. ผู้อำนวยการกองช่างตำบลเขาสูง, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บุญพริ้ง. กำนันตำบลหินกอง, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายदनัย แก้วมุกดา. ผู้ใหญ่บ้านรางไม้แดง, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสมพร ศิริมงคล. ประธานสตรีแม่บ้านห้วยปลาตุก, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสาว สุข ไม่ตรี. ประธานชุมชนบ้านรางไม้แดง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายอิสระ ศิริมงคล. ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ใจชื่น. ไวยาวัจกรวัดห้วยปลาตุก, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทองอร่าม. ไวยาวัจกรวัดหนองตาหลวง, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พ.อ.บุญเจื่อง ตึงคลองตัน. ไวยาวัจกรวัดศรีชมภู, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระสมุห์วศิน วิสุทฺโธ (พงษ์ศักดิ์)
- เกิด : วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๗
- สถานที่เกิด : เลขที่ ๕๖/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลหินกอง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
- การศึกษา : นักธรรมชั้นเอก (น.ธ.เอก) (๒๕๕๔)
- : ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖ โรงเรียนวัดห้วยปลาตุก (อนันตกุลอุปถัมภ์)
อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
- : มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดห้วยไผ่
อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (๒๕๔๓)
- : ประกาศนียบัตรประสบการณ์วิชาชีพ (ปวช.)
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชบุรี (๒๕๔๖)
- : ประกาศนียบัตรประสบการณ์วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชบุรี (๒๕๔๘)
- : หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๕๖)
- : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ. สาขาการจัดการเชิงพุทธ)
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๖๑)
- อุปสมบท : วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ วัดห้วยไผ่ ตำบลห้วยไผ่
อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
- ตำแหน่ง/หน้าที่ : เป็นเจ้าอาวาสวัดเขาสูง (สันติราษฎร์ศรัทธาธรรม) (๒๕๕๙)
- เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา : ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเขาสูง (สันติราษฎร์ศรัทธาธรรม) ตำบลเจดีย์หัก จังหวัดราชบุรี ๗๐๐๐๐